DE WORM DIE KNAAGT

DOOR

KAGEMNI

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ E.J. BOSCH JR.ZN. BAARN

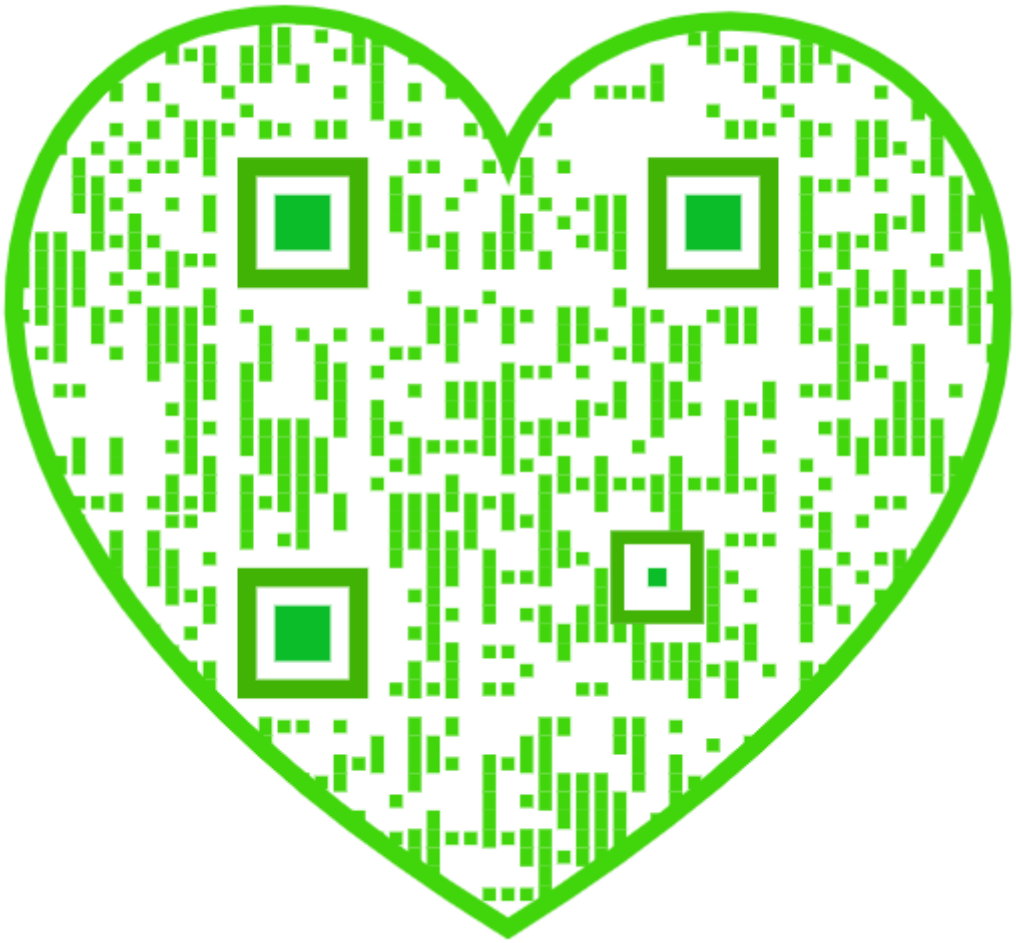

DE WORM, DIE KNAAGT

DE WORM, DIE KNAAGT

EEN VERHAAL UIT OUD-ISRAËL

DOOR

E. KAGEMNI

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ E. J. BOSCH JBZN.
BAARN.

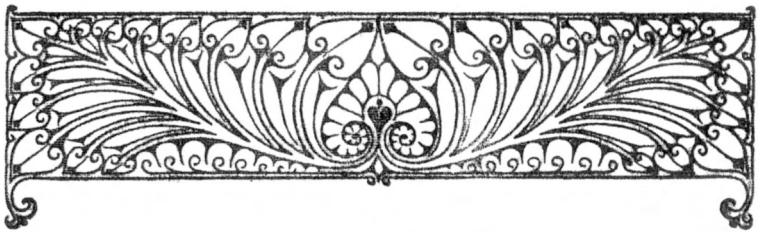

HOOFDSTUK I.

Ruben-ben-Jozua.

't Was middag. In de schaduw van een ouden vijgeboom stond Ruben-ben-Jozua. Forsch gebouwd, blank als melk, slechts de onbedekte deelen der krachtige ledematen en het sprekend gelaat bronsachtig getint door den zonnegloed van het Oosten.

Naast hem rustte met den arm op een der lage tronken, de zuster zijner moeder, de profetes Debora. Met welgevallen ging haar blik over de breede krijgsmansgestalte van Ruben. Dan bleef die blik een wijle rusten op de krachtige linkerhand van den jongeling, welke hand het donkerkleurig gevest van een scherp, tweesnijdend zwaard, omvat hield.

Plots hief Ruben het wapen op en deed 't in de scheede zinken.

„Uw woorden zijn recht: doch de weg naar het Overjordaansche is veiliger. Zal niet de Kanaäniet van het Noorden uit optrekken? Zie, de landpalen dier heidenen

zijn langs de zee uitgebreid tot het midden des lands van Jafo."

Onder zijn spreken had Debora zich omgewend. Haar koninklijke gestalte verhief zich majesteitelijk.

„Het was dus tevergeefs, dat ik mijn mond opende en u sprak van de dreiging der heidenen", klonk haar volle, echt vrouwelijke stem. „Hef uw oogen op naar het Noorden en zie, boven de cypressen.... daar heeft een der vorsten van de Kanaänieten zich een woonstede opgericht. En zie nu in de richting, waar de zon ondergaat. Die donkere bergrug.... dat is de Karmel. Meerdere dagreizen naar het Noorden kan van dien berg uw voet gaan en steeds trekt gij langs de landpalen der heidenen. En ook als gij van het Noorden naar het Oosten voorttrekt, zult gij der Kanaänieten bezitting immer aan uw linkerhand zien!"

Ruben wierp 't hoofd achterover met een beweging van misnoegen.

„De zin uwer woorden vat ik niet", zei hij. „Zij gaan op mijn rede niet in. Immers wie is er in Israël, die niet weet, dat der Kanaänieten hand zwaar drukt op het land tusschen Efraïm, de zee en de Jordaan? Doch buiten deze landstreek heerscht vrede en rust en veiligheid. Zoo sprak ik."

„Volg mij", gebood Debora. „De zon neigt reeds ten ondergang, en ik heb nog veel te doen, doch ik heb u wat te zeggen.... Loop nog wat sneller.... Ruben, gij zijt de zoon mijner zuster, en daarom hangt mijn hart aan u. Daarom.... en omdat ik van u verwacht kloeke daden voor Israël. Gij hebt uw hart gezet op Rizpa, de dochter van Serach, uit Manasse.... Uw bloed is jong en vurig: de liefde der vrouwen is voor mannen als gij.... Welaan het zij, zooals Jehova wil. Doch ik.... ik moet mijn plicht doen.... en u zeggen.... Ruben, neem haar niet tot vrouw. Jehova is mij niet verschenen, anders zou mijn woord als

last van den Allerhoogste tot u komen. Maar ik voel, dat gij tot heil van het geslacht des Heeren Heeren zijt uitverkoren. Ruben.... neem Rizpa niet tot vrouw...."

Zij wachtte even, als meende zij, dat de jongeling nu zou spreken, doch toen deze zwijgen bleef, ging zij voort:

„Gij zoekt voor u en uw huisvrouw de rust en de vrede en daarom trekt uw hart naar het Overjordaansche. Daar, voorwaar, is Jabin niet en in het land van Gad werd ook het leger van Sisera niet gezien. Uw vrouw kan daar wonen bij de herders in Manasse. Gij zelf wilt u wel wijden aan den dienst van Jehova en uw krachten en zelfs uw goed, zoo dit mocht worden gevraagd, geven voor de verlossing van Israël."

Weer wachtte Debora.

„Zooals gij zegt, is het. Ook Serach gaf mij mijn zegen."

„Dus schijnt uw weg voorspoedig te gaan. Doch luister, Ruben en antwoord mij: Waarom trekt Serach en zijn huis niet op naar het Overjordaansche? Waarom verlaat hij niet de gevaarlijke vlakte van Jizreël, waar de wegen ophouden vanwege Sisera's gedurige invallen?"

Ruben dacht na: „dat zou hen zéér zwaar vallen. Ook ik, indien ik ga, trek slechts voor korten tijd naar het Overjordaansche. Maar Serach en zijn huis zou het tot schade zijn. In de vlakte van Jizreël leven zij met have en goed, gezegend door den Allerhoogste. En hunne inkomsten zijn niet weinig."

Debora ging staan recht voor Ruben. Zij zag hem aan, terwijl haar blik zich toornig in zijn zwarte oogen boorde: „Zouden uw oogen, die thans verblind zijn door de schoonheid en voortreffelijkheid van een der dochteren uws volks, zóó zijn verduisterd, dat zij niet zien waarom het huis van Serach niet optrekt naar het Overjordaansche?"

Zij stak haar hand in den boezem.

„Lees dezen brief", ging ze zachter voort, terwijl ze een rolletje te voorschijn haalde. „Gij kunt lezen en schrijven. Gij waart in Egypte en Mesopotamië en laast de brieven der kooplieden en de geschriften der heidenen. Maar lees nu wat de dochter uws volks, die mij dezen brief zond, schrijft. Als uw geest niet ontroerd is, en uw hart niet ontsteekt in toorn tegen den gruwel der Kanaänieten, dan zijt gij geen zoon van Jozua, die als een dapper held, den strijd van Jehova voerde tegen de kinderen der verkeerdheid."

Met deze woorden gaf ze hem den brief over. Toen liep ze snel voort. Hij volgde haar, ontrolde den brief en las: „Jaël, de huisvrouw van Heber, de Keniet, aan de Moeder in Israël, aan Debora, de profetes. Ik zend u dezen door Fanuel. Wil hem pand meegeven. Gevlodenen uit het land om Tabor brachten tijding in onze tent van een inval. De krijgsoverste Sisera heeft zich meer dan honderd ijzeren strijdwagenen gekocht. Met deze trok hij het dal in om roof. Wij waren als schapen in zijne hand. Mannen, vrouwen en kinderen werden gedood. „Jehova geofferd", zoo hoonde hij in het huis van den oudste te Sunem. Maar grooter gruwelijkheid bedreef hij te Endor. Hij hechtte daar twee mannen en een vrouw met nagels door borst en buik aan een eik. „Jehova wil aangebeden zijn", zoo sprak hij, „dat ze hem nu aanroepen." "

Debora zag om naar Ruben.

„Hebt ge gelezen?" vroeg ze scherp.

„Ja", antwoordde Ruben, „de hand der heidenen drukt zwaar op ons. En ook het huis van Serach, en Rizpa...."

„Nu zie ik, dat uw verstand verduisterd is", ging de profetes voort, „zoo niet, dan had gij begrepen, uit dezen brief, waarom Serach niet optrekt, maar blijft in het dal van Jizreël. Welnu uit mijnen mond zult gij het hooren. Niets

is hem heiliger dan het gebod van Jehova. Want wèl bezoekt Jehova ons vanwege onze zonden. Maar het gebod: dit land heb ik u gegeven, gij zult dat erfelijk bezitten tot in eeuwigheid, heeft Hij niet vernietigd."

„Zou men dáárom ook niet tijdelijk mogen uitwijken?" vroeg Ruben bescheiden.

„Neen, ook niet tijdelijk. Eén uit u, zal duizend jagen, is Jehova's belofte. Doch slechts indien wij in zijn wegen wandelen, dat is waar. Maar indien er dan sommigen uit zijn volk in zijn wegen wandelen en indien ze dan hun erve, ook dáárom niet verlaten. Zullen juist *zij* niet de eerstelingen zijn, door wien Jehova in zijn genade zijn beloften vervult?"

„Maar die twee mannen en die vrouw dan, waren zij slechts uitgeweken!" sprak heftig Ruben even met den vinger op den brief van Jaël tikkend.

„Ook zij, eerstelingen, door wie Jehova zijn beloften vervult en zijn erfdeel verlost. Of meent ge, dat Hij, als eenmaal die ure slaat en Sisera met Jabin naar de onderste deelen der aarde varen zal, meent ge dat Jehova dan daartoe gevlodenen gebruiken zal?"

Ruben sloeg den blik neer.

Zoo had hij de zuster zijner moeder nog nimmer gezien. Haar vlammenschietende oogen, de opgeheven rechterarm naar Jehova's heilige woning wijzend, de wangen door hoogeren gloed getint!.... Neen, dan zou Jehova geen gevlodenen gebruiken!

Maar Rizpa dan!

En 't heerlijke vooruitzicht op een rustig leven, met de vrouw die in zijn schoot zou liggen?

„Is het volle, rijke, heerlijke leven dan ook niet van Jehova?"

„Ja, gij zegt het", bevestigde Debora, haar schreden ver-

haastend. „Alles is door, en van, en tot, en om Jehova. Maar hoor dit, zoon van Jozua, die stierf voor den Naam des Heeren. Hoor dit. Alles is van Jehova. Maar door onze zonden is alles vervloekt en verloren, tenzij Jehova ons gebruiken wil om zijn werk in het leven te houden. En dat wil Hij.

Alles moet *behouden* worden. Door strijd, door moeite, door vasthouden aan de geboden des Allerhoogsten, desnoods met opoffering van eigen leven. Eenmaal, zoon van Jozua, zult gij *dit* woord verstaan: Hij die eigen leven met terzijdestelling van de geboden van Jehova wil behouden, is niet beter, dan hij die door moord, èn wellusten, en de booze inblazingen des harten zijn zinnen streelt en zijn schatten vermeerdert.

Want Gods Wet en Gebod overtreden is aanranding van Jehova Zelf."

Ruben voelde zich geslagen. Een oogenblik bleef hij, als verwezen, staan.

Hij, hij dus was een gelijke van den beroover en moordenaar. Hij was een metgezel van den vijand. Hij was een Kanaäniet.

Maar dat kón niet. Geen vrouwen, geen kinderen kónden zoenoffers voor Israëls zonden zijn. Dat *wilde* Jehova niet.

Was 't een profetisch woord geweest?

Of was Debora door zijn tegenspreken verbitterd en had ze daarom haar tegenspraak in zoo bitteren vorm gegoten en van zich geworpen?

Hij zou 't haar vragen. Maar ze was plotseling in haar huis verdwenen. Ruben volgde haar door de voorpoort.

HOOFDSTUK II.

Naar Esdrelon.

„De woorden dezer vrouw zijn als nagelen", mompelde Ruben. Zou wat zij spreekt naar Gods raad zijn? Waag ik niet mijn leven in den dienst van Jehova voor al zijn volk?

Zoo denkende stapte hij de poort binnen en begaf zich naar het woonvertrek. Daar trad Debora hem tegemoet. „Laat ons naar de palmen gaan", gebood ze. „Mijn man kan niet lang meer toeven. De knecht heeft hem van den heuvel van Silo zien afkomen, en binnenshuis hangt nog de hitte van den dag."

Op dit oogenblik deden zich voetstappen hooren. Lappidoth stond bij hen.

„Is uw dag voorspoedig geweest?", vroeg Debora.

„Tot ik kwam te Silo, zéér voorspoedig.... daar vond ik Berechja...."

„De oudste zoon van Sunem, een rechtvaardig man en een dapper man."

„Maar nu verslagen van geest, om der wille van de verwoesting die gekomen is over het erfdeel des Heeren. Ik

ben de boodschapper van kwade tijding. Sisera kwam met zijn ruiteren en driehonderd ijzeren wagenen en hij drong door in het dal van Esdrelon tot aan de stad Sunem. De helft van het land van het vlakke veld en van het Kisondal vielen hem ten buit. En zijn hand is zwaar over des Heeren volk."

Debora en Ruben hieven de armen van ontzetting omhoog. Toch was de indruk, die beiden ontvingen, zeer verschillend.

„Dat is het begin van het einde!" klaagde Debora. „O Heere, waarom bezoekt gij aldus uw volk?"

Toen, terwijl ze de handen boven 't hoofd samenwrong en zich op de knieën liet zinken: „En zij hebben toch U gezocht! En zij gaan toch meer en meer op naar Uw huis. Hebben niet op Uw getuigenis uit mijn mond velen de afgoden verbrijzeld, o Heere?"

Ruben was intusschen op Lappidoth toegeloopen en vroeg: „En het volk van Endor. O zeg me terstond: wat is er met het volk van Endor?"

„Dáár heeft de vijand het hevigste gewoed. Er zijn echter sommigen naar Sunem gevloden."

„En...." hijgde de jongeling, „en Serach....?"

Lappidoth haalde de schouders op. „Berechja noemde geen namen. Hij sprak slechts van wreedheid en bloed en ketenen. Velen van de bewoners moeten als slaven en slavinnen zijn medegevoerd!"

„Wee, wee!" kreet Ruben, terwijl hij zijn opperkleed opschortte en den gordel met snellen greep gespte.

„Ja, ga, gij zoon van Jozua!" riep Debora. „Ga naar de wadi van Endor. Onderzoek! En laat ons treuren over de breuke in het Erfdeel des Heeren. Want ik zeg u: indien Jehova ons nog eenmaal zóó bezoekt, zal Zijn erfdeel vernietigd zijn, en worden tot een buit, die door de Heidenen snellijk kan weggedragen worden."

Maar Ruben hoorde haar laatste woorden nog slechts uit de verte. Want reeds ijlde hij den heuvel af naar het dal van Sichem.

Spoedig echter matigde hij zijn gang. De weg zelf was ongebaand en slechts aan de voetsporen te hervinden, zoodat hij nauwkeurig moest uitzien en nu en dan zelfs moest zoeken. Maar bovendien, de afstand was ook groot. Pas achter de heuvelen van Efraïm en Manasse begon de vlakte en deze zou hij nog bijna in haar geheele breedte moeten doorgaan. Reeds was de zon in het Zuid-Westen. Ze scheen Ruben in het gelaat. Maar hinderen kon zij hem niet. Hinderen kon hem niets. Want slechts één gedachte had voortdurend bij hem de overhand: Rizpa en haar ouders! Hij moest nog vóór middernacht Sunem bereiken. Hij moest en hij zou het weten.

Na enkele uren had hij de oude legerplaats van vader Jacob en den welput, door dezen gegraven, achter zich. De avond zou spoedig vallen. Vóór hem teekenden zich schaduwen van een breeden rand. 't Was de rug van den Ebal. De weg begon hier merkbaar óp te loopen. Zware blokken steen met kleinere klompen afgewisseld lagen dwars op het pad. Van dichtbij leken het rotsen, die den weg toemuurden.

Maar Ruben kende deze streek. Ook hij, als eenmaal de zonen van Jacob, den patriarch, had hier de kudden van zijn vader geweid. Weldra bereikte hij de noordelijke helling van den berg. Nog twee uren en de breedere plateau's van de vlakte zouden zich vóór hem afteekenen.

Maar de zon neigde reeds ter kimme. Lange schaduwen bewogen zich snel over de rotsen. De vijgen aan zijn rechterhand verborgen zich in den schemer der heuvelen. Sneller, sneller zelfs dan de schaduwen moest Ruben voort.

Na een half uur was het Westen reeds geheel verdonkerd en er heerschte in de lagere gedeelten van het plateau een

dikke duisternis. Maar op de hoogere en vlakke terreinen glinsterde het licht van de rijzende maan en dat licht vergemakkelijkte aan Ruben zijn zwaren tocht, wijl hij zich nu evengoed als overdag kon orienteeren.

„Eindelijk!" zuchtte hij na nog een uur. „Hier wil ik een oogenblik rusten." En niet weinig vermoeid zonk hij dicht bij een smalle kloof op een donzig grasveld neder.

Hij had de voornaamste bron van de Kison bereikt. Hier wist hij een put. Zij bevond zich dichtbij. Wat de Kison zelf betrof, deze was er toen niet. Zij behoorde voor het grootste gedeelte tot „de in den zomer opdrogende wateren".

Ruben's borst jaagde, zijn slapen klopten. Nadat hij van het Palmenbosch vertrokken was, had slechts één naam zijn hoofd, zijn hart vervuld: Rizpa. Haar te zien, althans zekerheid omtrent haar lot was zijn hoogste, zijn vurigste begeerte. 't Was waar: Israël had alweer een nederlaag geleden, de vijand had een triumf behaald, mannen, vrouwen en kinderen waren gedood, gemarteld, in banden weggevoerd. Gevaar, groot gevaar zelfs dreigde voor Israëls voortbestaan, zoodra het helsche plan om het land tot den Jordaan blijvend te veroveren, den vijand gelukte. Al deze dingen vond hij gewichtig, allergewichtigst, veel belangrijker dan het welzijn van Rizpa. Maar toch zij alle verdwenen in het hartstochtelijk verlangen naar zekerheid omtrent het lot van de geliefde.

Naar de schoonste maagd van Manasse. Naar de koningin van zijn hart.

Plots zat Ruben overeind en luisterde. Zijn zinnen waren door langdurige oefening, als hij de kudde bewaakte, zeer fijn ontwikkeld. In het Oosten ronkte een zacht gegons op. Langzamerhand werd het sterker. Het vulde als het ware de nachtelijke stilte en scheen zich in de vlakte uit te breiden.

Ruben ging staan. Een wilde aandoening stormde door zijn hoofd. Zijn rechterhand zocht 't gevest van het korte, tweesnijdende zwaard.

Opeens snelde hij voorwaarts. Maar neen, eerst zou hij drinken en met de vijgen en appelen, die hier overvloedig groeiden, zijn honger stillen. Want een langer, vermoeiender tocht kon hem wachten. Hij twijfelde niet of wat daar nader kwam was het leger van den verdelger.

Dan versnelde hij zijn pas. 't Besluit stond thans bij hem vast: *zien* wilde hij. En de bede rees in zijn hart: „o Heere, laat mij háár nu niet zien." Toch was 't in den grond de vrees voor het tegendeel van wat zijn hart begeerde, die hem voortdreef.

Nog sneller; als een hinde, die door den jager vervolgd geen hindernissen aanziet, schoot hij tusschen klippen en door bijna ondoorklimbare wadi's voort.

Want steeds nader kwam 't geruisch. Reeds hoorde hij 't op een half uur afstands ten Noord-Oosten. De Kanaänieten zetten blijkbaar koers naar het Westen!

Zouden ze de vlakte aan de zee willen bereiken? Niet onwaarschijnlijk konden dáár de zware wagens meer onverhinderd de reis naar het Noorden vervolgen?

Vóórt nu! Sneller, sneller nog! Want er was veel kans, dat hij den weg, dien ze reden, bereiken zou, eer ze hem voorbij zouden gaan.

Maar ze kwamen snel, want heftiger steeds klonken de geluiden en meer en meer verplaatsten ze zich merkbaar naar het Westen.

De maan stond reeds boven de vijgenboomen en cypressen waarmee de vlakke strooken aan weerszijden begroeid waren. De donkere strepen en zwarte vlekken daartusschen werden zeldzamer.

Eindelijk een breede, hel verlichte baan. Het moest de weg zijn!

Doch toen Ruben dien bereikte was het leger reeds voorbij.

Eén oogenblik stond hij, in heftigen tweestrijd.

Zou hij terugkeeren, Sunem bereiken, en dáár zijn onderzoek aanvangen?

Of moest hij trachten de vijandelijke hoop nog in te halen?

't Laatste trok hem aan. Want voor zijn bewustheid stond 't vast: Rizpa was er bij.

Plots wendde hij zich links af. Ja...., hij moest en hij zou de kans, die niet zou terugkeeren, benutten.

Sunem, Endor, de verwoeste hoeven, bleven.

De vluchtelingen konden altijd nagespoord.

Maar niet deze bende mét haar gevangenen.

En onder die, zoo sprak zijn hart, wás Rizpa!

Ruben snelde onvermoeid voort. Hoewel de weg niet „gebaand" was, viel 't hem thans veel lichter, om snel vooruit te komen, dan op het eerste gedeelte van zijn tocht. Weldra bemerkte hij, dat 't geratel van de wielen en het hoefgestamp van naderbij tot hem doordreunden. Nog een half uur en bij een kromming van den weg was een donkere massa op korten afstand zichtbaar.

Er om heen en boven uit bewogen rossige toortsvlammen, die, zoo kwam 't hem althans voor, haar licht tot voor zijn voeten uitspreidden.

Ruben ging, zoodra hij Sisera's legertroep zoo nabij voor zich had, terstond aan de zijde loopen, waar de schaduwen vielen, zoodat hij het achterste deel van de karavaan rechts voor zich had. Hij wenschte, vooral omdat hij langzamerhand zijn krachten voelde verminderen, dat de horde spoedig mocht stilhouden.

17

Eerder dan hij nog had durven hopen, werd zijn begeerte vervuld.

Onverwachts zwenkte namelijk de achterhoede naar het Noorden af. De bende had zich van den weg afgewend. Zij reed over een breede, opene grasvlakte, zwenkte toen tusschen twee donkere massa's door en hield, als op commando in haar geheel stil.

Ruben was er naast gebleven. Door dit stilhouden verrast, verschool hij zich onwillekeurig tusschen de donkere boomen, aan zijn rechterzijde. 't Was een rij cypressen. Maar nu bevond hij zich als 't ware aan de binnenzijde van den troep en zag alles van achteren aan. Daarom sloop hij eerst weer een eind terug, stak toen den weg dwars over en dan half kruipend, half loopend begaf hij zich tusschen een bosch oranjeappelboomen. Tusschen de dichte stammen was hij tamelijk wel veilig voor de blikken van Sisera's krijgers. Weldra bevond hij zich ongeveer tegenover het midden van de karavaan. Deze vertoonde een breede gaping en door die wijde opening zag Ruben een plein. Daar achter teekende zich in het licht der talrijke fakkels en van de heldere maan de witte muur van een landhuis af.

HOOFDSTUK III.

Een onafzienbare rij zwarte gevaarten. Een menigte strijdhengsten, die van vermoeidheid rilden en trappelden. Op iederen wagen drie of vier geharnaste berijders. Een honderdtal ruiters en een menigte voetgangers, allen met stof en zweet bedekt. Ziedaar, wat Ruben thans van dichtbij aanschouwde. Bevelen klonken, soldaten liepen heen en weer op het plein en brachten voedsel en ververschingen voor de oversten aan. De manschappen verkwikten zich aan 't geen zich in de voorraden bevond. Ze gingen daarbij zeer uitgelaten te werk.

Toen klonken er plotseling hevige smartklachten. Ruben keek nauwkeuriger toe en zag pas nu achter de wagenen mannen en vrouwen bijna naakt, de handen saamgebonden en in wilde wanhoop opgeheven. Hij zag kinderen op de wagenen, en hoe de heidensche krijgers zich vermaakten met hun jammer, als ze riepen om hun ouders.

Dit was Sirera en zijn bende. Het was de geesel, waarmee Jehova zijn volk tuchtigde, wijl ze Hem en Zijn geboden, die ze op Sinaï ontvingen, hadden versmaad.

Doch waar bevond zich de overste zelf? Of had hij het bevel aan de officieren overgelaten en was hij met een

kleine troep ruiters rechtstreeks naar Haroseth, waar zich zijn kamp bevond, teruggekeerd?

Ruben zou 't spoedig weten. Opeens zag hij op 't midden van het plein heftig beweeg. Snelle slaven brachten uit de villa een paal aan, andere sjouwden een groot zeil, weer andere sleepten berderen van ongeveer twee meter lengte.

Er werd een tent opgericht.

En toen deze gereed kwam, zag hij den aanvoerder.

Een reus! Een van de geweldigen, die op de aarde waren. Van top tot teen in een sterke wapenrustig van licht metaal gehuld, leek hij een van die voorwereldlijke monsters, waarvan de spreuken der ouden verhaalden. Lenig en vlug bewoog hij zich met een aantal officieren naar de tent. Nadat ze plaats genomen hadden en er uit den voorraad en van het landhuis ververschingen waren aangebracht, kwam een man uit de poort en voegde zich met veel buigingen bij het gezelschap. Het was de eigenaar van het buitengoed. Daarna werd er plezier gemaakt. Zangeressen van het landgoed kwamen met citers. Andere meisjes begonnen een wulpschen, Sidonischen dans. Dan werden de meisjes weggezonden en Ruben zag van de zijde der wagenen krijgsknechten met gevangene mannen en vrouwen aankomen, zonder gewaad, de armen op den rug saamgesnoerd, maar het hoofd opgeheven tot Jehova, den God van Israël, smeekend om een spoedig einde van dit martelaarschap.

Op een rij werden de gevangenen langs de tent gevoerd. Een voor een moesten ze voor den veldoverste staan, waarbij het volle licht van de helderbrandende flambouwen op hen viel. Zij schenen dan op enkele vragen, die door een dienaar tot hen gericht werd, te antwoorden. Deze antwoorden werden door een schrijver opgeteekend.

Ruben zag scherp toe. Niet minder nauwkeurig dan de wijndrinkenden in de tent nam hij de gevangenen op.

Dan, opeens zag hij 't tooneel als uit de verte. Zijn ooren suisden, een waas trok over zijn oogen. Eén oogenblik werd 't fantastische schouwspel der rustende paarden en dravende knechten met het flikkerend schijnsel der toortsen één groote warreling, een chaos.

Om te kunnen blijven staan sloeg hij zijn linkerarm om een tak van de struik, waarin hij school, maar de rechter zocht toch, welbewust, de greep van zijn zwaard.

Voor Sisera en zijn machtigen stond Rizpa, de geliefde.

Het was een bange droom. En toch de werkelijkheid.

Sommigen stonden op en rekten de halzen. Sisera liet den beker dien hij ophief langzaam zinken, en zag met fonkelende oogen toe.

De schrijver teekende aan. Dan nog een oogenblik van stilte. Zij stond langer dan de anderen. Sisera zelf scheen haar toe te spreken. Toen antwoordde zij iets. En dan boog ze 't fiere hoofd en ging verder.

Ruben's bedwelming was reeds voorbij. Zijn hand had het zwaard losgelaten en rustte in de zijde.

Zij, zijn Rizpa gevangen, slavin, in de macht van den geweldenaar.

En toch, hoe stond ze daar! Hoe fier sprak ze, hoe waardig ging ze heen. Een koningin tusschen slaven.

Wéér zag hij zijn Rizpa, nu tusschen de anderen, aan de linkerzijde van het plein bij 't myrtenbosch. Wie gaf haar de kracht om zóó te staan voor den geweldenaar, in rustige lijdzaamheid, niet als een zwakke vrouw afwachtend haar lot, maar als een vorstin die heerschte? Wie sterkte haar met kracht en majesteit, zoodat elk haar bij den eersten oogopslag van de andere gevangenen onderkende.

Jehova.

Nu voelde Ruben, wat hij nog nooit vermoed had. Het was als een openbaring.

Jehova was niet slechts álles voor Rizpa. Hij *deed* niet slechts iets in haar. Maar Hij, de Almachtige, was *in* haar.

Hij woonde zoodanig in haar wezen, dat zij iets van Hém uitdrukte. Want uit haar sprak het onwederstandelijke, het onoverwinbare. Tusschen haar en Gods vijanden was niet slechts verschil in mate van kracht, maar er was wat Bileam in heilige Godsspraak weergaf: dit volk zal alléén wonen. Zijn God is in hem en het geklank des Konings is bij hem. En straalt uit het verschil tusschen de eindigheid van het heelal en de eeuwigheid, waarvan Jehova de Vader is.

Ruben voelde plotseling den afstand tusschen zich en zijn geliefde. Want hij durfde niet ontkennen ook in hem werkte Jehova. Maar tevens was hij overtuigd, dat de dienst der lippen nog zijn levensuiting beheerschte.

Hij wilde zich losrukken van deze oranjeboomen. Hij wilde op die wriemelende menschenmassa bij het myrtenbosch toesnellen om bij háár te zijn, en mét haar te lijden. Maar tegelijk was hij zich bewust, dan val ik weg. Dan zal ik verdwijnen zooals een schaduw zich oplost in de duisternis.

En dán plots kwam, zonder dat hij beseft uit welken grond zijn verlangen als een wonderboom opschieten, de machtige begeerte om voor Rizpa te waken. Haar ouders waren niet onder de gevangenen. Ze waren òf gedood, òf gevlucht. In elk geval niet bij machte om ook maar één poging tot redding van hun dochter te wagen. Maar dat wilde hij doen. Hij zou het uiterste beproeven. Hij zou álles wagen. Den dood zelfs wilde hij trotseeren. En in die poging zou hij, evenals zijn vader, evenals Rizpa zelf behooren tot het geslacht der getuigen voor Jehova's Naam en volk.

Doch de bevelhebber en zijn oversten stonden op.

Met den overste aan zijn linkerhand wandelde Sisera naar zijn ijzeren wagen terug. Weer klonken luide bevelen. Paarden stampten en hinnikten, ijzeren zwaarden rammelden tegen koperen en bronzen beenstukken.

Nu werden ook de gevangenen, nadat ze bij het myrtenbosch met gerstenbrooden en water uit een ouden put op het plein, althans eenigszins verkwikt zijn, naar hun plaats in de karavaan teruggeleid. Zij waren met een lang sterk koord aan elkander gebonden en werden met zweepen rusteloos voortgedreven. Ruben had slechts oog voor Rizpa. Tusschen de lange rij van ellendigen, die met gebogen hoofden en toch als vrijgekochten des Heeren hun lijdensweg naar Haroseth zouden vervolgen, was zij niet.

Neen, ze stond nóg bij de myrthen. Twee vrouwen bleven er achter en een van haar was Rizpa. De handen van beiden zijn niet meer op den rug, maar van voren vastgesnoerd. Haar metgezel was een blanke met blond haar. Deze was niet uit de karavaan afkomstig. Waarschijnlijk dus uit het landhuis.

Nu kwam er een dienaar met een fakkel. In zijn handen droeg hij een koord, waarmee hij de banden der vrouwen aan elkander bevestigde, en een geesel.

Een kort bevel en in snellen pas staken de drie het plein over, de tent voorbij, naar de poort van het landhuis.

Ruben zag hoe de drijver zijn zweep ophief en fel striemend op de schouders van zijn geliefde deed neerkomen. Het onverwachtsche van deze marteling deed haar een smartkreet slaken.

En sneller nog liepen de twee meisjes naar het fraaie gebouw, voor haar het huis der harde dienstbaarheid.

Waarom die geesel op háár. Waarom zoo willekeurig en zóó fel.

O, 't was de haat van de wereld, tegen alles wat Jehova

oprechtelijk vreest. Of zou niet de grimmigheid van deze gansche wereld vol natuurvereerders en duiveldienaars, als ze zich in één bedding een uitweg wil zoeken, neerkomen op Gods arm en schijnbaar verlaten volk? Zou niet de trotsche op aarde met langdurig vermaak de ootmoedige tot den dood toe pijnigen?

Langzaam opkomend, steeds feller bruisend, woelt in Ruben's borst de toorn van den vrijen man tegen dit satanisch gedoe. Wonderlijk vondt hij het zelf, maar hij dacht er niet meer aan, dat Rizpa zijn geliefde was. Evenmin was hij zich bewust van medelijden met deze teedere jeugdige vrouwen. Hij blikt omhoog, waar de sterren fonkelden, talrijk als het zaad van Abraham en onuitroeibaar als het Erfvolk Gods.

Zonder dat hij het wist, rezen zijn handen ten hemel en verhief zich de jeugdige, krachtige borst.

En dan smeekte Ruben den Almachtige. In een ontoegankelijk licht woont Jehova. Maar hij was ook persoonlijk tot zijn volk gekomen en had met Israël gesproken. Dus mocht Israël de stem opheffen tot Hem:

„O Heere! Gij zijt de Koning van uw volk! Help het, verlos het. Geef het weder bevrijding van schuld en het lieflijk licht van Uw aanschijn. En o, schenk mij, ook mij, de kracht en de gelegenheid om Uw volk te verlossen. En Rizpa, die mijn ziel bemint!"

God zou dit gebed verhooren. Hij zou dit echter doen langs den weg van beproeving en heiligmaking.

HOOFDSTUK IV.

Vervloekt zij Kanaän!

In het Oorspronkelijke is alleen de kracht om te verderven. Wie behouden wil worden moet God kennen als een zelfstandig en onafhankelijk Wezen en als Persoon.

't Was acht dagen na de gebeurtenissen van de vorige hoofdstukken. Fel blakerde de middagzon de bosschen en daken van Machus' landhuis, dat vijf uren ten Noorden van Jafo tegen de hellingen van de kust lag. Snel rijpte zij de vijgen en tooide de oranjeappelen met die innig geelroode tint, welke de naam van die vruchten wereldberoemd heeft gemaakt. Haar gloed verspreidde zich op de breede golven der Groote Zee als op beweeglijk glaswerk. Ze stak de knechten op het plein, waar de tent voor Sisera gespannen was geweest, in de bruine schouders als felle priemen de opengereten huid van de gemartelde priesters, die op de groote feesten te Sidon den natuurgod Melkarth trachtten te vermurwen.

De heete zon deed ook Machus' vrouw onrustig uit haar middagslaap ontwaken.

't Was een doffe sluimering geweest. Lang geleden schrikgebeurtenissen hadden Userta's geest in een soort ban gehouden. Zij had zich in het paleis van haar vader te Sidon gedroomd. Maar heel anders dan als zij over haar jeugd dácht waren nú bange gewaarwordingen in haar gerezen. Haar vader, een rijk koopman, was haar mooie speelkamer binnengetreden; had haar bij de hand genomen en op een schip gebracht. Achter in dit reusachtige vaartuig, dat den naam van haar Egyptischen slaaf, Meras, gevoerd had, was zij opgesloten. Donker was 't er geweest. Fel benauwd was ze gaan schreeuwen om haar moeder, om haar slavin Ahura, om iedereen, maar opeens had ze water aan haar voeten voelen opkomen. Ze had de voeten opgetrokken en in haar angst nog luider willen schreeuwen, doch te vergeefs. Ook was 't water steeds hooger geklommen tot het haar schouders, haar hals, haar mond bereikte en toen was om zich heen gaan slaan, en hijgend was ze ontwaakt.

Nog een poos had ze nagebeefd, maar forsch alle angstgevoel van zich afschuddend werd ze helder wakker.

Had die Egyptische „toovenaar" haar niet gisteravond beleedigd? En waar was haar man? Gisteren voor acht dagen naar Haroseth afgereisd. O hij had haar vooraf — gevloekt mocht hij zijn — vier dagen in het kleine vertrek waartegen de mimosa's groeiden, opgesloten. En dat nog wel vlak naast zijn zitkamer. Als een gevangene, die bewaakt moest worden. Zóó wás het leven hier. Overvloed van alles, maar gebrek aan vrijheid. Had hij haar ook niet geslagen, háár, een vorstendochter? Met zijn rietstok had hij 't „haar doen verstáán", zooals hij zich had uitgedrukt.

Gelukkig! Nu was ze vrij.

O, dat loome, vermoeide gevoel. Die vlóék, die gruwel in mijn lijf en leden! Overdaad! Ledigheid!

Ah, daar stond de Efraïmietische! Hij had haar de

Efraïmietische in „bijzonderen" dienst geschonken. Om haar te tergen!

„Bewaar haar goed", had hij fluweelzacht gezegd. „Zij moet Sisera dienen, lieve, als die ons bezoekt. Is ze niet schoon en.... jong!"

Ha, dat was 't geheim van haar narigheid en haar angst in den slaap geweest!

Zonder te bewegen zag ze nu in de schemerige kamer rond.

Plots schoten twee slavinnen op haar ledikant toe. Zij hadden, elk uit een hoek, langen tijd reeds het regelmatige, bleeke gelaat van de meesteres gadegeslagen.

Userta wenkte 't meisje, dat de insecten met een breeden waaier van het ledikant af moest houden, dat ze terug moest gaan en beval: „Werp 't dek af en breng een beker vol wijn. Van Memphis!"

Een der slavinnen, een blonde dochter van het Noorden, met fraaie donkerblauwe oogen, wierp behendig den fijnbestikten deken terug en haastte zich toen weg om den wijn.

„De muilen!" gebood ze kort. Dit bevel gold Rizpa, want *zij* was 't Efraïmietische meisje, die in het wilde denken van Userta een voorname plaats had ingenomen. Reeds hád ze de muilen en wilde ze aan de achteloos van 't ledikant hangende voetjes passen, toen Userta opeens riep: „De Dorische, slavin!"

„Meesteres heeft gisterenmiddag deze gebruikt", verontschuldigde Rizpa zich, terwijl ze de andere schoeisels bracht.

Reeds teekende zich echter op het gelaat van de Sidonische het spel der hartstochten, dat haar slaap verdorven had, levendig af. Zij had van haar jeugd af geen hoogeren levensregel geweten, dan de heerschappij van de willekeur. Thans, nu ze zélf regeerde, was er geen wet voor haar, dan die van haar verdorven zinnenspel.

De Israëlietische zou kruipen leeren. Dat volk van „vrijen" zou bukken en smeeken. Was Jehova haar God, naar ze zei, wel dan moest ze nu eens ondervinden wie haar godin en haar meesteres was!

Alles in haar begon nu te leven. Weg waren die verlammende moeheid en dat ontzenuwend gevoel van afmatting. Maar de worm van onmatige zenuwspanning bleef knagen!

Hij had haar dan de Efraïmietische gegeven om op te passen, zooals hijzelf op háár paste. Welnu, zij zou haar spel met Rizpa spelen. Deed Machus 't niet met zijn vrouw?

Half zittend, half nederliggend op een donzige sofa, een rijkgekleurde rok over de schouders geslagen, rustte haar oog op de lenige gestalte van Ruben's geliefde. „Je bent onoplettend geweest, meisje", begon ze plotseling. „Hebt ge 't wel opgemerkt, Ahura?"

„Jawel, meesteres", gaf de andere slavin gretig ten antwoord.

Ahura was de vertrouwde van de meesteres. Ze werd nu ook raadgeefster.

„Breng den geesel, jij „lieflijke" ", beval Userta satijnig.

Rizpa gehoorzaamde terstond. Met een buiging reikte ze 't straftuig over. En in die buiging was voornaamheid.

„Kniel! Vóór mij!"

Rizpa deed, terwijl ze gehoorzaamde, aan een koningin denken. Al kleurde ook een lichte blos van schaamte het gebogen aangezicht.

Weg was Userta's streelend gevoel. En prikkelend deed zich opnieuw de vermoeidheid gevoelen. Onlust begon er te spreken uit de donkere oogen, die bijna altijd van 't eene voorwerp op 't andere dwaalden. Matheid overmeesterde het trager kloppend hart.

Userta speelde een oogenblik met den geesel, terwijl

Rizpa een weinig angstig voor 't geen volgen moest, van ter zijde naar haar opkeek. De frissche, krachtige maagd vermoedde in de verte niet den strijd in haar meesteres. Wel had zij van haar ouders geleerd, welk een vloek er op Kanaän rustte. En zij twijfelde ook niet of Userta behoorde tot dit verworpen geslacht, was 't niet door afkomst, dan zeker door de zeden, waarin ze was opgevoed. Volstrekt kwam het echter niet in haar op, dat deze vloek in levenslange afmatting en zenuwvertering en wilsverlamming voltrokken werd. Van al deze dingen had Rizpa nimmer gehoord. En het was nog de vraag of het bestaan van al die excessen ooit tot haar besef zou doordringen.

Inmiddels trachtte de Sidonische haar wraakgevoel opnieuw op te wekken. Ze kon echter niet weer geheel herstellen. De voldaanheid was geweken. En nu moesten de slappe zenuwen zich in uiterlijk vertoon van bloot verstandelijken willekeur uiten.

„Buig 't hoofd. — Zóó! — Dieper slavin!" kwam 't streng van haar dunne lippen.

Terwijl Rizpa's weelderige haartooi zich op den mozaiekvloer uitspreidde, voelde haar hart geen vernedering. Vernedering voelde Userta, omdat haar slavin zonder tegenspraak en steeds met koninklijke gratie gehoorzaamde.

Evenmin dacht Rizpa aan de blanke slavin, die dit tooneel glimlachend bijwoonde. Wel trilde er echter in haar weerzin. Want zonder precies te beseffen hoe of wat, ontging 't haar nuchter Israëlietisch verstand volstrekt niet, dat er een soort van lage gemeenzaamheid tusschen Userta en Ahura bestond. Als bij ingeving had ze geraden, dat deze twee slechts door slechte hartstochten elkander gelijk waren geworden. En indien er in dezen gemeenschap kón wezen, dan zou ook zij, Rizpa, zeker op den duur als de derde in den bond gaarne opgenomen worden. Er was in haar echter niets dan

volstrekten afkeer van dien lagen gezelschapszin. Een afgrijzen, waardoor ze bereid was liever de felste geeseling honderdmaal te doorstaan, dan ook maar het geringste blijk van deemoediging te toonen, en.... den toorn van een heilig God te trotseeren.

„Zóó, zoo zal je volk liggen, jij trotsche!" klonk het. „Want buigen, ja kruipen, zál ze, Ahura! Dat vervloekte ras zal bukken! Ha! Kwam Sisera slechts, de geweldige! Zullen we haar geeselen, slavin? Zal ik haar door de hoeken van dit slaapvertrek doen kruipen, zooals Sisera dat volk van wormen en maden van de eene plaats naar de andere drijven zal? Sta! Sta op! Jij worm!"

Rizpa rees overeind en stond rustig, de handen vóór de schoot gevouwen.

Zoo wachtte ze de slagen af.

Als kind en later toen ze een groot meisje was, had haar vader haar meermalen gekastijd. Serach was rechtvaardig en gestreng geweest. Maar nooit wreed. Als Rizpa echter thans geslagen werd, dan zou het een onrechtvaardig gericht zijn en zij begreep, dat er wreedheid in zou wezen. Immers de bestraffingen van haar ouders waren tucht om haar te doen gevoelen, dat een *persoonlijk* God het waarachtig meent als Hij eischt, dat we zijn wet volbrengen. Serach en haar moeder hadden haar in de kastijding de toorn van God tegen de zonde doen gevoelen.

Maar *dit* was willekeur van doffe onbelijndheid.

Van iets dat haar walging wekte.

Zonder beginsel, zonder kracht en fermiteit.

Wat hier geschiedde was een verzoeking. Een lijdensweg.

Toch was ze reeds met haar lijdensweg verzoend, omdat de haat dergenen, die Jehova haatten en verachtten, en die zij om Zijnentwil droeg slechts tot de verheerlijking van haar Heer konden dienen.

Plots barstte Userta los. Heftig en wild. In ongedurigheid van verwilderden en verzwakten gezagsdrang stoof ze tegen de rustige en lijdzame vrouw voor haar op. Den geesel slingerde ze in een hoek van het slaapvertrek.

„Neen, nog niet, Efraïmiet!" krijschte ze. „Sta, 't hoofd gebogen, de armen op de borst gekruist, gekrúist zeg ik, dieper gebogen. Zóó! Wacht je vernedering, tot middernacht! Zóó! Gegeeseld zal je worden, evenals je vervloekt geslacht, tot in de hoeken van dit erf, tot aan de einden der aarde!"

En in matelooze zelfvertering wierp Userta zich op een gevulde sofa. Haar boezem jaagde en heftig klopten de slapen.

Dit was de dienst van een god. Maar niet van den Waarachtige.

Want een *god* dient de mensch. In zijn overgave aan het onmatige volbrengt hij den wil van de Onpersoonlijkheid, van den stommen Algod. En dat om den Duivel en zichzelf met vernietiging van den Schepper en zijn schepsel te streelen.

Maar de Allerhoogste lacht om dit bestaan.

En Rizpa verdroeg den smaad als een koningin der lijdzaamheid, die van Boven is.

Toen de worm in Userta voor een tijdlang verzadigd was, richtte zij zich op.

„Ahura, kom hier", gebood ze. „Heb je Meras na den middag gezien?"

„Meesteres, ik heb hem gezien", luidde het antwoord opgewekt. „Uw slavin heeft hem op het terras aan den zeekant ontvangen en weggezonden."

„Hij moet komen. Roep hem, terstond!"

Ahura boog en ging heen.

„Hij moet komen", zei ze bij zich zelf. „Ja, maar niet

terstond zál hij komen. We zullen *ons* spel gedurende deze acht dagen, bij Melkarth, den god der Sidoniërs, uitspelen. 't Zal me benieuwen of zij *haar* spel durft dóórzetten. Van *deze* Israëlietische wint ze 't niet. Maar dat ze den Efraïmiet vernederen, dàt is goed!"

Inmiddel bleef Userta met allerlei halfbewuste haatgevoelens bij Rizpa alleen. Ik wil niet ontkennen, dacht ze, dat de Efraïmietische schoon is. Ja, voorzeker. Zelfs de strengste beoordeelaar zal in haar gelaat of in de forsche en toch welgevallige gestalte van deze „jeugdige" geen onregelmatigheden ontdekken. En toen, met die eigenaardig duivelsche zwaai, welke tot zelfs menschen, die als goede en vrome burgers bekend staan, vaak eigen is, sloeg ze in minachting en vernietiging van 't geen ver boven haar uitging, over.

Toch een geluk dat ze zoo stijf gelooft in dien heuvelgod! Dat slaafsche bijgeloof zal Sisera straks tot het uiterste brengen. Hij zal haar doen, wat ik niet kan. Zwoegen zal ze onder de zweep van den drijver in heeten zonnebrand. Staan zal ze aan den paal der wederspannigen met zoete stoffen besmeurd, tot de bijen haar huid in een stoppelveld hebben verteerd. Spijkers zullen haar handen en armen doorboren, zoodat de geringste beweging haar zal doen krimpen van innerlijke pijnen. Sterven zal ze, ja sterven zal de gevloekte.

En of ze dán nóg het hoofd zoo fier zal buigen en of in trotsche gelatenheid dan die schouders nog zoo geduldig zullen krommen! Ha, dàt zullen we zien! 't Zal me benieuwen, hoe ze dien Moloch van Haroseth zal aanzien.

Zoo denkende sloeg het bloed de Sidonische in 't gelaat. Ongedurig verschikte ze zich op de zachte sofa. Een wee gevoel van oververzadiging liet haar geen oogenblik van

kalme rust, waarin ze zich nu eens innerlijk tevreden kon neerleggen.

Op eens kwam er zachte ritseling in het zware gordijn, dat de kamer van het terras afscheidde. Langzaam gingen de plooien aan weerszijden golvend in elkander en vlak voor Rizpa, die in het midden van het vertrek stond, verscheen een weelderig meisje van ongeveer vijftien jaar oud. 'n Beetje onverschillig eerst, zooals de leeftijd van zulke kinderen meebrengt, maar dan met plots armbeweeg, alsof ze verschrikt was, liep zij langzaam op Userta toe.

't Was Dania, Userta's jongere zuster.

„Wel Dania", leefde de Sidonische plots op, „heb je mijn boodschap gedaan? En wat zei de parkmeester?"

„Ja, er is een opening in de mimosa-haag. Ik heb ze niet gezien, hoor. Maar Buras zei, dat ze groot genoeg was om een vos, ja een beer, stel je voor, een beer! door te laten."

„En....?"

„Hij wil er palen in slaan. Alleen de haag schijnt op die plaats dun en zwak."

Terwijl Dania dit zei hadden Userta's gelaatstrekken zich ontspannen tot een glimlach. En inderdaad, 't meisje had zoo natuurlijk gesproken en haar oogen hadden een paar malen zoo kinderlijk ernstig van haar zuster op Rizpa en weer terug geglansd, dat men wel blind moest wezen, om niet getroffen te worden. Dikwijls laat God in een verdorvene en verzwakte samenleving nog glanspunten van Zijn genade schitteren. Want Hij is lankmoedig en wil ook tot zedelijke en maatschappelijke bekeering leiden. Opdat allen zich met lichaam en ziel weer zouden wenden tot den Bron van het leven.

„Pálen? Wil Buras palen slaan? Hij moet klemmen zetten. En terstond. Palen? Wat geeft een beer om palen? Er sluipt

tegenwoordig genoeg slecht volk. En wij wonen hier aan de uiterste grens van Jabin's gebied. Zal Jabin ons een wacht geven, als we vragen?"

Zoo vroeg Userta snel. Maar Dania liep op haar toe en sloeg den arm om haar hals. Toen lichtte ze twee dikke vlechten van haar zuster op en bond die onder haar kin te zamen.

„Zóó, traemia, wat ziet ge er grappig uit. Wat dunkt u, zullen we niet eens varen?" Meteen liep ze naar 't gordijn terug en schoof 't aan beide zijden weg.

„O zie eens, zie eens, wat schoon!"

En werkelijk, 't wás schoon.

Aan den versten rand van de Groote Zee, die Saron's weelderige vlakte bespoelt, stond, als een ronde rose schijf de zon.

't Water leek verguld. De lucht in het rond vertoonde al de schakeeringen van blauw tot lichtrood. Met breede karmozijnstrepen scheen het water hier en daar in het azuur van den Oosterschen hemel over te gaan. En in dezen gloed, die de zon op het stille vlak van 't water wierp, dreef, ongeveer een kwartier loopens van het landhuis, een boot. Men kon duidelijk een man, in een levendig bont kleed gehuld, onderscheiden, die twee korte, breede riemen kalm op en neer deed gaan. Zoo dreef het bootje langzaam, als spelevarend, naar het Zuiden, waar het eerlang achter een in zee vooruitstekende kaap verdween.

Nog keken Userta en haar zuster naar 't eenige schouwspel.

Toen, op eens, begon het meisje: „Maar, lieve traemia, wat heeft Rizpa toch gedaan, dat ze zoo wonderlijk voorover staan moet?"

Op Userta's gelaat verscheen een grijns.

„Je weet immers hoe weerspannig Rizpa is", zeurde ze. „Twintig malen op één dag verdient ze geeselslagen."

„Neen, lieve zuster, dat weet ik *niet*!" verzekerde Dania met nadruk. „Ik hoorde zoo pas van de Trevirsche, die 't van Ahura had, dat Rizpa dezelfde muilen bracht, die ge dezen ochtend gedragen hadt. En dat was u niet naar den zin. En toen heb je haar met den geesel gedreigd. O ja, daar ligt dat wreede voorwerp."

„Ga weg! Zwijg!" weerde Userta af. „Ze is een Efraïmietische. Weet je wel, dat ze gehoorzaamheid moet leeren? Onderdanigheid in alles, in àlles, begrijp je wat dat is? Ze moet leeren den veldoverste gehóórzaam te zijn, als die over acht dagen met ons zal middagmalen."

Onbedwingbaar vroolijk keek Dania haar zuster aan.

„Rizpa? Gehoorzaamheid leeren? Maar lieve traemia, dat behóéft toch niet. Zoudt gij zóó lang en zoo écht, onbeweeglijk staan in zoo'n wondere houding? Zelfs als de veldoverste van Haroseth 't zei, deed je 't niet." Ze sprak dat alles zoo guitig, ze trok zoo echt gewoon haar mooi recht neusje op, dat Userta alweer moest glimlachen.

„Och, ik wenschte dat ik de trotsche stijfkop nooit gezien had", zeurde ze, alsof ze 't grootste onrecht leed.

„Maar wát wil ze dan niet? Toe Userta, vertel me dan eens, wát wil Rizpa niet. En als ge ze graag kwijt wilt, welnu, láát ze dan.... los!" voegde ze er opeens blij aan toe.

Een siddering voer door Rizpa's leden. Userta zag het.

„Neen", grijnsde ze langzaam uit, „die toekomst is niet voor Rizpa. Ha! Liever liet ik haar levend verbranden, de trotsche!"

„Maar wát wil Rizpa toch niet. Zeg het dan!" En eigenzinnig stampte 't schoone meisje op het mozaiek.

„Branden zal ze, ja. — Branden zul je, jij, Efraïmietische!" begon Userta op eens half huilend van woede, terwijl ze

heftig gebarend de kleine vuist dreigend tegen Rizpa ophief.

„Waarom spreek je zoo? Je kunt soms zoo maar plotseling boos worden om niets. Wat is daarvan de oorzaak? Je bent anders niet bóós.... ten minste niet voor mij.... Heb je wel eens iemand zien branden, traemia?" voer het meisje naïef voort.

„Gisteren nog", lachte Userta hoog. „Dát was een genot. 't Speet me, dat je juist naar Jafo was. Refa, de Naftaliet, een van de wijngaardslaven, had op Sisera geschimpt. Hij stond aan een eiken paal vastgebonden.... Met 't zelfde trotsche gelaat en de schouders precies zoo statig vooruit als die Efraïmietische, ja als deze Efraïmietische", barstte ze plots uit met wilden lach.

Dania sloeg opnieuw den arm om den hals van haar zuster en kuste haar sussend op het voorhoofd.

„Ha, hoe krompen die ledematen bij het snorren van de vlammen! Toen zonk dat verwaten hoofd en wrongen zich de trotsche schouders."

Dania trok een leelijk gezicht van afgrijzen. Tegelijk zag ze Rizpa huiveren. Dát bracht haar de tranen op de wangen.

Ze had toch de Israëlietische maagd liefgekregen in die acht dagen, waarin ze met haar had omgegaan. En geen wonder! Was er geen verwantschap tusschen het bondskind van Jehova en dat Sidonische meisje? Ze hadden beiden van God een gelijke gave ontvangen. Een rijkdom van frissche levenskracht en een innigen drang om die te handhaven en te vermeerderen.

„Bà van Machus!" meende Dania, terwijl ze Userta over de zwarte, glanzende haren streek. „Maar lieve zuster, laat Rizpa nu gaan, want ze zal stijf worden. Zie nu, ze beeft al!"

„Dat is juist goed. Béven moet ze. We zullen eens kijken of ze te middernacht ook nog beeft!"

„Middernacht? Maar zoolang kan geen mensch stáán!

Kom Rizpa", vervolgde ze, naar 't meisje toeloopend, terwijl ze haar bij den arm greep en oprichtte, „sta eens recht. Wat ben je mooi! — Ik benijd je, hoor! — Ik begrijp heel goed, dat ze je, tot de Jordaan toe, de lieflijke noemden. Toe dan, Userta, zij mag overeind staan en haar kleed weer over de schouders trekken."

Tegelijk maakte Dania het opperkleed, dat Userta neergerukt had, weer met de loshangende gesp vast.

„Ik kan jou niets weigeren", rekte Userta zich. „Maar.. !"

„Nu.... maar?"

„Bederf de Efraïmietische niet. Je weet, Sisera zal haar als zijn dienstmaagd aannemen, en hij laat niet met zich spotten."

„Kom, kom, dat zal meevallen. Ik hoop maar, dat de overste voor dien tijd van zijn wagen valt en het een of ander breekt. Ja, daar willen we Baäl om bidden. Kom, Rizpa. Ze mag éven buiten, traemia? Nietwaar?"

De Sidonische wenkte, en Dania greep Rizpa bij de hand en vriendelijk haar arm streelend ging ze met de Israëlietische naar het terras.

Intusschen had Userta ook nog om een andere reden, dan natuurlijke welwillendheid tegenover haar zuster toegestemd. Zij was trouwens wel te diep verdorven, om alleen uit goedheid te handelen. De deugd, die ze nog bezat, stond volkomen in dienst van haar verdorvenheid. Zoo was 't ook nu geweest. Zij had namelijk achter het binnenste gordijn geschuifel van voeten vernomen. Onder al de bedrijven door, had ze juist dáárop gewacht. En zoodra Dania en Rizpa buiten waren, richtte ze zich in de sofa op en klapte éénmaal zacht in de handen. 't Smalle gordijn van den binnensten ingang schoof weg. En.... naast Ahura kwam, schuw als een half tam roofdier, de Egyptenaar.

„Je bent lang weggebleven, Ahura", berispte Userta ver-

wijtend, zonder op Meras te letten, die tot een kogel ineengerold op den vloer lag.

„Hij was onder de myrthen ingeslapen!" hoonde Ahura vrijpostig.

In Userta's leven was alle werkelijkheid verdwenen. En wat kon er overblijven, dan de schaduw van 's Heeren goede ordinantiën: een weinig weerzin in een liederlijke levenssfeer, een korreltje zelfverwijt over de schending van zijn levenwekkend gebod, een parodie, een spotbeeld van het gezag, dat Hij geschonken had aan de meesteres, opdat zij in de bestiering van haar huis de orde en het recht zou handhaven.

Zij, de meesteres, was de mindere van de dienstmaagd, de mindere zelfs van den liederlijken Egyptischen slaaf. Want in de bestraffing, die ze hem ging toedienen, zou ze ook de beperking, waarmee God zelfs het redelooze dier gesterkt heeft, geheel verliezen.

Thans zou ze zich vermaken met de tooverkunsten van haar slaaf.

HOOFDSTUK V.

Verlost.

Er *is* een afkeer van de zonde, die krachtiger is, dan eenig ander menschelijk vermogen. Dat is 't verdedigingsmiddel van Gods werk in den zondaar tégen den Booze en de begeerlijkheid van het hart.

Twee dagen heeft Ruben in den omtrek van Machus' landhuis gezworven. Hij heeft uit de beek gedronken en zijn voedsel zijn vijgen en oranjeappelen geweest. Eindelijk op den derden dag heeft hij aan de zeezijde een plaats ontdekt, om, als het duister wordt, ongemerkt op het wijde erf te komen.

Nog vier dagen zijn in hopen en vreezen voorbijgegaan, zonder gelegenheid aan te bieden om met de een of ander van Machus' huis in kennis te komen.

Méér dan eens is Ruben moedeloos geweest. Maar hij heeft de hoop nog niet opgegeven Rizpa te zien en te bevrijden. Integendeel voelt hij op den duur die hoop groeien.

Weer is 't avond. De zon is reeds ondergegaan. Tusschen

de boschpartijen om 't erf, die tot aan de kust reikten, is het al donker. Behoedzaam sluipt hij langs den zeekant op de zuidelijke kust van de landtong naar de punt, die naast het landhuis uitsteekt. Hij heeft de bocht bereikt. Nu beweegt hij zich snel tusschen de boschjes voort en nadert hoe langer hoe meer de bekende plaats in de mimosahaag. Op de zee ligt de duisternis. Slechts flauw zijn de omtrekken van het landhuis zichtbaar. Een enkel lichtend punt, een smalle witte strook doen den achtergevel nog wat schemerachtig uitkomen tusschen de donkergroene kleur van het omringend erf.

Vluchten, heeft Debora gezegd, is niet uit God. Hij zal geen gevlodenen gebruiken als het uur der verlossing komt om zijn volk te bevrijden. Maar mannen en vrouwen, die Zijn wil doen.

„Dit is mijn land én.... uw land, want ik geef het u om te bewaren."

Er is in Ruben een jagen om Rizpa te redden en om dan buiten gevaar te leven. Zoo is 't, als hij eerlijk is.

Maar er is ook streven om te blijven. Hij wil vluchten, overal heen. Hij is schuldig. Deze zonde stelt hem gelijk met de dienaren van het eigen ik of wat 't zelfde is, de natuuraanbidders. En hij begeert ook Gods erf te bewaren door er op te blijven. Maar dat is geen *willen*. Dat is conscientiedrang.

Ach, hoe velen zijn er niet in dezen strijd voor de verzoeking van den satan bezweken. Ruben kàn niet tot een vast besluit raken. Hij is op het hellende vlak. Hij is half. In hem werkt het voornemen. Maar het *besluit* staat niet. Zijn gedachten gaan róndom een plan. Indien hij Rizpa bevrijden mag, dan zal hij met haar uitwijken naar Juda.

En aanknoopen met Samgar, den zoon van Anath.

Een held, een onvermoeid en standvastig strijder voor

den naam des Heeren, al is hij van zijn dagelijksch bedrijf ook ossenhoeder.

En dan fluistert er heel onder in zijn ziel een stem, waarmee hij zelf zoo gaarne zoetjes instemt: „Om Issaschar en Zebulon zal Samgar zich niet vermoeien."

En wij zullen huwen en rust hebben. Echte, lieflijke rust, althans gedurende ettelijke weken, misschien langer.

Maar alles is nog maar beschouwing. En zijn vroom gemoed erkent onuitgesproken: in deze speculatie is Jehova niet.

Toch blijft de stille wensch, dat déze beschouwing voorspelling van de werkelijkheid mag wezen.

Er is immers in Israël geen macht tegen de ijzeren strijdwagenen en het ijzeren krijgsbeleid van den genialen Sisera!

Daar beweegt iets aan Ruben's rechterzijde. Hij is ongeveer honderd schreden de verst uitstekende punt van de landtong voorbij. Als hij nauwkeurig toeziet is het op den uitersten rand. Een zwart voorwerp gaat er langzaam op en neer, zoodat het nu eens onzichtbaar blijft en dan weer even boven den grond rijst.

Ruben duikt plat tegen den grond. Maar wijl hij zeer goed weet, dat, bij het gevaar van den aanval, hij die het eerst aangrijpt een flinken voorsprong heeft, schiet hij bliksemsnel op handen en voeten naar het verdachte voorwerp af. Dáár rijst het weer, vlak voor zijn gezicht. Hij slaat de handen uit, pakt het vast en rukt zich op. Maar 't volgende oogenblik tuimelt hij voorover in een tamelijk groote boot. Het is de boot, die Userta en Dania 'n paar uur geleden voorbij zagen gaan. Zij is door een visscher in een kleine baai tegen den wal vastgemaakt.

In vijf tellen is Ruben er weer uit. Dan snelt hij naar de mimosahaag en verbergt zich voor de vijfde maal bij de

zwakke plaats. Gisternacht heeft hij er de takken van elkaar geschoven en zoo een smalle opening gemaakt.

Er is geklank achter de haag.

Hij hoort mannenstemmen. Het zijn twee bewakers van het erf. Zij weten blijkbaar niet van de opening af. Althans het geluid verzwakt en raakt langzaam weg.

Een poos blijft het stil. In Ruben's geest echter woedt een storm. Weer grijpt moedeloosheid hem aan. Het is een wilde vlaag nu. Hij zál vanavond meer weten. Hij zal op dit erf doordringen. Desnoods zal hij de wachters neerslaan. Hen dwingen om te zeggen, waar Rizpa zich bevindt in dit groote huis. Of.... hij zal zóó inbreken.

Maar.... als hij dan gegrepen wordt!

Een siddering? Waarvoor siddert hij? Zou hij *dien* strijd niet kunnen strijden? Dien strijd van den ellendige, die gisteren schreeuwde, huilde als een wild dier in den uitersten nood.

Er was rook opgegaan.

En vlammen hadden gelekt boven de laurieren, die aan de noordzijde van het erf stonden.

Uitgerekt langs een paal, vastgespijkerd, en lévend, lévend was dat krachtige, jonge leven verbrand.

Dat weet Ruben.

O Heere, hoe heel anders, hoe krachtiger werkt alles nú in hem.

O God der heirscharen! Zal hij een krijgsbende verzamelen? Zal hij naar Debora gaan? *Zij* kán het volk wakker schudden. En *hij* zal met de bazuin blazen. Dan zullen ze komen! Dan zal hij Rizpa bevrijden!

En.... dan zullen de stammen het hooren. Ze zullen óptrekken. De Kanaäniet zal zijn krijgswapenen grijpen. De vlakte van Esdrelon zal dreunen. En Jehova zal zijn gedeemoedigd volk de overwinning schenken.

Maar zouden ze wel komen?

Ach, Ruben twijfelt.

En wie twijfelt is een vluchteling. En Jehova, heeft Debora gezegd, gebruikt geen vluchtelingen. En alles in hem blijft gedachte en bespiegeling.

Stil, daar straalt licht door een smalle opening tegen het landhuis aan. Er gaan lieden door een deur. Hij kan evenwel niemand onderscheiden door den plantengroei, die op den rand, waar de zee het erf bevloeit, het terras bedekt. Opeens heft hij het hoofd op.

Er klinkt een stem. 't Is een meisje. Hij luistert scherp toe. Ja, 't geluid komt naderbij. Hij kan zelfs reeds enkele woorden verstaan. Maar hij begrijpt er niets uit.

Langzaam en onhoorbaar sluipt hij een paar meter vooruit. Nu ligt hij met 't hoofd door de opening heen. Hij voelt de mimosa's op den rug.

Dan op eens verstaat hij.

Nu geen meisjesstem, maar....

Hij duizelt. Wil naar voren schuiven, plots! doch bedenkt zich. En blijft roerloos liggen.

Het is de stem van Rizpa geweest.

Nu is hij weer helder bij. 't Oogenblik is gekomen. Plotseling! Zij is niet verder dan tien passen van hem af. Maar die anderen! Wacht, hij zal luisteren, want nú kan hij verstaan.

Er schijnen er tóch slechts twee te zijn.

„Laat ons hier gaan zitten", zegt 't meisje vriendelijk.

Ruben hoort 't droge gras buigen en knakken. Dan is 't wéér stil.

„En nu heb je 't nóg niet gezegd: ben je niet bang, Rizpa?" vraagt dezelfde stem.

„Bang?" zegt Rizpa. „Voor wien zou ik vreezen? Neen, er is geen vrees in mijn hart."

„Maar, lieve Rizpa", dringt de meisjesstem zacht, „ge weet het nog niet. O Rizpa, mijn zuster, je kent de gebruiken hier niet. Ik ben slechts zelden op Machus' landhuis. Want ik breng haast al mijn tijd door bij Lacho. Hij is met een Israëlietische vrouw gehuwd. Dat is een goede vrouw, Rizpa, haast net als gij, maar een beetje boozer. Toch ben ik graag bij Lacho; omdat hij mijn volle neef is."

Dania zucht.

Ruben richt zich intusschen heel voorzichtig op.

Nu ziet hij de beide meisjes. 't Is beslist! Hij staat op 't punt om op te springen, als hij opnieuw, thans naast het landhuis, stemmen hoort.

„O Rizpa," gaat Dania voort, „hij is een vreeselijk man. Ik bedoel den Moloch van Haroseth. Ge kent natuurlijk den Moloch niet. Zijn dienst, de gebruiken daarbij zijn vreeselijk! Als ge u niet onderwerpt....!"

„Ik heb me onderworpen!" zegt Rizpa.

„Zul je dan in alles zijn wil doen?"

„Dat hangt van hem af. O neen, Dania, ik verspreek me, dát hangt alleen van Jehova af. Alles! Mijn leven, Sisera's wil, àlles!"

„Maar.... als ge weigert....! Dan doodt hij u!"

„Dat is mogelijk, Dania. Hoewel ik geloof, dat hij niet zal durven."

't Is een poos stil. De twee zitten toch nog verder weg, dan Ruben dacht. Twintig pas, niet minder.

Hij schuift nog iets op.

En 't is tóch een eenige, éénige gelegenheid. Hierom heeft hij gebeden.

Hij ziet nog eens naar het landhuis. Alles is er gewoon. Door de smalle openingen schijnt een zacht licht. En overigens is er niets.

„Ik heb je lief", begint 't meisje weer. „O Rizpa, echt

hoor! Om je lieve neus, en je zachte wangen en.... nu, omdat je iets heerlijks aan je hebt. Kom, vertel me nu. Vertel me veel. Van álles hoor. Zullen we nog wat dichter tegen de haag zitten. Maar o, Rizpa!" En verschrikt springt ze op. „Heb je gehoord, zoo pas, er is een gat.... Als dat eens hier was!"

„Laat ons zien", zegt Rizpa, opstaand.

Dania loopt haar achterna.

„Er is niets", verzekert Rizpa, als ze terugkeert.

„Wat is dát dan! Er tikte iets, dáár." En ze wijst naar de plaats waar Ruben ligt.

„Ik heb niets gehoord. Misschien versprong er een vogeltje. Kom hier!"

De meisjes gaan weer zitten. 't Is bladstil. De avondwind rust. Slechts op het pad naast het landhuis is geruisch van voeten, slaven, die binnenkomen.

En boven, aan den helderen hemel, staat een ontelbaar heir van sterren, symbool van Jehova's trouw aan Israël.

Langzaam drijft uit het Noorden een donkere wolk op.

Rizpa begint te vertellen, rustig, maar 't is niet de rust van thuis; het is de welbewuste overgave aan den Heere, vrucht van goddelijke lijdzaamheid.

Zij vertelt van het ouderlijk tehuis en van Jehova, dien zij aanbidt, den Groote, die alléén regeert en dus ook over alles en allen. — Ja, Hij regeert beslist alléén. Hij is een Persoon, oneindig. Door de liefde, die van Hem uitgaat, heeft ook Rizpa Hém lief.

Of er goden ónder Hem zijn? Ja, maar zóó, dat ze zonder zijn wil niets kunnen doen. Neen, ook Moloch niet; niets! Nog veel minder de Moloch van Haroseth!

Ze zijn allen slechts zijn gewillige of ónwillige werktuigen. Rizpa verwacht slechts het goede van Hem. Eenmaal zal

Hij al zijn volk, het heerlijke volk van zijn eeuwig welbehagen zegenen met heil — eeuwig, eeuwig!"

Dania is getroffen.

„Toch ben ik erg bang", fluistert ze. „Mijn zuster is tot alles in staat. Ze zál je wat doen ondervinden. Je hebt er geen begrip van, wat ze doen zal."

„Maar Jehova weet het", zegt Rizpa vast. „Ik vrees hen daarom niet. Tegen de lijdzaamheid en den afkeer van hun gruwelen, die ze doen, en waar hun eigen hart van golft en siddert, tegen dien afkeer zijn ze niet bestand."

„Maar ze kunnen dooden", huivert Dania. Een siddering voor den dood en misschien ook onwillekeurig nog voor den beer, die door de opening zou kunnen sluipen.

Opeens breekt Ruben vooruit.

„Rizpa", zegt hij, „vrees niet. En weest stil, gij Kanaänitische. Ik ben Ruben, Rizpa's vriend. Ik kom haar halen. Zoo gij haar bemint, ga dan spoedig. Wij kunnen door de haag vlieden."

Dit alles is zoo snel en toch zoo geleidelijk toegegaan, dat niet een van de beide meisjes een kreet kon slaken. Wel is Dania opgesprongen en heeft ze willen wegloopen. Maar Ruben's kalmte heeft den toestand beheerscht en gered.

Kalm en moedig staat nu ook Rizpa op en kijkt naar de haag. Ja, werkelijk, die man, geknield, thans oprijzend, is Ruben! Nu staat hij naast haar. Nu grijpt hij haar arm en trekt haar zacht toefluisterend mee. Reeds is zij in de opening. En 't volgende oogenblik loopt ze achter hem, buiten 't erf. Vrij, vrij! En vrij mét Ruben!

Dania heeft met de gevatheid van een helder meisje, dat door de liefde tot Rizpa álles goed vindt, mits haar vriendin slechts geholpen wordt, dadelijk een zijpad, dat van het landhuis afvoerde, ingeslagen. Zij begrijpt dat er voor de vluchtelingen tijd moest gewonnen worden. En ze moet ook

zelf nog nadenken. Er moet een plan worden opgemaakt. Wacht! Misschien als ze zich stil houdt, wordt de vlucht niet eer dan den volgenden ochtend ontdekt. Want Userta vermaakt zich. En zal straks willen slapen. En die slaap zal haar wel zóó overvallen, dat ze geen tijd heeft, om aan Rizpa te denken. Intusschen zal tegen den volgenden dag, Dania dan wel een uitvlucht gevonden hebben. Zij zal zich wel weten vrij te pleiten.

Intusschen heeft Ruben een kort en goed besluit moeten nemen, en hoewel zijn hart van vreugde bonst en zijn ziel in hem huppelt van dank aan Jehova, blijft zijn verstand gelukkig nuchter. Als ik met Rizpa in den omtrek blijf, denkt hij, zal onze schuilplaats spoedig ontdekt worden. De bloedhonden zullen ons, als ze maar een kleedingstuk van Rizpa geroken hebben, overal vinden. Zoo'n afgelegen hol is er niet, uren in den omtrek, waarin hun scherpe reuk niet weet door te dringen. Dus weg, wég van de kust. Naar de bóót!

„Vlug!" zegt hij, „hierheen!" En meteen trekt hij Rizpa voort naar den inham, waar het vaartuigje ligt. Rizpa springt er in.

Den grooten steen op te tillen en voorzichtig achter in de boot te leggen, is 't werk van een oogenblik. Dan stoot Ruben de boot af, neemt een riem en begint uit alle macht te roeien. Maar nu begint de steen last te veroorzaken. Want door het wrikken met de riem, kantelt het zware voorwerp heen en weer en telkens gulpt er een scheut water over den bootrand. Dan neemt Ruben een kort besluit. Hij trekt zijn zwaard en begint het zware touw door te snijden. Hoewel het van dikke en taaie palmbast is vervaardigd, bezwijkt het spoedig. Weldra zinkt het zware voorwerp naar den bodem der zee. De boot is nu heel wat lichter geworden.

„En thans naar Juda's stam!" roept de jongeling vol geestdrift.

Ruben grijpt ook de andere riem, die in de boot ligt, en begint ze door 't water te bewegen. Op zijn reizen heeft hij meer dan eens dit werk gedaan. 't Valt hem dan ook licht, vooral nu de liefde zijn armen een buitengewone kracht geeft. Toch gevoelt hij na een half uur, behoefte om eens uit te rusten. Hij houdt de riemen echter uitgestrekt, om de boot in de goede richting te blijven sturen.

Inmiddels heeft hij dan Rizpa alles verteld, wat er in de laatste week gebeurd is. En zij heeft de vreeselijke geschiedenis van den inval in Esdrelon met de driehonderd wagens geschilderd. Hoe gelukkig voelt ze zich, nu ze verneemt, dat haar ouders waarschijnlijk ontkomen zijn. Rizpa, en vele jongelingen en jongedochters zijn op wreede wijze gebonden en gedwongen in snellen pas de roovers te volgen. Zelfs kinderen van tien tot vijftien jaar zijn gebonden op de breede wagens meegenomen.

En de wilde roovers hebben op Gods erve als woeste heidenen gebrand en gemoord.

Zoo vertellend en luisterend smelten de harten van de twee geliefden samen in innigen dank aan Jehova. Hij heeft verlost en hen saamgebracht.

En de toekomst schijnt ook goed. Straks, nog voor de ochtend aanbreekt, zullen ze hun boot wel veilig naar land kunnen sturen en zich gedurende den dag verbergen, om dan, zoodra 't weer duister wordt den weg naar 't binnenland in te slaan.

En er zal geen hoevenaar in Juda zijn, die de beide vluchtelingen niet met liefde zal willen herbergen.

Inmiddels is de zwarte wolk langzaam op komen zetten en als hij een zekere hoogte bereikt heeft, over hun hoofden naar 't Zuiden gezakt. 't Wordt donker op de baren. En wat

erger is: de wind steekt plots op. Ruben en Rizpa hebben dit niet verwacht. En al hadden zij dat, 't was geen spelevaart, maar droeve, ernstige noodzakelijkheid, die hen op de golven gedreven heeft. Onmogelijk hebben ze dit gevaar kunnen vermijden.

Zonder veel te praten grijpt de forsche Efraïmiet de riemen krachtiger aan en roeit uit alle macht.

„We kunnen niet ver van wal zijn", merkt Rizpa op.

„Ge zult zoo aanstonds de zwarte streep van kust zien", licht Ruben haar in.

Doch hoe Ruben ook roeit en Rizpa tuurt, er komt geen kust in zicht.

De wind neemt intusschen in hevigheid toe.

En de boot begint gevaarlijke kantelingen te maken.

Alleen doordat Ruben haar met de lengte zooveel mogelijk dwars op de baren deed blijven, had ze nog weinig water in gekregen.

Nog geen kust! 't Is onbegrijpelijk.

Eén oogenblik denkt Ruben aan tooverij. Hij is overal geweest en heeft op zijn reizen in vreemde landen al wondere dingen zien gebeuren.

Maar, nuchter als hij is, verwerpt hij bijna terstond die mogelijkheid. Er moet een natuurlijke oorzaak wezen voor het vreemde verschijnsel.

Op eens roept Rizpa: „Maar ge roeit verkeerd. Toen we naar de haag gingen kwam de lucht uit het Noorden op. En nu roeit ge met de rechterhand naar die zijde gekeerd. Zie slechts. De rand is over ons heen gegaan en aan onze linkerzijde."

En zoo is 't. De wolkrand drijft naar de horizon. De lucht is bijna geheel bedekt. Maar de boot beweegt zich met de linkerzijde naar de 't opene stuk van den hemel voort. Zij vaart naar 't Westen.

Ruben zwenkt de boot terstond en zet koers naar het Zuiden en het Oosten. Maar helaas, zijn inspanning om de kust te bereiken, is vruchteloos. De wind wordt sterker. De boot begint hoe langer hoe meer te schommelen. Breede randen beginnen haar van ter zijde op te heffen, en dan daalt ze weer. Maar telkens worden de kuilen, waarin het vaartuig als 't ware wegduikt, dieper.

„Nu weten we niet eens, of we, met al ons roeien wel nader bij de kust komen", zegt Ruben opeens, terwijl hij, vermoeid van 't ongewone werk, de riemen even rusten laat.

„Pas op!" roept Rizpa. „De boot zwenkt weder. Ach, nu kunnen we ook niet meer weten, waar we heen gaan! De lucht is geheel betrokken!"

De boot is echter niet gezwenkt. Zoodat Ruben, toen hij ze weer in de goede richting meent te sturen, opnieuw 't gelaat naar de kust keert en de boot van wal roeit.

Weldra blijkt 't hun hoe onmogelijk 't is om werkelijk vooruit te komen zelfs. De beweging van het water om de boot kan niet anders dan van een strooming zijn. En telkens, nu voor, dan aan de zijde en ook bij wijlen achter het ranke vaartuig, duiken breede watermassa's op. Ze komen soms hooger dan den rand en werpen forsche gulpen naar binnen.

„Ik zal de boot met den voorsteven tegen de golven *in* houden!" zegt Ruben. „Dan loopen wij 't minste kans om water in te krijgen."

Zoo begreep Rizpa 't ook.

't Is een bange worstelling daar, in het donker tusschen twee zwakke stervelingen en de dreigende golvenkracht. Maar in hun hart zijn ze nog oprecht verheugd. En Rizpa niet het minste. Want veel liever dan haar leven te stellen in den wulpschen en zedeloozen dienst van het eigen ik, geeft ze het over in de handen van Hem, wiens ook de zee is, want Hij heeft ze gemaakt.

HOOFDSTUK VI.

Indrukken.

Het nuttigheidsbeginsel, de kruk voor zwakke zielen en de overgang tot Godverzaking.

Hoewel mijn ziel in 't binnenste van mij diep bedroefd is, omdat Rizpa opnieuw, en nu misschien voor altijd van mij genomen werd, kan ik me toch bij wijlen overgeven aan een vreugdegevoel.

Ik kán Jehova danken. Hij heeft mij aan het lage ontrukt en in de hoogte gesteld. Heer Kalbo, de vorst van Thebe, heeft mij, enkele weken geleden verheven tot.... ja.... hoe moet ik 't vertalen: tot zijn geheimdienaar.

Want ik dien den koning in de geheimen van het hof. Welk een paleis! Wat gebouwen!

Hier staat Totmes, die de Israëlieten zoo bloedig en onmenschelijk vervolgde. Zijn naam is een reuzenbouw, waarbij alles, wat ik te Babel zag, in 't niet zinkt. Hier leven de Amenhotep's, waarvan er één door Jehova in de zee geworpen is, in reuzenzuilen en machtige tempels, Seti en ook Ramses II, in wiens dienst ik ben.

Gods weg is een andere dan de onze.

Zijn onze inzichten verbijsteringen?

Heeft de opperpriester van Amen gelijk: wisselen onze opvattingen omtrent waarheid en gerechtigheid eeuwig?

Is er geen vaste grond, om er onze hoop en ons geloof op te bouwen?

Waar is Jehova, de Heere, de God van Abraham, Izaäk en Jacob?

De gebeurtenissen verbijsteren mij.

Twee maanden zijn voorbijgegaan, sedert wij het licht zagen, dat ons een hut op de kust scheen te wijzen. De wind blies steeds feller en werd weldra een storm. De lucht was geheel betrokken. Wij wisten niet meer in welke richting de wind ons voortstuwde. Maar toen we het licht zagen, dankten wij Jehova en schepten moed.

In stee van de vaste kust, zagen we een zwarten kolossus, die langzaam op en neer wiegde. We waren er, tien seconden later, vlak naast.

„Roeien, roeien!" vermaande Rizpa driftig. „We slaan stuk!"

Uit alle macht begon ik te roeien, maar 't was te laat. 't Volgende oogenblik doken drie wezens als groote visschen naast onze boot op. Ze grepen haar en trokken ze proestend en plonsend naar 't groote, zwarte schip.

Plots slierden twee zware touwen over ons heen. Een hevig gekraak! Weg was de boot en ik lag in zee.

„Rizpa, Rizpa, o Heere help ons!" riep ik. Maar nauwelijks had ik deze kreet geslaakt, of twee monsters grepen mij aan en sleurden me bij de zijde van het schip langs omhoog. Gepraat, geroep. Een paar harde bonzen tegen mijn beenen. Nog eens gebuiteld, en daar zat ik op een

harden, planken vloer. Toen pas begreep ik goed, wat er gebeurd was.

We waren aan boord van een schip.

Wij? Was Rizpa gered. Was zij ook aan boord?

Ik stond op. Maar viel weer. Toen grepen twee mannen mijn armen en sleepten me naar een afgedekte plaats, waar ze mij op wat ruigte neerlegden.

Den heelen nacht bracht ik daar door, machteloos gestooten, half dood van kou en doornat.

Toch raakte ik in slaap. En toen ik den volgenden morgen wakker werd, voelde 'k me wat beter. Men bracht wat eten. En terwijl ik dat gebruikte, zag ik Rizpa. Zij stond met 'n stuk of tien anderen op het dek. Twee voorname lieden slapten langzaam om het tiental heen en schenen hen op te nemen. Ik werd ook voor hen gebracht, wat nog al gemakkelijk ging, daar ik alweer een eindje kon loopen.

Al spoedig werden de heeren gewaar, dat ik meer dan één taal machtig was. Zij schenen daarover erg in hun schik. Hun blijdschap werd nog grooter, toen ze hoorden, dat ik ook verschillende soorten van letterschrift kon schrijven.

Nu was ik hun tolk bij de lieden, die op het dek bij elkaar stonden. Het waren geroofde en gekochte menschen; een landgoedbezitter zijn vrouw en haar dienstmaagd hadden ze van de kust van Cyprus meegenomen. Deze lieden hadden daar op het strand gewandeld en waren onverwachts door het scheepsvolk van de „Melkarth", zoo heette het groote schip, opgepakt. Verder drie slaven, die een jaar of wat in de mijnen van Tarsis hadden gewerkt. Zij waren blij, dat ze naar de markt gevoerd werden, want, naar ze zeiden, was zelfs de dood te verkiezen boven „den arbeid der wormen in een heeten, drogen grond."

Van Rizpa vertelde ik, dat ze een koningsdochter was uit Israël. En dat is waar.

De heeren bewonderden Rizpa's gestalte en haar vaste, haar „koninklijke" houding. Zij werd naar een afzonderlijk gedeelte van het dek gebracht.

Verder omfloerst de rouw met haar zwarten sluier, mijn herinnering aan de liefde van mijn bruid, mijn schoone. Voor het láátst zag ik haar op de markt te Tanis. Tanis is de hoofdstad van het Nijlland. Hier zetelde eenmaal Jozef-ben-Israël als onderkoning van Egypte, ook hij een gevangene, een slaaf.

Nog dit jaar zal Ramses II als hij zijn leger tegen de Cheta zal aanvoeren, er zijn residentie vestigen.

Met zilveren ketenen aan de armen ging zij mij voorbij, het hoofd fier omhoog geheven, als een koningsdochter.

In haar houding was de vastheid van het Verbond dat Jehova met Israël heeft opgericht. *Alles* wankelt en verandert volgens Besa, den opperpriester van Amen.

Dit is niet waar.

Zijn Verbond wankelt niet.

Jehova zegene u, ja Hij zegene u, mijn Rizpa!

In verband met de verplaatsing van de koninklijke residentie van Thebe naar Tanis was heer Kalbo in de laatstgenoemde plaats. De kooplieden verkochten mij aan zijn hofmeester.

Meer en meer voel ik me hier thuis. Bij wijlen komt echter door alles heen het heimwee naar de geliefde en naar het goede land, dat Jehova onzen vaderen geschonken heeft. Om het met háár te bezitten.

Een bode van den Koning uit Syrië bezocht gisteren heer Kalbo. Ik stond bij „den stoel" van den stadhouder.

Toen sprak de bode van Israël.

De onderdrukking door de Kanaänieten keurde hij af. Een vreedzaam volk van landlieden en veehouders en

handelaars kwam er door in nood! Maar de Koning zal Israël niet bezoeken. Want ten Oosten van de bergen Gileads dreigt het groote gevaar. Dat zijn de Chetieten, die als een waterstroom op het schiereiland Sinaï aandringen.

Nadat de bode was heengegaan, bleef ik bij heer Kalbo. Hij „openbaarde" mij een geheim. Het betreft Besa, den opperpriester van Amon. Deze man dient in het verborgen een anderen God, namelijk Aten. De Aten-dienaren zijn verbitterde vijanden van den Koning. Geen wonder, dat Ramses hem verwijderen wil. Besa is echter zeer geslepen. Hoewel heer Kalbo en ook de stadhouder van Hermapolis, vanwaar de Atendienst eenmaal over heel Egypte met geweld werd ingevoerd, hem verdenken van verstandhouding met de Chetieten, is er nog geen afdoend bewijs geleverd. De Koning heeft nu alle zittingen van den priesterraad in de paleizenstad overgebracht. Dat zijn de gebouwen, die aan de rechterzijde van den Nijl, binnen den koninklijken muur liggen. En bovendien heeft Ramses aan Besa twee groote paleizen aan de voorzijde van des Konings stad te bewonen gegeven. De muren van de paleizen zijn zeer dik en in die gebouwen, welke Besa thans bewoont, zijn geheime cellen gemetseld.

Op het bevel van den Koning en de stadhouders van Thebe en Hermapolis, moet ik mij, om te luisteren, naar de ingemetselde vertrekken begeven, die zij aanwijzen.

Intusschen sta ik voor alle andere bewoners van de paleizen bekend als de ijverige schrijver van heer Kalbo.

Waar is Rizpa?

Soms voel ik me gelukkig, zonder aan háár te denken. Doch het is een golving in de oppervlakte van de ziel.

Leeft ze nog?

Is ze nog rein?

Zeker houdt ze zich verre van de onreinheid der Egyptenaren.

Hier worden onreine dieren gevreesd, en veréérd als god.

Het is de grootste smaad, die de mensch zijn Schepper kan aandoen.

Bij vorsten en opperpriesters leeft echter het geloof in een éénige, hoogste macht, die ze Amen heeten.

Ik sprak eens met heer Kalbo over Jehova.

Hij raadde me aan Hem niet te noemen.

„Doe slechts in stilte uw plicht", zei hij. „Ge kunt dan gelooven, wat ge wilt."

„En anders....?" vroeg ik.

„Anders niet", antwoordde hij scherp.

Hoewel 't een beetje vreemd is over alles te mogen praten behalve over Jehova, geloof ik toch, dat onzijdigheid voorloopig voor mij wijsheid en plicht is.

Het Land der Vaderen! Dat blijft de hope.

Is er bij mij verachtering en verzwakking van het verlangen naar de heerlijke erve der vaderen, naar het land en het volk, waarvan Jehova alléén Koning is?

Waardoor? Waarom?

De oplossing kan ik slechts hierin bepeinzen, dat ik zoo met hart en ziel in mijn werkkring opga. En toch is 't of een geheime stem mij influistert: Dát niet Ruben-ben-Jozua, zoek elders!

Dan rijst voor mij het beeld van Debora, Jehova's gezegende profetes, die echter haar man niet eert, zooals Rizpa mij eenmaal zou gedaan hebben.

Eenmaal hoorde ik Debora's hooge zilveren stem op de volksvergadering in het Overjordaansche, waar zij niet

vreesde noch de verguizing van haar volk, noch de wraak van den vijand, die haar beluisterde:

„Komt allen, die Jehova vreezen;
Hoort Zijn Woord!
Uit den mond van zijn profetes!
Ik, Debora, heb Hem gehoord,
In de stem des nachts,
In Zijn Wet, die Hij aan Mozes gaf
Tot een Getuigenis in Israël.
In de zachte wind, die over de Groote Zee komt,
In den donder van Ebal,
Die de heuvelen van Efraïm beroert,
Klinkt zijn stem: strijd, strijd!
Op tot den strijd tegen Jabin,
En tegen Sisera, zijn verwoester!

Dat was hooge kracht.

Maar men keerde haar den rug toe en ging misnoegd naar huis.

Want Jehova zal geen gevlodenen gebruiken om Israël te verlossen.

Hoe gelukkig, dat ik de onzijdigheid tot mijn schild gekozen heb. Ik ben zelfs bij den Koning in gunst gekomen! De vorst deelde mij mede, dat ik benoemd was tot leider van een commissie, die de rivier langs alles voor transport van krijgers en wapenen moet voorbereiden en leiden.

Rizpa! De bede om uw behoud wordt verhoord. Ik zal onderzoeken, in alle steden en op alle hoeven. Eén bevel van mij en er blijft geen huis overgeslagen.

Dát is de weg.

Neen, het was de weg niet.

Jehova zij geprezen! Rizpa leeft en ik heb haar gezien!

HOOFDSTUK VII.

De Ontmoeting.

> In het onbelijnde is geen wet, geen regel, geen persoon en geen werkelijkheid. Daarin is alleen het Al, dat is het Eeuwig Verderf.

Ramses II woonde in zijn eerste regeeringsjaar te Thebe. Deze oude vorstenstad was de bakermat van zijn geslacht. Daar zetelde hij als Leenheer van een groot aantal vorsten, die Egypte ónder hem regeerden.

Thebe met zijn rechte straten en reuzengebouwen kan men terecht het Athene èn het Rome van de vroegste Oudheid noemen. Het lag honderd twintig uren van den mond der groote rivier de Nijl en werd door dezen machtigen stroom in tweeën gesplitst. De stad ten Westen van de rivier was de doodenstad.

De Schrift noemt Thebe No en voegt aan dat zinrijke woord den naam toe van „de volkrijke".

En inderdaad dat was het. Terwijl in de tallooze huizen en hutjes en de rechte straten daartusschen een talrijke menigte handwerkslieden, winkeliers en dergelijke woelden

en werkten, vertoonde tusschen de uitgestrekte boschpartijen, die zich om het eigenlijke „huis" van den Farao als 't ware „groepeerden", Thebe het beeld van een vorstelijke stad. Hier, binnen „den koninklijken muur", volgde het eene paleis op het andere.

In de paden daartusschen en de breede zuilengangen er om heen bewoog zich alle dagen een ontelbare menigte volk: mannen en vrouwen, meisjes en knapen, vorsten en slaven, krijgslieden en civielen, doch allen „slaaf" van dien éénen, van den afstammeling van Amen, Ramses II.

In het achterste vertrek van een der roodbepande landhuizen, die tegen de rivier gebouwd waren, had Kalbo, de leenvorst van Thebe, zoo even een tafel en twee stoelen doen gereed zetten.

Men had hier het uitzicht op een klein park met gewassen van allerlei soort. Hier groeiden palmen met bladen van drie voet lang en breed, maar ook fijne mimosa's, wier teere spruitsels reeds bij de aanraking van den avondwind ineen krompen.

't Fraaiste echter vertoonden zich de tropische bloemen. Zij vormden al bloeiende een altijddurend geheel van kleuren, een levend tapijt-patroon. De effecten van dit kleurengeheel werden nog verhoogd door allerlei bonte vogels, die aan fijne koperen kettinkjes op korte myrthenstammen tusschen de planten waren vastgemaakt.

En achter dit schilderachtig geheel, dat met zooveel liefde voor rangschikking en kleur geordend bleef, schitterde de witblinkende rivier, waarop kunstige scheepjes, met fraai gekleurde, driehoekige zeilen, als bonte vlinders rondzweefden.

De vorst van Thebe was een helder uitziend, breedgeschouderd man. Terwijl hij, op een der stoelen gezeten, recht voor zich uitstaarde, verdiepte hij zich in de oudste

geschiedenis van het wondere Nijlland. De kennismaking met Ruben, dien hij Mendes genoemd had, had hem daartoe geleid. „Deze buitengewoon scherpzinnige Semiet", zooals hij Ruben noemde, heeft hem aan 't denken gebracht. Oude geschriften had Kalbo uit de verschillende bibliotheken opgeschommeld. Ze stonden hem bij zijn onderzoek ten dienste, zoo dikwijls hij wilde.

En het resultaat was verrassend.

Hij zag de oudste stammen Egypte bevolken uit het Noorden en over de Roode Zee. Langzamerhand trokken ze langs de rivier voort.

Maar ook uit het Zuid-Oosten kwamen familiën en huisgezinnen. Op den duur had er een vreedzame vermenging plaats.

Veel meer dan dit hield Kalbo evenwel de geestelijke toestand van die eerste volken bezig. Hij ontdekte, dat het leven van hen allen beheerscht was geworden door de innerlijke vereering van één zeer persoonlijken God. Deze God inspireerde en beheerschte duizenden gedienstige geesten. Zij oefenden een sterken invloed op het lot en de dagelijksche wederwaardigheden der oude Egyptenaars uit. Dan vond hij daarnaast 't wondere feit van „de vereenzelviging". Van den oorsprong der stammen af, zag hij dat zij die geesten vereerden, als de ware voortbrengers van land en rivier, van den hemel, de woestijn, van dieren en menschen. En nu was „de vereenzelviging", dat de voortbrengsels met de onderstelde scheppers vereenigd en ten slotte als één werden gedacht en vereerd. Zoodat alle dingen voor die lang vervlogen geslachten reeds als afzonderlijk bezielde wezens hadden gegolden. Met oneindig gewijzigde levenskracht, waardoor ze alle natuurlijk zeer verschilden in eigenschappen vooral.

De diepdenkende Kalbo voelde heel goed, dat alle be-

staan en verschil in bestaan zijn oorsprong in het onzichtbare heeft. En ook hoe dit de oudste bevolking zeer duidelijk moest voorgekomen zijn.

En hij had zijn besluit getrokken uit deze openbaring van oud, krachtig leven.

Er moest een éénig en ongenaakbare Wezen zijn.

Uit dezen Ongenaakbare hadden zich machtige „levenspunten" ontwikkeld. Het waren de afzonderlijke geesten, aan wie langvergane geslachten de eer van scheppers gaven.

Maar Kalbo zag beter. Wat hij voelde, zag, rook en wás verschilde niet wezenlijk van deze geesten. Dit alles was slechts „uitvloeisel" van hen en van het zijn der hoogeren, uit wie zij op hun beurt „vloeiden",

Maar dán ook alles niets, niéts dan *het* Wezen van dien Ongenaakbare. Den Eerste, den Opperste, die alleen was.

Zoo diep was Kalbo verzonken in 't nadenken over 't groote vraagstuk van het Zijn, dat hij niet eens opmerkte, hoe het karmozijngetinte gordijn tegen de achterzij van de kamer langzaam opgeheven werd. Pas toen een donkergelokt meisjeshoofd en twee ellebogen op den mozaiekvloer zichtbaar werden, wendde hij zijn blik er heen.

In een doorschijnend rose-kleed met vele plooien gehuld, schoof, altijd voortkruipend op ellebogen en knieën het meisje langzaam nader.

Haar gelaat, dat ze zooveel mogelijk ophief, vertoonde duidelijke trekken van het Keltische ras.

„Sta op, Doda!" beval Kalbo gestreng.

Toen stond ze in bevallige beweging recht voor hem.

„Is je straftijd om?"

„Ja heer", gaf ze ten antwoord, „hij is om. Gij hadt bevel gegeven: tot de vierde ure van dezen dag."

„Heb je slagen ontvangen?"

„Neen heer, alleen celstraf in de duisternis, met half rantsoen gedurende drie dagen."

„Dan zul je wel trek hebben."

„Ik heb gegeten, heer." Zij bloosde, maar zag haar meester recht aan.

„Zeg me nog eens precies, waarvoor je straf ontving."

De rustige gezagsoefening was voor Kalbo het behoedmiddel tegen een verzwakking die Userta, de Kanaänietische verwoestte. Overigens aanbaden beiden in hun doen zich zelf en dus den grooten Onpersoonlijke, zonder wet, band of regel aan hoogeren Wil dan de invallende natuurstreving.

„Ik was ongehoorzaam, heer", antwoordde Doda zacht met den blik omlaag. „Gij hadt me bevolen Thoïta, de Israëlietische, tot u te brengen en ik heb dat opzettelijk verzuimd."

Toen hief ze de oogen met tranen gevuld tot hem op.

De donkere kijkers van de twintigjarige vroegen iets.

Kalbo had zich nooit aan onzedelijkheid overgegeven.

In hem leefde door 's Heeren ordinantie in de natuur, dezelfde gezonde drang, om het leven te bewaren en te versterken, die ook zijn jeugdige meester Ramses II bezat.

Aan Doda gaf hij de gunstbewijzen en de straffen, die men aan verwende kinderen schenkt, want hij gevoelde iets als genegenheid voor haar.

Op een wenk plaatste het meisje zich naast hem. Zij zat op den vloer. Maar vooraf had ze een citer van den wand genomen. Terwijl Kalbo het oude Horus-document ontplooide en inzag ging zijn linkerhand door de weelderige lokken van het meisje uit het Noorden.

„Thoïta is niet geweest", zei hij onder 't lezen.

Toen begon ze van de citer overvloedig die zacht-melan-

cholische tonen te tokkelen, die haar meester zoo gaarne hoorde.

Plots hield ze op. Haar oog rustte op den ledigen stoel.

Kalbo's hand daalde langs hoor voorhoofd en rustte even op haar mond.

„Gij zult bezoek ontvangen, heer", vroeg ze met haar gevoelige, klankvolle stem.

„Voor den schrijver", sprak hij. „Thoïta kwam niet hier. Zij wordt ingedeeld bij de meisjes van de borduurkamer."

Hij had dit gezegd om Doda gerust te stellen en voelde dus bevreemding, toen er plots een siddering door haar leden voer. Dan, het hoofd gebogen, grepen haar vingers opnieuw in de snaren.

Haar meester bemoeide zich dus toch met de Israëlietische. Wist ze maar hoe en waarom. Was ze maar zeker, dat Thoïta's trotsche gestalte zich nooit weer in dit paleis zou vertoonen. Haar hartstocht kwam op als een storm. Wild, al sneller en sneller, sloegen de vingers op de citer. Maar dan opeens werd ze meester over zich zelf. En de hand van Kalbo, die zich teruggetrokken had, ging weer door de golvende lokken.

Dit duurde slechts even. Toen schoof aan den zijwand het gordijn weg, en een knecht, „in het stof gebogen" zooals 't heette, vertoonde zich in de opening.

Hij diende Ruben aan.

Kalbo schikte zich aan de tafel en beval den secretaris binnen te leiden. Tevens zond hij Doda weg.

Ruben was magerder, maar tevens, althans voor het uitwendige, forscher en resoluter geworden. Het fraaie gewaad van zijn hooge betrekking kleedde hem goed.

Nadat hij gegroet en plaats genomen had, zei Kalbo: „Ik heb u maar hier ontboden. De hitte van den dag is hier niet zoo hinderlijk."

„Inderdaad, heer", was 't antwoord. „Maar uw landhuis ligt geheel aan de koele zijde."

„Ja, ze ligt goed en bovenal schoon. Ginds ziet ge de rivier, naar weerskanten, wel een uur ver. Aan den anderen kant: Farao's eigen huis. Ge kunt zelfs het paviljoen zien, waarin de Koning zich met den vorst van Hermapolis ophoudt. Maar tot de zaak. Ik heb u gisteren de aanstelling tot hoofd van de vredes-commissie van den Nijl meegedeeld. Die aanstelling is ingetrokken."

Ruben zag even verwonderd op.

„Maar", ging Kalbo voort, „ze is door een hoogere vervangen. Ge weet dat Besa's lagen, vooral door uw toedoen, ontdekt zijn. Welnu, hij zal opgepakt worden en de Koning heeft u aangewezen, om hem naar de haven te voeren. Daar moet ge hem aan den bevelhebber van het koninklijk slot overgeven."

Een blos van voldoening kleurde Ruben's mannelijk gelaat. Hij boog en wilde juist zijn dank voor de onderscheiding, die hem toegedacht was, uitspreken, toen de vorst van Thebe verder ging.

„Hoe de opperpriester gevangen wordt en waar ge hem overnemen moet, komt ge pas op het laatste oogenblik te weten. Een aantal soldaten en een officier krijgt ge tot uw beschikking. Deze officier zal een verzegelde papyrus bij zich dragen, waarin de Koning u zijn verdere bevelen zal meedeelen. Maar wat is er, Mendes?"

De vorst zag namelijk, dat Ruben plots strak voor zich uit in het parkje keek.

„Ik zie de myrthen bewegen, heer. Zie, ziel"

Kalbo stond op en plaatste zich met een lenigen zwaai vóór de tafel.

„Zijt ge gewapend?" vroeg hij.

„Met de vuisten, heer."

Kalbo haalde echter een kort, vlijmscherp mes onder zijn opperkleed vandaan.

De struiken aan de rechterzijde scheidden zich nu plots van elkaar. En, o zoo langzaam, maar krachtig en onwederstaanbaar rees vóór het pad, dat van de kamer naar den tuin liep, een breede pruikachtig gefriseerde kop omhoog.

„'t Is een van Ramses' leeuwen", sprak Kalbo levendig. „Hij is wild. Kom vriend, onze verdediging is voorloopig de terugtocht. Daar kómt hij!"

En werkelijk drong het beest, een forsche Nubische leeuw, terwijl zijn lippen begeerig trilden, snel op de beide mannen toe. Dat dezen hem niet afwachtten, spreekt van zelf. Als op een afgesproken teeken renden ze tegelijk achter 't gordijn.

„Roep de wacht, dadelijk!" beval Kalbo. Ruben was trouwens de gang naar de voorpoort reeds ingesneld en kwam weldra met een officier en acht soldaten terug.

Het werd tijd. Reeds drukte het monster den kop snuffelend door het gordijn en keek met gloeiende oogen den vorst van Thebe aan, terwijl een geluid, dat het midden hield tusschen 't loeien van een koe en 't brullen van een stier het huis vulde.

In korte woorden deelde Kalbo zijn bevelen aan den overste mee.

„Vier man, twee aan elke zijde, heffen 't gordijn bij de wanden op. De andere vier de lansen geveld!" commandeerde deze. Deze instructie werd automatisch uitgevoerd.

„Voorwaarts!" klonk het bevel opnieuw. En kalm traden de vier mannen, met de gevelde lansen vooruit, op den leeuw toe. Nauwelijks zag deze echter zijn aanvallers, of hij draaide zich deftig om en liep, den kop fier omhoog, kwispelstaartend naar het park terug. Hij scheen in 't minst niet verwonderd.

De soldaten gingen op commando langzaam vooruit en daarachter volgden Kalbo en de geheimknecht. De laatste had in haast, uit een van de vertrekken, een lans meegenomen.

Hij behoefde die echter niet te gebruiken, want toen de vervolgers in het park kwamen, was de leeuw er niet meer. Alles werd terstond afgezocht. In de boschjes, zelfs achter 't park op de ruimte naar de rivier. Maar de Nubiër was weg.

Opeens klonk er toen van het dak een zacht klagend geluid. Allen zagen op. En dáár stond, of liever lag hij, uitgestrekt op den buik, de voorpooten langzaam op en neer doende, als een kat, die de nagels rekt.

En vóór hem stond een meisje van ongeveer twintig jaar. 't Was een prachtige verschijning.

Een gewaad van sneeuwwit linnen daalde van de oksels tot de voeten af. Haar gelaatstrekken waren regelmatig. Over haar gestalte lag majesteitsglans.

Zoo stond ze voor den leeuw. Alleen hield ze de rechterhand gebiedend omhoog. Maar met haar machtige, diepe oogen hield zij het monster zwijgend in bedwang.

Langzaam achteruit loopende, steeds met de hand halverwege bij het schouder en de oogen als 't ware *in* den laaiend vlammenden blik van den leeuw, verdween ze uit het gezicht van Kalbo en Ruben. In sluipgang volgde het wilde dier gedwee.

„Thoïta!" fluisterde Kalbo verbaasd. — „Wat zeg je?" vroeg hij aan Ruben.

Want ook zijn geheimdienaar had een naam genoemd.

„Wie zij is? Een stamgenoot van je. Ze vertoeft ongeveer acht weken hier. Aan het hof namelijk. 't Is een zonderling!"

Vorst Kalbo lachte. Er was medelijden in dien lach.

„Ze heeft, bij Amen, sterke oogen. — Maar Mendes, wat hebt ge?"

Krachtig vatte hij Ruben bij den arm vast, want hij wankelde. Had hij geduizeld?

Kalbo liet los, want Ruben stond alweer vast en boog zich diep voor den meester.

„Ga nu maar heen. Rust wat uit. Vanavond wacht ik je."

Ruben boog weer en stapte in flinken pas 't paleis in.

Maar nog lang nadat de geheimknecht was heengegaan, peinsde de leenvorst over 't geval met Ruben na. Doch daarbij dacht hij alleen over de uitdrukking, toen de knecht wankelde, van diens gelaat. Iets onbeschrijfelijks, iets dat hem, Kalbo, aan „vroeger" herinnerde, was er op geweest. Eindelijk knipte hij met wijsvinger en duim.

„Gevonden", zeide hij. „Het was „herkenning"."

HOOFDSTUK VIII.

Herinnering en Toekomst.

Geloofd zij de Heere, Jehova! Wonderlijk zijn Zijn wegen. Zij bleef drie weken te Tanis, waar ze „verfraaid" werd in de vrouwenafdeeling van het koopmanshuis. Toen voerde men haar de rivier op naar de koningsstad. Ze kwam in het paleis en werd aan den Koning voorgesteld, doch zij behaagde hem niet. Zijn welbehagen was twee dagen te voren verworven door een buitengewoon schoone prinses uit Arabië. Toen heeft de leenvorst van Abydos haar overgenomen. Hij staat als hardvochtig bekend.

Maar Jehova hielp tot nu toe. Hij gaf haar groote krachten aan de leeuwentemster.

Hij zal haar leeren, hoe zij den gestrengen Rodras heeft te weerstaan!

Mijn hart kleeft aan haar rust en haar majesteit. Zij is een koningskind. Ik wil haar hand nemen. Ik wil over haar heerschen. Ik wil haar dienen. Zij zal mijn vrouw zijn. Jehova zal ons samenvoegen. Dan zal ze mij haar heer noemen, zij de onvergelijkelijke. Zij zal slechts aan één man

onderworpen zijn en ik zal van nu aan tot mijn dood één vrouw eeren. Rizpa!

Heer Kalbo vertelde mij van Rizpa, twee dagen geleden. Wat ik toen van hem hoorde, schijnt op een ommekeer in haar leven te wijzen. Zij zal „vernederd" worden.

Ik ben reeds lang genoeg in de hofkringen om de beteekenis van zulke vaststaande termen te begrijpen.

Bekommering over Rizpa doet mijn hand beven. De hiëratische teekens van mijn schrift beginnen te bewegen. Zij sidderen.

Twijfel aan Jehova's trouw vermeestert me.

Een „vernedering" beteekent veel meer dan het woord alleen zegt. De dood zit er in negen van de tien gevallen aan vast.

Wat mag de reden van dezen ommekeer zijn? Zij was aan Farao's hof geëerd en ontzien. En nu plotseling dit!

Mijn ziel pijnt zich af.

Zooeven gaf de vorst mij een opdracht. Na den middag moet ik luisteren in de cel van de wachtkamer. Daar zullen twee slavinnen saamkomen. Toen ik naar Thoïta vroeg, glimlachte Kalbo en zei: „kom vanavond maar verslag brengen."

Uit de ontmoeting der twee slavinnen heb ik veel nieuws gehoord. De eene is Doda, Kalbo's bedorven „kindje". Zij was ongehoorzaam geweest. De andere is Thepsup. Deze is drijfster in de borduurkamer. Terwijl Doda in bange spanning 't oogenblik verbeidt, waarop ze naar de strafkamer geroepen wordt, is Thepsup bij heer Kalbo ontboden en wacht tot het bevel komt, dat háár binnen zal roepen. De wachtkamer is een paviljoentje, dat naar vier zijden open is. Zij kunnen dus ongestoord spreken. Toch fluisteren ze.

Slechts nu en dan worden de stemmen luider. Ik schrijf alles op.

„Wat moet jij hier?"

„De vorst heeft mij ontboden. Kun je begrijpen waarom?"

„Hè hù! Ik word verlaagd. Het is om dat serpent in het witte linnen." Ik zie Doda zenuwachtig rekken.

„Ha, juist, om dat geval met die Israëlietische moet ik bij heer Kalbo komen."

„Ei zoo, hè, brr! Wist ik maar, wat hij met mij voorheeft."

„Heeft hij niets uitgelaten?"

„Ik zal je leeren dienen, zei hij."

„Wat heb je gedaan?"

„Hé, hù.... ik wou dat ik maar dood was. Ten minste als ik naar de strafkamer moet."

„Ja, daar sparen ze je niet. Je krijgt er meer slaag dan eten. Maar wat *is* er dan met jou!"

„Ik kan.... ik kan...." Doda snikt zacht. „Ik kan 't niet uitstaan. Neen, ik wil niet, dat hij de Israëlietische vereert. Ik ben in staat om haar te krabben, te slaan. Ik zou haar kunnen aanvallen. Ik zal haar dooden! Welnu: hij noemde haar weer, juist op een toon, of hij haar hoogachtte. Maar dàt is niet uit te staan! En toen schóld ik haar. En daarom is 't."

Doda snikt. Door het gaatje in den pilaster zie ik, dat Thepsup op staat. Ze kijkt naar alle zijden uit. Zelfs loopt ze buiten 't paviljoen, om achter de heesterpartijtjes te zien. Dan gaat ze weer bij Doda zitten, vlak tegen den muur. Er is slechts een enkel steentje tusschen de slavinnen en mij.

„Luister", zegt Thepsup, „ik óók, ik haat dergelijke vrouwen. Ze staat, meent ze, boven ons allen, alsof ze koningin was, de Semietische! Maar nu heb ik goede tijding, ook voor jou. Alles zul je weten, doch mondje dicht."

De drijfster schikt nóg nader bij Doda. „Zooals je nog niet weet, is Thoïta enkele dagen geleden in dienst van den vorst van Abydos overgegaan. Maar je zult wel weten, dat Rodras mij begunstigt. Hij heeft me tot zijn „eerste getrouwe" verheven....

Welnu, verleden week deed hij me bij zich komen. „Thepsup", zei hij onder anderen, „ken je die Thoïta wel? Begrijp eens: gisteren gaf ik bevel om haar voor me te brengen. Maar denk je dat ze kwam. Toen mijn huisslaaf eindelijk terugkeerde, bracht hij de „tijding": — Rodras gebruikte dat woord — „de Israëlietische kómt niet. Ze weigert het hofgewaad aan te trekken."

„Begrijp je dat, Thepsup?" vroeg Rodras mij. — „Zeker, heer", antwoordde ik, „dat is haar koninklijkheid."

„Ha, een mooi woord", lachte Doda zacht door haar tranen heen. „Zeer juist." Zij schouderschokte van genoegen.

„Welnu, heer Rodras beval toen, haar in vredesnaam in het linnen voor hem te brengen. „Kniel", beval de huisslaaf toen zij voor het gordijn waren." „Voor wien?" vroeg de trotsche. „Ge moet op knieën en ellebogen naar binnen gaan." „Dat kán ik niet", weigerde ze. En daar het al zeer onbeleefd was, onder het gehoor van den vorst, vlak voor het vertrek een gesprek te voeren, schoof de slaaf 't gordijn weg. Maar zij weigerde te kruipen. Wel, wat is natuurlijker dan kruipen?"

„Juist, juist", bevestigt Doda. Haar tranen zijn opgedroogd.

„Als een koningin kwam ze voor Rodras, boog zeer langzaam en stond toen recht.

Hij deed natuurlijk alsof er niets bijzonders was en gaf haar zijn bevelen. Toen hij uitgesproken had zag ze hem een poos doordringend aan.

„Ik mag u niet gehoorzamen", sprak ze, „ik dien een Hoogere macht."

Stel je voor: ze gehoorzaamde een, die hooger was en machtiger dan Rodras.

„Hebt ge nooit gelezen van den leidsman Mozes, o vorst?" vroeg ze. „Welnu, de God van dezen grooten profeet is de Schepper van hemel en aarde, van u en van den koning. Hem alleen gehoorzaam ik."

„Ei zoo", merkte Rodras op, „dat is een wonderlijke God. Hij gebiedt u dus om ongehoorzaam te zijn aan uw heer?"

Dat ontkende ze echter zoo krachtig mogelijk. „Luister, vorst", sprak ze. O, ze was zéér kalm. Ik zag haar, want Rodras had mij onderwijl laten roepen, en ik was juist binnengekomen op het oogenblik toen ze haar lesje over dien Groote uitdeelde. En daar begon ze te vertellen van Jehova, zoo noemde ze hem. Hij heeft ieder mensch kracht gegeven. Deze kracht moet ieder in zijn werk in den dienst van zijn heer gebruiken. Zij wil hem, Rodras, in alles dienen. Maar noch hij, noch zij mogen die heerlijke levenskracht, waarmee Hij in Zijn schepsel leeft, roekeloos verspillen. Zij en haar volk kennen dat gebod. Zij zijn er machtig door geworden en sterker dan alle volken der aarde. Zij wil wel met hem huwen, stel je voor! maar haar Jehova ongehoorzaam zijn, kan ze niet.

Ik zie Doda rechtop tegenover Thepsup. Haar oogen stralen van vreugde. „Ze is verloren!" fluistert zij hartstochtelijk.

Thepsup legt beide handen op de schouders van heer Kalbo's kamerslavin. Een rilling van innig genot doortrilt beiden.

„Zij is verloren", herhaalt Thepsup. Weer staat ze op en ziet rond het paviljoen.

„Heer Rodras liet haar in een afzonderlijk vertrek brengen en zond de zangeressen en huisbedienden weg.

„Ik heb geen lust meer in haar", verzekerde hij me. „Ik geef ze jou."

„Ha....", lispt Doda, slikkend.

En toen ontvouwde hij me een plan. Ik mag 't je niet zeggen. 't Is juist iets van hém."

„Haar dood staat vast, natuurlijk."

„Meer nog. Zij zal „Amen" zien."

„Zoo, zoo", fluistert Doda aandringend. „Ik heb daar van gehoord. Het is...." Thepsup neemt haar bij den arm en gaat naar het midden van het paviljoen. Maar dan bedenkt ze zich.

„Als je straftijd om is, zal ik 't je laten voelen", licht zij in. „Men zégt het niet. Het kán niet gezegd worden."

Een slaaf komt. Doda wordt gebonden en weggevoerd. Even later haalt een dienaar van Kalbo Thepsup. Als gij door het vuur gaat, zal de vlam u niet schaden. Jehova is aan uw rechter- en uw linkerhand. In u is de kracht des Heeren, in u mijn Rizpa.

HOOFDSTUK IX.

Het Heidendom heeft zich aan den appel van Venus den dood gegeten.

Met zijn gewone schranderheid wist Ruben spoedig wat het beteekende „Amen te zien". Hij begon bij heer Kalbo te spreken over Rizpa en roemde de deugden van zijn volk. Zij hadden zich voor eeuwen onder den grooten Tutmes, juist door hun liefde tot Jehova's gebod, in korten tijd, ongelooflijk veel sterker uitgebreid dan de Egyptenaren. Ondanks alle pogingen van dien onweerstaanbaren vorst waren zij tot een machtig volk geworden. Hun *levens*kracht hadden ze bewaard en daardoor waren zij sterk en gezond gebleven en gewassen tot een volk lichamelijk en geestelijk frisch.

Kalbo, die Ruben kende en de eigenschappen, welke deze noemde, in zijn geheimdienaar zelf op verschillende wijze voelde werken, kreeg sympathie voor Rizpa en beloofde, haar te zullen redden. „Maar niet door invloed op den vorst van Abydos uit te oefenen", zei hij. „Daarmee zou ik alles bederven." Want er bestond een scherpe wedijver tusschen hem en Rodras. Den volgenden dag reeds deelde hij Ruben de plannen van Rodras mede. Hij had

een tegen-intrigue bedacht. Ruben zou daarin een belangrijke rol spelen.

En de bekroning van zijn werk zou Rizpa zelf zijn. Als hij naar de haven van Thebe aan de Schelfzee zou afreizen, zou hij haar mee mogen nemen.

Van dit schoone vooruitzicht jubelde zijn hart. Zij zou vrij wezen. En.... ze zou onder zijn machtige bescherming staan.

Intusschen hij moest zich niet verwonderen als er een en ander gebeurde, wat hij niet begreep. Kalbo zinspeelde op inmenging van Ramses. 't Ging natuurlijk om een veel gewichtiger zaak, dan Rizpa's bevrijding. Hij moest nooit een oogenblik uit 't oog verliezen, dat de *hoofdpriester*, omdat die intrigueerde tegen den Koning, voor goed moest verwijderd worden. Dat was de hoofdzaak.

Inmiddels was 't spel van Abydu's vorst met Rizpa aangevangen. Zij merkte dat 't eerst aan de algemeene aandacht die aan haar nieuwen naam gewijd werd. Want behalve Thoïta begon men haar nu ook „de fijne" te noemen. Met die wondere instemming, die alle verloochenaars van de persoonlijkheid en waarachtige bestaanszekerheid van God, steeds betoonen als een belijder van dien God, daarmee voor den dag komt. 't Is 't woord van de echte godsdiensthaters.

Als bij ingeving wist Rizpa thans haar lot. Er begon een strijd. In dien strijd zou ze alle Egyptenaren aan het hof tègen zich hebben, de onzijdigen ingesloten.

De vertrekken van Abydu's vorst lagen dicht bij het koninklijk paleis.

Een dag of drie na de beslissing van het hof, toen de Arabische prinses in de gunst van den Koning was gekomen en Rizpa 't paleis had verlaten om Rodras' eigendom te worden, had de Israëlietische van uit een paviljoen den

leeuw van Ramses los zien loopen. De dienaars waren er geheel verlegen mee geweest. Maar Rizpa had met de wondere macht van hand en oog het halfwilde dier, zoodra ze 't onder haar beslag had kunnen krijgen, getemd en tot rede gebracht.

Toen had ze van 't dak boven Kalbo's koele kamer plotseling Ruben gezien. Een oogenblik slechts. Maar met volle zekerheid. Want in dat oogenblik was hij door de herkenning de oude Ruben van Efraïm's gebergte geweest. En tegelijk had ze zijn blik van ontstellende verrassing opgevangen.

Toen verving echter een hoogere spanning de onzegbare verheffing van dat onvergetelijke oogenblik. 't Was door de verzoeking, waarvan Thepsup aan Doda verhaald had. Toch troostte haar de gedachte: Ruben is hier en hij zal over mij waken. Jehova is in dit alles, ook in de wonderlijke beschikking, die Ruben tot een voornaam ambtenaar van Kalbo heeft verheven. Want haar vrouwelijk scherpe blik had, zij het terloops, ook Ruben's gewaad gezien.

Meer dan eens probeerde ze in de richting van Kalbo's paleis uit te zien. Dan liep ze, wanneer er niemand in de nabijheid was, door lanen en gangen totdat ze de poort van Ruben's vorst zag. Maar dán werd ze teruggeroepen. En eindelijk mocht ze 't Abyduspaleis niet meer verlaten.

Ze had zich inmiddels telkens afgevraagd, waarom Ruben háár niet zocht. Wijl ze echter *nooit* iemand van Kalbo in Rodras' paleis zag, kwam ze tot het besluit, dat de toegang naar het erf van Abydus' vorst den dienaren van Kalbo verboden was, en omgekeerd.

Opeens was er een groote verandering gekomen. Een kamerdienaar van Rodras had haar op een ochtend bij zich ontboden. Zij moest zich gereed maken om het paleis voor goed te verlaten. Toen ze, met haar lijfgoed tot een bundel

gepakt in de hand hem volgde, hadden de bedienden, die haar tegenkwamen, gemeesmuild. Een van hen had spottend een opmerking gemaakt, waarin het woord „fijne" doorklonk.

Op den uitersten oosthoek van het groote gebouwencomplex, dat Farao's huis werd genoemd, lag de borduurkamer. Daar had de kamerdienaar haar, met zeker aplomb en een fijn lachje „afgeleverd".

Erg verrast had Rizpa haar nieuwe omgeving opgenomen. Spoedig had walging haar ziel vervuld.

Hadden de bevelen van vorst Rodras haar als gruweltaal in de ooren geklonken, hier was de geheele omgeving bedorven. Zij was toch genoodzaakt om dag en nacht met de twintig meisjes van de borduurkamer om te gaan. Deze kinderen van achttien tot vijf en twintig jaar droegen de modekleeding van het hof. Zij waren in lichtkleurige, doorschijnende gewaden gehuld. Haar manieren waren wellevend. Blijkbaar hadden allen een goede hofopvoeding genoten. 't Eerste wat ze dan ook tot Rizpa zeiden was een opmerking over haar wit linnen gewaad. Zoo kleedde men zich hier toch niet. Maar Rizpa had zich niet verdedigd. De reden hiervan lag voor de hand. Behalve dat ze zelf had begeerd in dicht linnen gekleed te gaan, had vorst Rodras voortaan iedere andere stof voor haar verboden.

Al gauw waren er drie of vier om haar heen komen staan. Wist ze wel, wat ze hier doen moest? Ja, borduur- en stikwerk. Nu, 't zou haar niet meevallen. Kon ze 't wel?

„Ik heb 't uit de pen geleerd", antwoordde Rizpa.

Ei zoo. Maar kende ze de regels van de kamer?

Die waren heel streng. Doch er werd ook prima werk geleverd.

Rizpa had zich reeds toen graag uit den kring willen

terugtrekken, om in een hoek alleen te staan, tot het werkuur sloeg.

Er was in de automatische beweging van die meisjes iets wilds, dat haar tegenstond. Bovendien boezemden de gelaatstrekken van de meesten haar afkeer in. In de bleekheid van haar strakke trekken las ze vermoeidheid. Maar niet van den arbeid dien God geschonken had.

Nog een en nog een kwam zich bij den kring voegen.

Had Thoïta wel eens onder een drijfster gewerkt?

Déze was zeer streng. Of was ze liever onder een drijver?

De drijfsters waren vinniger.

Zij kende Thepsup misschien wel? Neen?

Nou, dat was een kwaje.

Wat had Thoïta een vreemd kleed aan.

't Zou haar niet bevallen. 't Was heet bij wijlen in die borduurkamer.

Een paar meisjes met ongedurig rondzoekende oogen hadden gelachen. Toen had de ratel gesnord, waarop allen zich naar binnen hadden begeven.

Veertien dagen reeds vertoeft Rizpa in de borduurkamer en in de omgeving daarvan.

Zij weet nu alles.

Niet ver van den ingang zijn drie cellen. Ze vindt dat gelukkig, want zoo vaak ze wachten moet, trekt ze zich graag in één daarvan terug.

De omgang met de borduursters is haar onmogelijk geworden. Meer dan eenmaal heeft ze de schunnige taal, de dubbelzinnige en openlijke zedeloosheid rondom haar waardig teruggewezen. Een schaterend hoongelach is er opgegaan.

Maar hoor? De ratel giert weer. 't Gegons van meisjesstemmen houdt op. Vlugge stappen doen zich hooren. In

de maat schrijden de borduursters achter elkander met lichten tred de werkkamer binnen. Allen nemen plaats achter haar ramen en wachten het sein om te beginnen af. De drijfster achter de vierkante tafel, die aan het uiteinde van het langwerpige vertrek staat, tikt met haar lenige staf op het borduurraam, dat het dichtst bij haar is. Nu beginnen de naalden te golven. De meisjes van Thepsup zijn bezig aan een behangseltapijt voor de koninklijke slaapkamer. Thepsup zit rustig te zien naar de druk bewegende vingers. Over haar spits gelaat glijdt nu en dan een trek van innerlijk genot over komende wraak.

Er heerscht een zwoele warmte. Hoog in de kamer zoemen een aantal insecten, die door de smalle lichtramen uit en in vliegen.

Komt het van de warmte, dat er een ongewone spanning onder de meisjes is. Of doet het Thepsup's gelaat en de beenige, sterke hand, die anders dan gewoonlijk met het taaie drijversriet speelt.

Plots staat de drijfster op en langzaam begint ze achter de werksters haar gewonen rondgang. Toch vaart er even door sommiger gestalte een zachte trilling. Een kort en veelbeteekenend lachje wordt hier en daar ter sluiks gewisseld.

't Is duidelijk! De borduurkamer verwacht iets ongewoons.

Thepsup gaat langzaam van bank tot bank. Steeds loert ze met scherpen blik naar het stikwerk, dat onder de handen van de slavinnen aangroeit. Nu en dan glijdt haar oog met welgevallen over de puntig vooruitstekende schouders der nijvere werksters. Doch hoe ijverig de meisjes ook zijn, toch ontgaat niemand dien glurenden blik, waarmee Thepsup de „jeugdige" als het ware telkens meet. De „jeugdige", dat is ook hier, als aan de beek Kana, een schandnaam voor het kind van Jehova.

Ongetwijfeld zal er vanmiddag met „de fijne" iets gebeuren. Wel, het is te hopen, want bijna alle borduursters hebben meer dan genoeg van de spelbreekster, die haar, als ze 's avonds in het schemerdonker naar de boschjes van het park wegsluipen, durft te begluren, zonder zelf mee te doen.

Weg moet ze. De borduurkamer is voor zulken veel te voornaam. Gangveegster moet ze worden.

Plots blijft de drijfster staan.

„Wat is dat, Rodro?" klinkt het satijnig van haar dunne lippen.

De aangesprokene, een bleek meisje met dikke vooruitstekende lippen, gaat overeind staan en wendt zich om.

Zij is blijkbaar uit Noord-Egypte afkomstig, maar van gemengd negerras.

„Het is de scarabeus, meesteres, die de zonnewentelende God voorstelt", luidt het zacht gesproken antwoord.

„Wat! Lapi lazuli op de scarabeus? Blauw op den heiligen kever? Hef op, je gezicht! Zóó! Lapi lazuli op de goudblinkende kever, die Amen's heerlijkheid over de aarde doet uitstralen?"

Een geduchte oorveeg doet tranen in de oogen van de arme Rodro wellen.

„Geen blauw, mijn kind, geen blauw! 't Goud van den stralenden ochtend. — Heb je geen patroon gehad? Ja? Welnu, daar staat het op."

Opnieuw kletst een oorveeg door het vertrek.

„Uittrekken — overstikken! Waarom zouden de wanden van Farao's paleis door een slavin ontsierd worden. En let op, lieve! Voor een volgende vergissing zal ik je schouders eens lapi lazuli kleuren".

Zacht weenend begint Rodro snel 't broddelwerk uit te halen.

De zwoele atmosfeer hangt al zwaarder en zwaarder. Thepsup is de vertegenwoordigster van Amen. Hij, de natuurwet, door de zonde in tegennatuur veranderd. Zóó kent de drijfster als eenigen regel slechts de doelmatigheid die vlak voor de hand ligt. En verder niets dan den drang van den verdorven zinnenlust. De diepten des satans, waaruit ook onze tijd weer de geheimen naar boven brengt. Omdat het den Egyptenaren niet goed gedacht heeft, om God in erkentenis te houden, zoo heerscht er bij de drijfster en haar „meisjes" een wellustige begeerte, waaraan God haar overgegeven heeft. Terwijl Thepsup, loerend, met de taaie rietstaf in haar rechterhand geklemd, voortschuift in de richting, waar Rizpa zit, wordt in dit werkvertrek de atmosfeer hoe langer hoe drukkender en zwoeler van nijdigheid, van moord, bedrog en kwaadaardigheid zonder natuurlijke liefde. Het is vol van onverzoenlijken en onbarmhartigen. Hier, achter bijkans ieder raam, zit een mensch, die álles durft zeggen en álles durft doen. Het is vol van toegeschroeide gewetens. En bovendien trilt de Egyptisch warme lucht van een innig en hartelijk welgevallen in degenen, die al de gruwelen van het verdorven hart aan een kind des Heeren zullen voltrekken.

Langzaam sluipt ze nader. In haar houding is de spot van den goddelooze voor den rechtvaardige. Daarmee tracht ze het ontzag voor Rizpa in haar binnenste te vermaskeren. Ze voelt zich gelukkig als de snoodste der menschenkinderen. Als die verhoogd worden, zegt een oude dichter immers, door den Heiligen Geest, dan draven de goddeloozen er rondom. En dat geeft toch het booze hart een onbegrensde voldoening.

Er is een tweede phase in de beproeving van de „jeugdige" begonnen. Om de waarheid te zeggen viel de uitslag van de eerste niet mee: Naar 't uiterlijke althans. Want

„Thoïta" is nogal veranderd. Ze heeft zich een en ander aangetrokken. Die afschuw van haar „milieu", dat onwelvoegelijk alléén-blijven, vooral datgene, wat ze haar „getuigen" noemde en waarmee ze haar alles te boven gaande verachting voor de levenshouding van de borduurkamer bedoelde, dat alles heeft Thepsup wel eens ongerust gemaakt. Of ze soms reeds bezweken is en straks, als de tweede phase begint, terstond zal toegeven!

Ze heeft Rizpa een beslissend oogenblik bereid. De táák zal haar beproeving zijn. Deze zal een blijk van haar verandering uitlokken, òf voorbereiding van zwaardere verzoeking zijn.

Thepsup en al de goddeloozen rondom haar hopen het laatste.

Die hoop zal vervuld worden.

De eerste blik van Thepsup op Rizpa's werk overtuigt haar. Er heerscht thans booze vreugde in de zaal. Want bijna alle meisjes hebben dien éérsten blik gezien.

„Wee, wee mij!" begint Thepsup op eens te krijten, terwijl ze de handen in vertwijfeling opheft. „Wee, wee, die nieuwelingen! Waar zijn de deugden der vaderen? 't Is heden wel een dag van teleurstellingen en raadselen! Waar is de oplettendheid van Isis, die in een paal van Byblos' paleis den adem van haar geliefden Osiris voelde? Waar is de gehoorzaamheid van den goddelijken Beš? Offerde hij niet zijn beminde gade aan de jachtluipaarden toen zijn vader het gebood? Laat je voorbeeld zien, Thoïta!"

Rizpa staat. Groot, forscher dan een van de anderen, bloeiend van levenskracht en gezondheid staat ze voor de verlepte drijfster. Opnieuw plooit plotseling de hoogmoedslach de lippen van Thepsup. Eén oogenblik heeft ze noodig om haar minderheid te overwinnen.

't Is doodstil in de zaal, alleen de insecten gonzen boven

de hoofden der werksters. De naalden prikken snel, doch geen geschuif doet zich hooren. Meer dan anders worden er blikken gewisseld. Er staat innige zielsverheuging op de meeste aangezichten. Enkele meisjes zien met starre oogen recht naar hun werk.

Thepsup heeft het voorbeeld schijnbaar rustig bezien.

„Ai mij, Thoïta!" klinkt het klagend van haar lippen. „Waaróm die verandering? Zijt ge soms blind voor de vormen, zooals Rodro voor de kleuren?"

Rodro krijgt zichtbaar een knik in den rug.

Maar Rizpa ziet kalm haar meerdere aan.

„Meesteres", geeft ze zacht en met de beslistheid van ten antwoord, „ik kán dát niet stikken!"

Een van de meisjes ademt hoorbaar.

„En.... waarom niet?" klinkt het tergend langzaam van de lippen der drijfster.

„Meesteres, gij hebt mij Aten's beeld gegeven om te borduren, en ik mag daaraan geen werk verrichten. Iedere oprechte vrouw uit Israël beeft er voor terug. Ik mág de zonde niet dienen. Jehova is mijn God. Hij heeft ons zijn eeuwige en onvergankelijke wet gegeven. En dit beeld is, evenals alle goddelooze zeden in dit paleis, zonder God en zonder wet. En daarom, ik mag het niet doen.... ik kan niet.

Nooit, sedert de dagen van den verstokten Amenhotep II, die Israël weigerde te laten trekken, is zulk taal in Thebe's paleizen vernomen. De indruk is ook geweldig. Twee slavinnen leggen haar naalden neer en beginnen zenuwachtig schokkend te huilen. Weldra volgen er meer. Op Thepsup's gelaat vertoont zich thans de glimlach van de hatende, die haar wraakgierigheid gaat bevredigen.

Ze moet, om de meisjes, snel handelen.

Met krachtigen greep vat ze Rizpa's rechterarm en duwt ze haar achter de zitplaatsen langs naar een zijvertrek, dat met een zwaar gordijn van de werkkamer is gescheiden.

„Steek in!" beveelt ze grimmig kalm, terwijl ze een lederen strik opheft.

Rizpa gehoorzaamt terstond door haar saamgevouwen handen in de lus te steken. Het leer knelt om haar polsen.

In twee rukken heeft de drijfster het touw, dat aan den strik zit en over een katrol aan den zolder loopt, aangetrokken.

De Israëlietische is gereed. Zij heeft reeds bij het begin van den werktijd gevoeld: het gaat op een beslissing aan.

Welnu, dan is ze bereid. Jehova is bij haar. Hij heeft immers nog zooeven door haar gesproken. Want, hebben haar woorden niet geklonken als éénmaal die van Jozef-ben-Israël, die tot Potifar's gade zeide: „Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God?"

Zijn Naam is nabij.

Daar staat ze met strak opgetrokken armen midden in 't vertrek. Gereed voor een bloedige bestraffing.

„Ik zal je kennis laten maken met het fraaiste instrument van de duat!" heeft Thepsup gesist eer ze heenging.

Wat de duat en zijn instrumenten zijn weet Rizpa niet.

Maar wel beseft ze, hoé de dienares van Amen haar het felst kan treffen.

Een stil gebed rijst uit haar ontroerde ziel tot den levenden God, Die een Persoon is en Almachtig. En daarom onafhankelijk van alle lot en geval helpen kan.

Mocht Jehova nú tusschenbeide komen!

En dan denkt ze plots aan hém.... aan Ruben! En dan gloort de wederliefde met rustigen gloed in haar beproefde hart. De wederliefde tot hem, dien ze haar trouw heeft toegezegd.

Zal hij niet het uiterste, het alleruiterste voor haar doen? Ach, zou Ruben dit weten? Vermoeden zelfs?

Maar God kan alles. Hij kan haar weg aan Ruben bekend maken.

Zal Jehova, op haar gebed, hem niet zenden?

Te laat? Zijn wegen zijn onbegrijpelijk.

Hij voert sóms door den dóód tot het leven.

Ze verschrikt even. Een felle pijn snerpt door haar gerekte gewrichten.

Maar feller snijdt de weemoed door haar gepijnigd hart, nu ze bedenkt, wat over een uur, over een half uur reeds gebeuren kan.

Als het allerérgste haar overkomt. Als het vertrouwen op Jehova haar begeeft!

Die in Israël het reine, onvergankelijke leven heeft geschonken.

HOOFDSTUK X.

Een symptoom van 't Onpersoonlijke, van het heidendom, oorzaak van de ontkerstening, is het bandelooze ontgroenen in de hoogere standen.

Aanteekeningen van Ruben.

Kito, de zwarte slaaf, kent den Oostelijken muur van den grooten tempel van Amen evengoed als ik. En evenzeer den steen achter het palmenbosch, waar de heesters rondom de stammen samenvlechten.

Kito's zuster, Rodro, is in borduurkamer. Zij kent de beweegredenen van Thepsup bijna juist, *alleen* door intuïtie of ingeving en gevolgtrekking. Onder de geeseling, die Thepsup Rizpa in tegenwoordigheid van een tiental meisjes deed ondergaan, is Rodro flauw gevallen.

Ik, ellendige Kanaäniet, die den moed derf om te „belijden". Had Debora ook gelijk, toen ze zeide: Jehova zal geen onzijdigen gebruiken om Israël van de *Kanaänieten* te bevrijden. Want een onzijdige is een vluchteling. Dat heeft Rizpa mij geleerd, wijl ik 't door haar *gedrág* 't eerst *gevoeld* heb. Een onzijdige heeft allerlei voorwendsels. Het

is beter zóó, want zij kénnen Jehova toch niet! Het is beter zóó, want als ik resoluut voor Hem *uit*kwam, dan zou ik mijn invloed op de wereldsche menschen, waarmee ik omga, verliezen. Als ik *beslist* voor Hem uitkwam, zou ik ook niet meer *geleidelijk* kunnen werken.

Eens hoorde ik in Ruben's stam een jongeling zeggen: „Als men met de kinderen van Ammon spreekt, moet men zooveel mogelijk onzijdig blijven. Dat's voor den hándel goed, weet ge."

Maar een herder uit Gilead meende, dat men Jehova toch niet geheél kon verbergen.

En aan dit schandelijk spel heb ik meegedaan.

Ik ben in den grond een Kanaäniet.

Ik ben een vluchteling! Mijn vader heb ik verzwegen en zoo hem veracht. Door deze boozen geest der wereld heb ik me laten wijsmaken, dat men zijn Schepper den waarachtigen Vader, verloochenen mag. O, God! Dit is de gróótste zonde. Een snelle afloop als der wateren.... naar het eindeloos verderf.

Geloofd zij Jehova! Hij heeft mijn oogen geopend. Door Rizpa!

Aan de oostzijde van den veelkleurigen reuzentempel bij de myrthen, die door palmen overschaduwd worden, is de beweegbare steen. Méta, onze oude „moeder", woont er dicht bij! Wat hebben we ons dikwijls in haar hutje verkwikt aan dadels en pisang en geitenmelk, als we terugkeerde van het groote meer, waar heer Kalbo zoo gaarne baadt.

Rizpa's oordeel is reeds geveld, maar ze zál nog veroordeeld worden voor de wet. Morgenmiddag brengt men haar voor den hoogen priesterraad. Want ook in deze zaak is Besa weer betrokken. Die man schijnt overal onmisbaar te zijn.

Maar 't kán nog anders. Heer Kalbo droeg me juist van ochtend een last van den Koning op. Hij verzekerde me dat Besa dezen nacht verdwijnen zal. Alles, wat ze met Rizpa vóór hebben, weet hij. 't Einde van mijn dienst komt. Ik zal den hoofdpriester naar de haven voeren en vandaar uitgaan met een nieuwen last.

Rizpa zal mijn loon wezen.

Deze twee mannen, Ramses en Kalbo, voelen beiden voor haar. Is 't niet wonderlijk!

Hoe buigt Hij de harten der Koningen en der Vorsten als waterbeken!

En *nu* zetelt Besa nog als evenknie van Ramses op zijn priesterlijken troon. En Rizpa is de gevangene, tot den dood gedoemd. Er is iets onbegrijpelijks in dit alles. Maar Ramses beslist. En boven en door hem Jehova!

In den priesterraad van vanmiddag zal Rizpa gevonnist worden wegens schending van Amen's majesteit. 't Plan is zóó. De heeren zijn ingewijd. Rodras plan is hun bekend.

Maar stemmen ze allen in?

Laat me de papyrus, die ik over 't priestercollege voor me zelf schreef, nog eens lezen:

De leiders van het volk. — De priesters van Amen te Thebe geven, zoolang zulks den Koning behaagt de voorname leiding in het geestelijk leven in Egypte. Hun leer is allesbeheerschend. Hun beseffen dringen hoe langer hoe meer dóór. Deze beseffen vormen een gevaar. De leer van Amen is in hen practijk geworden. Hun invloed danken ze vooral aan de zedelijke geestesgesteldheid, waarin de priesters samenleven. Slechts zeer losjes schijnen hun gedragingen aan Amen's uitwendige regels te hangen. Maar des te meer houdt ze verband met de geheime leerstellingen en de onvermijdelijke gevolgen van den cultus, die de

priesters vereenigt. 't Beginsel van den hoofdpriesters en zeven andere is zelfstandig. Eén is in den grond afkeerig van de plompe natuurvergoding der anderen. Hij spreekt vaak den geest der anderen tegen.

Besa is van hoofd tot voeten een huichelaar.

Uiterlijk vriendelijk, en gul zoolang 't zijn plannen kan dienen, heeft hij toch voor alle andere menschen, dan hij zelf, niets dan minachting. Mij dunkt dat deze gezindheid in overheidspersonen een wortel van *alle* kwaad is.

't Is een van de gronden van 't heidendom. De heeren houden bij een van hen samenkomsten en dan beslissen ze over „de leiding", zooals ze dat noemen. Daarbij zijn de menschen slechts de stukken op het speelbord. De naastbijstaanden dienen tevens als speelbal, waarmee men zich vermaakt. Maar Farao en sommige grooten worden bespot.

Iemand, die dat alles niet nauwkeurig gadeslaat, zal onmogelijk opmerken, dat het volksleven onder zulke leiders verworden moet. En wel omdat hij niet terstond voelen zal, hoe de ernst ontbreekt. Maar vooral, wijl het ontbreken van dezen ernst tot het geloof in den onpersoonlijken en onbegrensden Natuurgod behoort. Onbegrensd zeg ik, omdat hij geen belijnde wetten kan geven. Maar hij wil ze ook niet geven. Hij wil immers het gansche volk in zijn bedwelming verstikken.

Meer dan een voorbeeld geeft de geschiedenis van de laatste jaren. Ik wil 't om de duidelijkheid zóó voorstellen: er komt een gebod van Farao. De meeste geboden zijn onder invloed van den priesterraad uitgevaardigd. Men neemt het dan aan met al den eerbied aan de „openbaringen" van Amen verschuldigd. Ieder richt zijn denken er naar. In vollen ernst wordt door de wet zelf elke overtreding er van als godenschennis gebrandmerkt. De consciéntie van het volk heeft deze vermaning evenwel nauwelijks

van noode: men gehoorzaamt, omdat de wet van den Koning en van Amen de *waarheid* zijn.

Intusschen is álles bedróg. Want waar de persoonlijkheid in den God ontbreekt, daar is ook geen belijndheid en dus evenmin wezenlijken drang op het geweten. Men heeft wel een lijn getrokken, maar 't is een phosphorstreep op een houten muur. Men heeft tusschen goed en kwaad een grens gestippeld, maar deze moet terstond beginnen te verflauwen. Want er is in Egypte's hoofddienst geen *goed* en geen *kwaad*. Alles is *Amen*.

Het gebod, dat ik bedoelde, gold twee jaar voor heilig en onaantastbaar. Zijn onveranderlijk goddelijk karakter werd door een zwerm aanhangers van Amen met overtuigenden ernst verkondigd. Uit het besef van zijn goddelijken en onveranderlijken oorsprong spraken zelfs de kinderen op de scholen.

Maar plots blijkt ons „priestertal" het onprofijtelijke van hun optreden. In die hooge kringen worden bezwaren gevoeld. Men is daar niet zeker van de „verhoudingen". Het gebod zou bijvoorbeeld een wijziging in de aftreding der bewoonster teweeg kunnen brengen, waardoor de negen zonen van Amen of enkelen van hen van hun inkomsten beroofd zouden worden. Nu ontstaat er langzamerhand in het land twijfel aan de algeheele bondigheid van de wet. Na verloop van tijd wordt een wijziging voorgesteld. Zij heet niet tégen Amen's wet, al spreekt deze er niet met zóóveel woorden van. Het denkende deel der Egyptenaren wil gaarne gelooven in de wijsheid der priesters. Zij zien alles beter in, maar ook door. Zooals de wet eerst luidde was ze wel goed, maar breeder en juister geformuleerd kon zij. En wórdt ze nu. Weldra stemmen meer en meer belanghebbenden in de voorgestelde wijziging toe. Eindelijk wordt deze wet. Het blijkt intusschen geen wijziging. Er is

een nieuwe wet gekomen. Al het „zekere", „goddelijke", „onveranderlijke", van drie of vier jaren geleden, is in het tegendeel verkeerd, zonder dat de volksconscientie zich veel verzet. De hypnose van Amen! De bedwelming der oude natuurgoden op het menschelijk geslacht. Is er krachtiger bewijs voor de vernieling van Gods genadige scheppingsgaven in de harten, dan zulk een wegwisschen van elke belijning in den dienst van den onbegrensden God, van de „Natuur zonder oorsprong".

Het is Amen's wil. In zijn dienst is geen geldende vastigheid. 't Is bovendien de grond van het monsterachtig onredelijk milieu van „de heilige negen". Om dit te verstaan moet ik doordringen in het meer verborgen leven van Besa en de zijnen.

Deze heeren zijn, behalve in alle wijsheid der Egyptenaren, ook onderwezen in de kunst der „ontbolstering". In hoeverre deze kunst louter „grenzelooze" zinnendienst is, kan ik niet nagaan. Zij staat echter zéker in het middenpunt van „Amen's doel", zooals de heeren onder elkaar het fijne van hun „genotvollen omgang" plegen aan te duiden. De „ontbolstering" of „ontplooiïng" van Amen stellen zij zich voor als een hoogst bedwelmende werking in den god, waarbij deze innerlijk het allergrootste genot smaakt, dat denkbaar is. Maar tevens klimt daardoor het *bewustzijn* van den god. Hij wordt zichzelf weer meester. Hij ziet de dingen van zijn wezen zelf meer en meer zooals ze waren en worden zullen. Dit zien is tegelijk scheppen. Het is de ontwikkeling van machtige wezens, die uit zijn eigen wezen uitvloeien. Zóó „ontbolsteren" moet boven alle beschrijving heerlijk zijn.

Welnu ook de negen zijn „ontbolsterd". Zij ontbolsteren ook nog voortdurend.

Op hun twintigste jaar is het begonnen. Zij zijn toen bij

een groep studiemakkers ingedeeld, die in „het ontbolsteren" ervaren waren. Ik weet, wat er geschiedt in de ontplooiïngsvergaderingen, maar kon het niet neerschrijven. De gevolgen zijn in den geest van Amen, geheel overeenkomstig den wil van den Willooze en Wettelooze, den Onbegrensde en Onbelijnde. In één woord, wat er nog van Gods wet in hun leven is, wordt in het „innige milieu" der negen tegen den grond geworpen en verbrijzeld. Zij houden oefeningen in het zeggen van de meest godslasterlijke woorden. Schelden, onzedelijke taal, moord, diefstal zijn geen kwaad. Wel te verstaan zoolang het „plebs" deze gevoelens in den ontbolsteringskring niet vermoedt. Die gruwelen gaan dan ook in den kring door voor *onregelmatigheden,* die men door „de wet", de „orde", het „gezag" er bij 't volk behoort onder te houden. Omdat deze „vlegels" gestadig onder de hypnose der „slaafschheid" móeten voortwroeten. Kan men evenwel bij gelegenheid zijn „ontbolstering" tot vernedering der „vlegels", der „goeden" en „braven" doen dienen, dan gráág, en met wellust.

Dit is het Huis des Verderfs, waaruit het volk des Heeren verlost is. Dit zijn de poorten van den Afgrond, waardoor de Egyptenaren zullen binnengaan in eeuwigen jammer. Want zijn deze mannen, die in het volksleven den impuls geven „ontplooid", dan zijn ze ook „verbeterd".

Ze verrichten hun heiligen tempelplicht met een verlicht en stralend hart, dat gereinigd is van dofheid en onnoozelheid. Tegen den zondaar kunnen ze met donderende stem getuigen over zijn leugen, om straks, als hun eigen- of côterie-belang het meebrengt met het effenste gezicht te liegen. Welsprekend, overtuigend klinkt hun vermaan den lasteraar in de ooren. Alle straffen van den boozen Duat worden hem aangezegd, tenzij hij zich bekeert. — Nog geen uur later echter zetten ze zich tot een clubje om met welge-

vallen, en terloops, in welgewikte woorden en termen een vriend in den grond te trappen. Snerpend klinkt hun vermaning den ontuchtige in de ooren. Ze schilderen hem nadrukkelijk het Osiris-oordeel, dat over vuilheid en overspel zal gaan. Zijn conscientie beeft. En op zijn gelaat zien ze de bekentenis van menige zonde met innig vermaak.

Om denzelfden avond nog met slavinnen een drinkgelag te houden.

En daverend waarschuwen ze bovenal tegen het côteriewezen, dat, naar hun machtig woord, steeds meer het volksleven verkankert. Zeer „toevallig" echter zijn het overal de vriendjes van hun richting en de deelhebbers aan hun beseffen, die door hun côterie-drijverij gedragen, in het volksleven en den tempeldienst de baantjes krijgen.

Hier eindigt het geschrift.

Geloofd zij Jehova! Hij toonde mij dat alle zonde in al dezen afval één is. Dat is de natuuraanbidding waarin noch wet, noch gebod kan wezen, omdat er niets *vast* is. Toen zag ik ook de onzijdigheid als een gruwelijk kwaad.

Immers in haar is door toegeven en zwijgen alle zonde besloten.

Door Zijn almachtige kracht in Rizpa heeft Hij mijn óógen geopend!

HOOFDSTUK XI.

Ook daar, waar de ontkenning van grens en regel voor geschapen leven den boventoon voert, omdat men „de schepping" regeert, komen nochtans heerlijke getuigenissen van de conscientie vaak Gods ordeningen bevestigen.

In de „porphyrenzaal", waar naast roodgeaderd marmer de fijnste soorten gesteenten de wanden met schoone kleuren en tinten doen stralen, zijn de negen rechters uit Amen's tempel bijeen. 't Gebouw, waarvan deze zaal deel uitmaakt, ligt vóór aan Farao's huis, ongeveer honderd schreden van de verheven voorpoort verwijderd. De heeren hebben tijdens Ramses korte bewind hier reeds vier malen vergaderd. Voor de vijfde maal zijn de negen witsteenen zetels *met* den grooten voorzittersstoel in 't midden aangeschoven achter de flauw gebogen tafel, die met een kleed in de heerlijkste kleuren versierd is.

„Zoo is het gebouw den arbeid waardig", had Ramses de eerste maal door een van de leenvorsten doen zeggen.

Fraaie schilderingen versieren de hooge wanden. Aan de rechterzijde van de tafel ziet men o.a. de „schaduwgevende"

boot van den doodenvoerder. Iets verder valt de gestalte van Thot met den vogelkop in het oog, van Maät, die wet en orde liefheeft en de weegschaal met het hart op de eene en de ibiskop op de andere schaal.

Recht vóór naast den ingang staat een reus geschilderd. 't Is Amen zelf. Kleine mansfiguren achter hem heffen biddend de handen op.

De rechters hebben reeds plaats genomen. Twee schrijvers zitten met lessenaartjes vóór zich op den grond. Zij zullen iedere handeling, zelfs elk woord opteekenen. Want de officieele Egyptische wereld hangt, mag men wel zeggen, van veelschrijven aan elkaar. Een pak papyrussen ligt voor den hoofdrechter. En daarvóór staat de „spreker". Hij moet in gewichtige oogenblikken de juiste woorden en vooral de juiste intonatie aangeven. Wijl de Egyptenaar aan de tooverkunst zoowel op het *ont*staan als op het *be*staan van alle dingen grooten invloed toekent meent hij namelijk dat preciese woordenkeus en de juiste toon vaak over wel en wee van Rijk en inwoners ten goede kunnen beslissen.

Achter gindsch blauw gordijn zit Ruben. Zoo verborgen voor de aangeklaagden en allen, die in het benedeneind van de zaal zijn, zal hij de rechtszitting bijwonen. Want Farao Ramses let op die dingen. Hij wil volkomen ingelicht zijn door iemand, die van de priesters geheel en al onafhankelijk *is* en *denkt*.

Van zijn zitplaats heeft Ruben vrij uitzicht op de rechters. Over de geheele zaal ziet hij echter ook. De reten van het gordijn, dat uit drie stukken bestaat maken hem dat gemakkelijk.

Nog klopt zijn hart onrustig.

Straks toch zal hij Rizpa zien.

En bovendien weet hij niet wat er gebeuren kan. Toch

heeft hij besloten, zich achteraf te houden. Openbaar optreden, denkt hij, kan in dit geval alles bederven.

En bovendien staat Rizpa's verlossing vast.

Nochtans voelt hij zich niet zuiver op z'n gemak. Zijn hart klopt nog onrustig.

Maar de zitting vangt reeds aan. De rechters zitten reeds.

In latere tijden werden rechtszaken in Egypte bijna geheel schriftelijk behandeld. Onder Ramses II ging alles nog wat natuurlijker in z'n werk. Er was overvloedig gelegenheid om mondeling te pleiten. Bovendien was de instructie grootendeels openbaar.

De handeling begint met een eenvoudig priesterzaakje. 't Geval op zich zelf heeft weinig te beteekenen. 't Betreft een slaaf, die werkzaam is bij het uithouwen van steenen voor den nieuwen tempelbouw van den Koning. Hij beklaagt zich, dat hij ernstig door dienaren van een priester is mishandeld. De stukken worden voorgelezen en schriftelijk verder uitvoerig toegelicht.

Slaven worden er dagelijks afgerost. Maar Lyras is geen gewone slaaf. Hij is drijver over een troep van twintig. De fraaie tressen aan den zoom van zijn opperkleed getuigen, dat hij een zekeren rang bekleedt.

Het onderzoek wijst de schuld van de beide priesterdienaren duidelijk aan. Wraakzucht heeft hun stok gedreven. Ze kunnen immers de bloedige slagen, die Lyras, door zijn kleed te doen vallen, aan de rechtbank vertoont, onmogelijk goed praten.

't Vonnis luidt eenvoudig: men zal de twee priesterlijke opzichters aan de daarvoor bestemde zuil binden en de klager zal hen ieder de helft toedienen van het aantal slagen, dat hij ontving. Hij mag ze met dubbele kracht op hun ontblooten rug doen neerdalen. Alles is daarmee vol-

daan, het recht is voltrokken en de onderlinge schuld vereffend.

Als de twee dienaren, nog krimpend van de pijn, met den slaaf vertrokken zijn, wordt de volgende zaak aangediend.

Deze is veel gewichtiger. Het zal echter een instructiezaak worden, waarbij nog wel de beklaagde ontbreekt.

Twee oudjes, een man en een vrouw, zijn voor de rechtstafel verschenen.

Jaren geleden, begint de oude man te vertellen, is in de kracht van zijn leven de oudste zoon van het echtpaar gestorven. Zij, de ouders, waren arm geweest. Toch hadden ze met bedelen en hard werken nog zooveel graan en vruchten weten bijeen te krijgen, dat ze hun geliefde in eenvoudigen trant hadden doen balsemen. De doodenverzorger was zelfs uit medelijden met hun droefheid bewogen geweest. En, omdat *zij* 't waren, had hij er wat extra moeite aan ten koste gelegd. Zoodat de „bewaring" afdoende mocht heeten.

Toen hadden zij zich verheugd. Immers in de ure der „herleving" en der „verheerlijking" zou hun kind „bij" zijn. Zijn dubbelganger, zijn „ka", zou „op dien dag" het lichaam wéér vinden en er zich vol vreugd mee vereenigen. Ook de „ba" of de ziel was tevreden geweest, want hij had meer dan eens, in de gedaante van een tammen havik, om het graf gezweefd.

„Natuurlijk", vertelt de oude verder, „hebben we voor de ka gezorgd. Alle weken brachten we zakjes met graan, klompjes dadels, vleeschspijzen, komkommers. De ka vermaakte zich met dit voedsel. Hij zoog de kracht er van en liet alleen de verdroogde stof in het eenvoudige graf achterblijven. Vaak gingen mijn vrouw en ik 's avonds in een weemoedig-blijde stemming naar de afgesloten grafspelonk.

Als dan de maan boven de rivier statig oprees en allerlei zachte geluiden uit de korenvelden lokte, zetten we ons zwijgend in de nabijheid van onzen geliefde neer. Dan hoorden we de ka meer dan eens in een schoon rhytme spreken en zingen met de ziel van onzen zoon. Eenmaal zelfs hebben we 't geklikklak en 't schuiven van houtjes vernomen. Gij, heer opperrechter, hebt immers den raad gegeven om de „gebalsemden" in het graf van een damspel te voorzien.

Zonder twijfel vermaakten onze zoon en zijn dubbelganger elkander door lustig de houtjes te schuiven."

En zoo waren de oudjes getroost geweest tot de vorige week. Toen was plotseling hun genot wreed verstoord. Al hun levenslust was vernietigd. Er bleef niet anders over dan eeuwig geween. Twee bedelaars, die langs de graven hadden geloopen, hadden hun bericht gebracht, dat hun spelonk open lag.

Zij er heen. En ach, o droevig schouwspel! De mummie van hun zoon was doormidden gezaagd. Slechts de bovenste helft bleek aanwezig te zijn.

Nadat de oude man snikkend met tusschenpoozen dit treurige verhaal geëindigd had, bleef het 'n poos doodstil in de zaal. Allen verkeerden schijnbaar onder den indruk van de geweldige misdaad. Alleen 't snikken van de twee oudjes werd gehoord.

Inmiddels had Ruben zijn oogen bijna voortdurend op de rechters gehouden. Bij 't begin had hij namelijk Besa, toevallig leek 't, maar Ruben dacht opzettelijk, tegen een der andere rechters zien knipoogen.

Nu, na 't verhaal zit de opperrechter, de hand om de kin, peinzend voor zich uit te staren. Zijn rechter mondhoek trekt driemaal zenuwachtig. Ruben wéét dat dit een geheim

teeken moet zijn tegen den priester, met wien Besa zoo even een blik heeft gewisseld.

Plots rijst 't hoofd van den opperrechter omhoog.

„Kunt ge ook denken waaróm de schender of de schenders 't lichaam vernielden?" vraagt hij.

„Waaróm?" zegt 't vrouwtje plotseling heftig. „'t Is onze eigene schuld, heer!"

Maar de grijze echtgenoot legt de hand op haar mond.

„Ik zal het zeggen", begint hij. Heer rechter, we hadden een groote topaas geërfd van een oom, juist in den tijd toen onze zoon stierf. Hoe 't bekend werd in den tempel, begrijpen we niet, maar 't is een feit, dat, toen het lichaam van den doode bijna gereed was, een priester bij ons kwam. Hij begon te spreken over de groote zwarigheid om bij Osiris te komen. De dooden zouden voor een kloof komen, waar ze niet gemakkelijk over raakten. Of ze moesten Toth een geschenk geven. Hij raadde ons toen om den fraaien topaas in 't lichaam van onzen zoon te doen.

Wij vonden deze gedachte zoo schoon, dat we den lijkbezorger terstond den steen brachten. Hij „kalkte" die onder onze oogen „in" en onder onze oogen ook sloot hij die in den buik van onzen jongen....!"

De oude kan niet meer. Opnieuw druipen de tranen over zijn door smart verrimpeld gelaat.

„Is deze zaak onderzocht?" vraagt Besa aan den politiecommissaris, die de oudjes vergezelt.

„We hebben den heer priester gevraagd en uit zijn bescheiden blijkt, evenals uit de verklaring van den ouden man, dat de steen in het lichaam geplaatst is."

„Waarom is de priester niet aanwezig?"

„Hij is gisteren naar de zee vertrokken om den bouw van 's konings beelden voor te bereiden."

„We zullen wachten tot hij terugkeert."

„Met uw verlof", begint plots de politiecommissaris. „Ik heb reden om den dader dichtbij te zoeken."

„En ik heb reden om een nieuw onderzoek te gelasten. Allereerst moeten de beenen terugkeeren. Dat is veel gewichtiger dan de geschiedenis met den topaas. Zoolang het lichaam niet compleet is, rolt de ka wanhopig rond. Hij zal over drie of vier dagen oplossen en dan is de doode tot ellende gedoemd."

Nu beginnen de oudjes, die eenigszins kalmer werden, opnieuw te weenen.

„De zaak is verdaagd. Men late den priester komen. Hoe heet hij? Achsa! Ha! Is het Achsa! Een solied man!"

Ruben teekent in Hebreeuwsche teekens aan: „het onderzoek is voor den koninklijken raad". En dan de namen der oudjes. Maar daarvoor plaatst hij nog drie woorden. Dat zijn de namen der twee, die knipoogden en Achsa.

HOOFDSTUK XII.

Het waarachtige Recht en het Voortbestaan zijn vruchten enkel van Openbaring.

Met een trekje ironie slaat Besa de nieuwe verschijning gade. Een hoofd, veel te groot voor het smalle lijf. Diep ingevallen wangen en groote oogen onder vooruitstekende wenkbrauwbogen. Maar de oogen donker, dreigend, scherp uitziend. Armen, waarvan de ellebogen achter de heupen steken en de groote, knokige handen bijna tot de knieën hangen. Op den rug een verhevenheid, die nauwelijks door een afzonderlijk aangebrachte doek wordt gemaskeerd. Vrij lange beenen en daardoor een middelmatige hooge figuur.

Dat is Hapu, een koningsnaam.

Toch, niettegenstaande veel belachelijks, heeft de nieuwe cliënt van deze hooge rechtbank in zijn doen iets beschaafds over zich, waardoor hij Ruben's aandacht trekt. Ook deze man komt zich beklagen.

„Ja, ik ben Hapu en kom van Pa-Sebak. Ja, heer, 't is een heele reis. Maar ik kom om recht en men zegt, dat hier récht gesproken wordt."

Voor een beschaafd man spreekt Hapu te vrijmoedig. „Zijn optreden beantwoordt niet aan de verwachting, die door zijn manieren opgewekt zijn." De rechters glimlachen. Ze begrijpen: de man is uit een dorp.

Besa gebiedt hem te antwoorden.

Hij begrijpt en maakt een goede buiging.

„Ben je getrouwd?"

„Ja, heer. Eén vrouw en tien kinderen, vier jongens en zes meisjes, dus u begrijpt, dat er armoede bij mij heerscht."

Blijkbaar meent Hapu, dat dit alles in het trouwen opgesloten ligt, want zijn krakerige stem heeft zich tot aan het laatste woord uitgezet.

„Al goed! Welnu vriend, je bent uit een goed land gekomen. Sebak, de woning van den krokodil, die den goeden Osiris uit het water heeft getogen. Jullie houdt hem in eere, den goeden krokodil?"

De klager rekt zich uit en zet de rechterhand in de zijde Dan ziet hij met donkeren blik de rij der priesters langs.

„Hij heeft het veel beter dan ik en mijn gezin!"

„Dan zal hij vast en zeker zijn zegen niet terughouden", beslist de voorzitter van de rechters gewichtig. — „We hebben je klacht gelezen. — Kom nu maar eens voor den dag en licht het een en ander eens flink toe."

De heeren hebben inwendig pret maar niemand ziet een spier op hun gelaat vertrekken. Ze lachen, want ze begrijpen, dat er een stróóm van kracht uit den bultenaar zal losbreken.

„Heeren!" begint dan Hapu luid, terwijl hij, op den voet gevolgd door de zaaldienaars, die achter hem stonden, twee stappen naar voren treedt, héében, sta mij toe u in ernst een vraag te doen. Gij allen weet wie ik ben. Hoewel in veel lageren rang dan gij en tot een veel eenvoudiger dienst geroepen, hebt ge mij gaarne willen toelaten tot deze

rechtbank, omdat de dienst van den verheven krokodil door u in Amen geplaatst is. Wijl ik voor Pa-Sebak's bevolking priester van den krokodil ben, behoor ik dus met al mijn vermogens den grooten God, in Wien alle dingen zijn. En nu is dit mijn vraag: Mag ik, neen, moet ik, prediker, priesterlijk ambtenaar, die sta voor Amen's verheven aanschijn, de menschen de boodschap van den reddenden krokodil verkondigen?"

„Ja, dat moet je!" knikt Besa.

„Goed. Welnu, dát heb ik gedaan. Bij dag en nacht verkondig ik allereerst mijn gezin en daarna de bewoners van onze gezegende landstreek de leer, waarvoor ik leef. Ik doe mijn plicht. En dáárom vraag ik recht, héére n! Dat is: eerherstel voor mij en achttien andere dienaren van Pa-Sebak's tempel."

„Eerherstel", vraagt Besa, terwijl hij een papyrus opneemt en er in leest. „Wat is dát dan? Ik lees hier alleen van woningnood, armoede."

„Héére n", verscherpt Hapu zijn stem, luistert. Laat mij u in enkele woorden zeggen waar het om gaat. Mijn kinderen zijn schooiersbroed. Mijn vrouw is een lichtekooi! Het kleed, dat ik 's daags aan heb, is niet alleen te kort, maar ook te dun om mijn rug te bedekken!"

Twee heeren rechters wippen even op en kijken achter zich in den stoel. De schrijvers bijten op hun stiften. Van de dienaren bij de deur komt een zacht gegrinnik. Alleen Ruben lacht niet, maar kijkt toch nieuwsgierig naar den merkwaardigen man. Hij denkt dat de priester van Sebak een „getuige" is.

„Welnu, héére n! Ik heb u in korte zinnen gezegd hoe de zaken staan. Onwillekeurig zult gij denken: die leeraar van den krokodil is hier komen klagen en schelden. Neen, verre vandaar. Neen, héére n, het is slechts om u van het

onrecht te overtuigen, dat ons in een der rijkste en welvarendste provinciën van gezegend Egypte wordt aangedaan!"

De spreker vergeet thans even zijn manieren en wil met de hand langs den mond strijken. Maar een der zaaldienaars biedt hem een kannetje met water. Hij neemt een klein teugje en gaat dan verder: „Mijne hééren! Laat mij u van onze liefde en overgave tot ons heilig ambt overtuigd weten. Hoe wij bij dag en nacht prediken en dienen in den tempel en daarbij den wereldzin, die ook in Pa-Sebak hoe langer hoe driester openbaar wordt, in geen enkel opzicht sparen. Ik zal u vertellen hoe de inwoners onze trouw en overgave loonen.

Op een dag, mijne hééren, komt er in Pa-Sebak een schelm. Men zou hem met recht de vleeschgeworden Seth kunnen noemen. Want wat doet hij? Hij koopt alle koren op, dat hij maar bekomen kan. Om nietigheden, voor wéélde-artikelen, hééren! staan de boeren en boertjes nu hun kostelijke granen af.

„Ze zorgen daarbij wel, dat zij zelf, hun slaven en hun arbeiders niet van honger zullen omkomen. Maar wie wordt de dupe van dezen verkoop, hééren?

„De geestelijken!

„Ze betalen me in geld. Goed! Maar kunnen ik en mijn gezin leven van geld? Kunnen we schelpen en stukken brons eten? Waarlijk, hééren, onze magen zijn gewend aan veel, maar zulke harde stoffen verwerken ze niet.

„Goed. Ik vraag dus kóren. Maar wat is het antwoord? Wat doe jij met een vrouw en zóó veel kinderen....? Ik kom hier, bij de hoogste rechtbank, ik kom voor de hoogste hééren van het land, om te vragen of de geest, waaruit deze vragen opkomen, de geest van Amen is. En of het Amen's wil is" — en de Hapu, in vuur geraakt, verheft zijn kraak-

stem tot een soort kraaigeluid — „of het Amen's wil is, zeg ik, dat anderen, die geen vrouw nemen, òf slechts één, hoogstens twee kinderen willen bezitten, géén gebrek lijden, terwijl ik mijn zaad van gebrek zie verkwijnen. O, ik weet het" — met een afwijzend gebaar — „ook velen van de hééren zijn niet gehuwd. Van hen wil ik niets kwaads veronderstellen. Maar ze zullen me ten goede houden: verreweg de meesten van die ongetrouwde mannen en vrouwen, die zich in overvloed baden en op mijn kale en dunne kleeren schimpen en mijn kinderen achterna wijzen, vermorsen de heerlijke levenskracht, waarvan ook wij, priesters van Amen, behoorden te profiteeren. En dát is onzedelijk gedoe en meer dan dierlijk zinnenvermaak!

„Ik breng dit alles vóór uw rechtstafel! *Gij* kunt de gevolgen van de schandelijke misbruiken in Egypte naar hun waarde schatten. Ik en nog achttien dienaren van den grooten krokodil van Pa Sebak met onze gezinnen lijden hónger. Gij zijt onze rechters, wat zeg ik? onze vaders! Want sinds de groote Toet-ank-Amen en Haremheb de verfoeilijke Aten-vereering hebben uitgeroeid, is Amen god. Gij hebt de macht! Hebt ook de wil!

Helpt ons!"

De rechters verwijderen zich om in een nevenzaal een beslissing te nemen. Aan Hapu wordt een stoel aangeboden, dien hij echter weigert. De dienaren lachen niet meer. Zij staan in groepjes te fluisteren. De gebochelde begrijpt zeer goed, wat hun zoo machtig interesseert. Hij staat met de handen gevouwen heel gewoon voor zich uit te zien. Nu en dan slechts dwalen zijn blikken nieuwsgierig over de fraai versierde wanden der zaal.

Ruben is thans een licht opgegaan, want in de eenvoudige woorden van dezen priester heeft zuivere waarheid geschenen. Er was Jehova-openbaring in. Er gloeide in zijn taal en

in zijn heftigen en ernstigen geestdrift iets van de Goddelijke paradijsvlam.

Deze man is een palstaander. Hij zét zich tégen de vervloeiïng in Amen's natuurdienst. Want hij behoudt de forsche lijnen, die God in het *huwelijksleven* tegen de onzedelijkheid heeft getrokken.

Vol sympathie beschouwt Ruben een tijdlang deze mismaakte gestalte.

Doch de openbare zitting vangt weer aan.

De rechters zijn binnengekomen en nemen plaats.

Hapu maakt zich met zekere statigheid recht en kijkt Besa nieuwsgierig aan.

„Leeraar van Pa Sebak", begint de opperrechter zijn beslissing, „de hééren hebben een besluit genomen. Ik zal 't u mededeelen."

„Gij hebt in alles als ernstig man gehandeld. Ga slechts in dien trant voort. Binnen korten tijd zal tot den stadhouder in uw provincie een bindend woord van Amen gesproken worden.

En hoor gij nu de leer der hooge profeten, die reeds in oude tijden uit den mond van Amen zelf gesproken hebben.

De naam Sebak is een machtig middel. De vernieuwende en de verlossende kracht van Osiris schuilt erin.

Deze verlossing, met den dood en het verderf moet den mensch verkondigd worden. Immers heeft de groote krokodil Papus Osiris van alle smarten en banden bevrijd, én deze is nu voortaan allen, die voor hem leven, zaligheid."

Een huivering voer bij deze woorden door het gemoed var Ruben.

Volle goddelijke kracht kenden deze spreukendichters aan het schepsel toe.

„Voor hem die „Sebak" zegt, (d. w. z. naar Sebak's gebod leeft) is het leven tot in eeuwigheid vreugde en wellust.

Want hij is wedergeboren in Amen, den grooten geest.

In hem is alles. Zoowel de stof als de geest bracht hij uit zichzelf voort.

Buiten Amen is niets.

Want hij zegt: Uit het Nu, dat is het Niet, dat in mij was, kwam de stof.

En hij zegt: Maar uit mijn hart scheidde zich door een machtig toovermiddel Maät af, die de orde, de wet, de religie en de geleerdheid is.

De stof kwam uit mijn slechtste deelen.

Maar uit mijn edelste organen is de geest.

Daarom, wanneer u, o mensch, de stof ontbreekt, dank Amen, want dan wil hij u met ernst drijven aan zijn hart. Door het machtig toovermiddel wil hij u met zijn hart vereenigen en uw deel zal zijn met de zaligen — in de schoonste oorden van Duat."

Terwijl Besa plechtig deze spreuken als 't innigste gevoelen van Amen's hoogste dienaren voordraagt, hebben de zaaldienaars meer dan eenmaal moeite gehad om Hapu kalm te houden.

Hij wil den hoofdpriester in de rede vallen. Het is echter streng verboden een rechter, als hij een uitspraak geeft, te hinderen.

Nauwelijks evenwel heeft Besa geëindigd of de priester van Pa-Sebak werpt een vernietigenden blik op het priestercollege.

„Gekheid!" roept hij. „Jullie met je buikjes."

„Hij moet zwijgen", beveelt de voorzitter. Maar de profeet van den verheven krokodil kent zijn recht. Snel loopt hij tot vlak voor de tafel en terwijl hij de rechterhand opheft galmt het:

„Ik zal u den korten inhoud van de zaak zeggen. Geld en goed mag een geestelijk verzorger van het volk niet bezitten,

want dat is stóf, dat is uit Nu! Dat zijn de sléchtste deelen van den grooten Amen. Het is de booze Seth zelf. Behalve als de hooge heeren en de landbouwers 't gebruiken. Zóó is 't! Nee, laat me. Ik wensch mijn recht, ik wil me verdedigen. *Die* wijsheid heb ik allang geweten, dat geld en vleesch verderfelijk zijn voor een lééraar. Hij wordt er vadzig van, en hij vergeet er zijn afhankelijkheid van de goden door. Maar de heeren van den akker en den handel niet. Wat die uit den stal en van het land en uit den buidel gebruiken is geen geld en vleesch. Daarvan wordt men geestelijk en.... mager!

Wil ik den heeren wat zeggen? Neen, luistert, ik *wil* 't zeggen. Wat?.... Ik beroep me op den koning. Ik ga.... naar Ramses II!"

De vurige man kan niet meer, want twee dienaren hebben hem onder de oksels en bij de armen vastgegrepen en brengen hem, ondanks zijn tegenstribbelen, buiten de zaal.

Uit het portaal en de gang klinken echter nog krijschende klanken: „Ik.... een overspeler.... Mijn kinderen smoren in de geboorte....! Mijn wettige vrouw een lichtekooi....! Want wij eten te veel.... zegt Amen....! Ramses.... twee!"

HOOFDSTUK XIII.

Het getuigenis van den Naam des Heeren is de saamvatting der onveranderlijke dingen op aarde.

„Hoe heet ze?" vraagt Besa zacht.

„Thoïta", luidt 't antwoord van den dienaar wellevend. Want voor alle eeuwen zijn de hooge kringen der Egyptenaars scheppers van den goeden toon geweest.

Ruben's hart bonst. 't Beslissende uur komt nader. Hij denkt aan de donkere kamer in den tempelmuur. Een oogenblik duizelt hij. Wel weet hij, dat de machten rondom Farao snel en geheimzinnig werken. Maar is dit mogelijk? Zal zijn Rizpa reeds morgenochtend bij hém zijn! En haar rechter zijn gevangene?

En weer gaat als een stroom de twijfel over hem.

Hij zelf kan uit het plan wegvallen. Hij kan ook slechts *tijdelijk* het werktuig van die geheimzinnige en onberekenbare invloeden zijn. Wie waarborgt hem, dat hij niet reeds morgen door een hoogere kracht, dan in het plan dat Kalbo hem meedeelde, zal weggevoerd worden!

Daar staat ze, zonder banden, zijn geliefde, in haar rein wit kleed. Slechts aan twee gerechtsdienaars, die in dit

geval de zaalbeambten vervangen, en aan weerszijden achter haar hebben plaats genomen, ziet men, dat zij aangeklaagde is.

Op haar schouders vertoonen zich roode lijnen. 't Zijn de wonden van haar trouw aan Jehova. Als een priesteres van Hem, die eenmaal door veel zonde en verdrukking zijn volk uit het diensthuis leidde, staat ze in fiere verhevenheid. Ruben kan zijn aandoening niet bedwingen. Tranen wellen in zijn oogen. Als een misdaad, neen, als een gruwel, rijst zijn houding ten opzichte van den Naam des Heeren voor den blik van zijn geest. In haar de getuigenis, in hem de verloochening. En in welken vorm? Als een leugen. Een zonde in een zonde. En dáárom een gruwel. Hij is een lafaard geweest. Zijn plaats is in het voorportaal van de gevloekte daad, waar de besluiteloozen, de door lafheid voortgedrevenen ronddolen. Hij is iemand, die om redenen, welke dan ook, om zeer gewichtige en welberedeneerde redenen, zeker, maar die dan toch Jehova aan den kant had gezet.

„Zijn er stukken, schrijver?" vraagt Besa. En die stem brengt Ruben plots tot de werkelijkheid.

Anders als de vorige malen leest nu een van de schrijvers een document. Een verwonderlijke zorg besteedt hij aan de intonatie. En toch ook weer niet verwonderlijk. Immers, de Egyptische geest is doordrongen van het besef, dat, behalve de woordenkeus ook en vooral de klemtoon aan de uitgedrukte gedachte kracht en waarde schenkt. 't Verzet van „Thoita" wordt duidelijk omschreven. Zoo krachtig mogelijk heeft zij den naam van Amen verworpen en daarvoor in de plaats gesteld een vreemd woord, dat zelfs de opperste der schrijvers niet uitspreken kan. Zij heeft eerst alle verband tusschen dezen „naam" en „Amen" geloochend. En later een zekeren inhoud toegekend aan den naam Amen, door hem gelijk te stellen met de duistere en booze werking

van Seth. Daarbij gaf zij als haar meening, dat Amen zelf door den onnoembare zou uitgeroeid worden.

Als de schrijver zijn uitvoerig relaas heeft voorgelezen, vraagt Besa aan Rizpa: „Houdt gij dit alles vol?"

„Ja, dat doe ik!" ruischt haar antwoord klankvol door de gerechtszaal.

„Ze is gegeeseld?" vraagt de rechter.

„Dit is geschied wegens openbaar verzet tegen de drijfster Thepsup", licht de schrijver uit zijn papyrus toe.

Besa kijkt de beschuldigde even doordringend aan. Er is iets in haar oogen, dat hij nog nooit heeft ontmoet. Haar blik dreigt even door 't pantser minachting, waarmee hij zich tegen alle aandoeningen gewapend heeft, heen te dringen. Het fiere meisje interesseert hem. Haar frissche levenskracht trekt hem aan. Straks zal zij in zijn macht zijn en alle middelen, die de tempel van Amen bezit, om weerspannigen te breken, gaan in een oogwenk aan zijn geest voorbij. In stilte dankt hij Rodras, den stadhouder van Abydos, die hem dit proefstukje heeft beschikt.

„Je.... Je.... Ja, die naam is al heel vreemd!" zegt hij, van een voor hem liggende papyrus opkijkend. „Wien meent ge?"

„Gij leest in de geschiedenis van Egypte over Hem. Hij heeft gerichten geoefend over uw vorsten en uw goden", antwoordt Rizpa bewogen, doch kalm.

Besa buigt 't hoofd naar rechts tot een van de bijzittende rechters die naar hem toe geloopen is. De schrijvers hebben het teeken van Aten gebruikt, maar hij, de rechter, acht dit onjuist.

„Welnu", fluistert Besa, „schrijf Aten en voeg er 't teeken van den Syrischen Semiet naast. Er schijnt zooiets van *Aten* in te zijn. Die ook aanspraak maakt op 't Absolute Zijn. Dan is de oplossing gemakkelijk."

Maar Rizpa werpt, als de voorzitter verder gaat met vragen, terstond ook deze stelling omver.

„Ik heb Aten juist verworpen, eer ik Amen noemde. Is hij God? Een monster. Een afzichtelijk, onzedelijk monster. Het schepsel God noemen? Dat is 't begin van *alle* zonden. Een dier God noemen is verwording van de heerlijkste openbaring tot gruwelijke lastering. Maar Aten, o heer, hebt gij zijn afbeelding, zooals ik die moest stikken, gezien?"

Snel kijkt ze om zich heen. Ze wil de onzedelijke figuur aanwijzen.

Ha! „Dáár", wijst ze, met afgrijzen.

Besa's oogen flikkeren éven van haat. Ruben ziet het en zijn hart beeft. Want hij gevoelt, dat het innerlijkste van den goddeloozen priester beroerd is....

Doch zoodra de haatflikkering is verdoft, vraagt Besa verder: „Hij is dus uw vriend niet. Maar.... de beschuldiging noemt Aten niet, ze spreekt van Amen, den heer van Alles!"

„De heer van Alles? Dat kan niet. Amen, zooals gij hem noemt, is hóógstens een schepsel. Hóógstens, want het kan ook wezen, dat hij slechts in uw verbeelding geboren is. *Is* hij echter, dan is hij een schepsel. Gij hebt hem immers afgebeeld!"

„Welnu. Alle volken maken beelden van hun goden!" Van Jehova geschiedt dit niet. Dat is onmogelijk.

Wie Hem afbeeldt, heeft zich iets gedacht, *in de plaats van Hem.* En dit is de grootste zonde en de bron van alle andere zonden!"

Hoe staat ze daar toch. Zij zelf is de werkelijkheid. Na Mozes heeft niemand in Thebe zoo de waarheid uitgedrúkt in woord, gestalte en gebaar.

„Wij kunnen ons inderdaad niet anders voorstellen dan dat gij spreekt over Amen", zegt Besa losweg. „Hij is boven alles en alles is dóór hem!"

Rizpa lijkt een oogenblik verbluft. Maar ook slechts even. Want plots zet haar gestalte, waarvan ieder zien kan dat die door een reinen God geschapen is, zich uit. Ze heft het hoofd fier omhoog. Op haar gelaat glanst hooge geestdrift. In haar oog golft de zekerheid van een openbaring.

Rustig en nadrukkelijk klinkt het van haar lippen, terwijl zij Besa met haar machtigen blik omvat:

„Gij spreekt de waarheid niet, want uw god *is* niet boven u zelf. Veeleer vormt gij er een gedeelte van!"

Een doodelijke stilte heerscht in de hooge zaal.

Besa heeft één oogenblik gekeken zooals hij na de gedenkwaardige dagen van zijn ontplooiïng niet meer keek. Hij schijnt verslagen, het meisje heeft hem overstelpt. Hij voelt een oogenblik de lust opkomen om Rodras' plan op te geven. „Thoïta" lijkt hem eigenlijk geen gewoon mensch.

Dit alles is echter de beroering van één of twee seconden. Dan zegt hij op een toon, alsof de lust tot eigenlijk onderzoek eerst thans bij hem ontwaakte: „gij zegt, dat Jehova uw Schepper is. Dat is 't zelfde als met Amen. Want dan zijt gij ook een uitvloeisel van uw God, of, zooals gij 't ons verweet: „een gedeelte".

Maar Rizpa schudt het hoofd.

„Hij", wijst ze naar boven, „Jehova woont bij het schepsel en Hij is in het schepsel. Maar Hij is zijn schepsel niet. Het *zijn* van God is geheel anders dan het *zijn* van den mensch!"

Dit gaat boven het begrip en de bevatting van de rechters uit.

En geen wonder. Het is 't groote probleem van alle tijden, wat voor Rizpa door het geloof was opgelost.

Alle geloovigen en alle kerken hebben hun geloof in het

wezen van God beleden. Maar nog geen van de groote belijdenissen heeft het zoo duidelijk omschreven als Rizpa het hier deed.

Intusschen beteekent deze belijdenis voor Rizpa het martelaarsschap. Zij zal door haar belijdenis van den levenden God plaats nemen in de rij van Abel, Henoch, Noach en Jozef.

Als Rizpa de wáárheid heeft beleden, dan blijft er van heel Egypte's staat, van Amen en zijn manifestatiën: de andere goden, geen splinter heel.

„Gij zijt vol ijdelen hoogmoed", beslist het college na kort beraadslaagd te hebben. „Gij zult de voorbereidende krachten van Amen proeven. Wij zullen u in een nieuw leven „brengen". Het leven van gehoorzaamheid aan den grooten Wereldheer, in wien ook Farao zelf is."

Rizpa heeft het aangezicht opgeheven. Alleen een lichte blós op haar wangen verraadt haar innerlijke ontroering. Doch er is onwrikbare zekerheid in haar oog. En als ze dat koninklijk oog, vol verwachting op de hulp des Heeren als ze is, omhoog slaat, dan ziet ze een wonderlijk visioen.

Boven de hooge zoldering en tallooze pilaren, die het reusachtige dak houden, schijnt een licht. Een schare engelen rijzen uit de zaal omhoog en nog meer komen nederwaarts. Zie, ze golven ver boven het doorschijnende dak en de lichtende pilaren uit een póórt te voorschijn.

En dan opeens ontwaart haar blik een stád.

Duidelijk en toch in bedwelmend licht.

Rizpa weet wat het is.

Het is die stad, waarvan de aartsvaders hebben geprofeteerd, die fundamenten heeft. En waarin Jehova de Zon is.

HOOFDSTUK XIV.

Om Amen's tempel.

Onder de scheppingskrachten, die in het Heelal een rol spelen, zijn het spiritisme en wat daarmee verband houdt misschien het slechts door den mensch benoemd en gebruikt.

Nu was de geliefde voor Ruben dierbaarder dan het leven. Nu gaf hij zich eerst goed rekenschap van zijn gewaarwordingen ten opzichte van haar. Zij was meer dan belijdster, meer dan martelares. Zij was vrouw! Ze stond hooger dan Debora en was edeler dan deze. In álles was de *vrouw* geweest. En de profetes. Zij was de gelijke van dien ouden Koning des vredes, met zijn wonderlijken en bijna onuitsprekelijken naam. Zonder opleiding, zonder uiterlijke roeping, zonder stand en positie was zij nochtans koningin èn profetes door de genade van God.

Wonderlijke kracht heeft God toch den mensch ingeschapen, dat hij, door 's Heeren Geest verlicht, zóó spreken kan als Rizpa deed.

Maar er was geen tijd meer voor bespiegeling.

Er moest gehandeld worden.

Nauwelijks was de zitting opgeheven of Rizpa werd weggebracht. De gedachte, zich aan haar te laten zien, was even bij Ruben opgekomen. Hij had ze echter ook weer van zich afgezet. Het plan van Ramses was te ingewikkeld om de gevolgen van zoo'n daad te kunnen overzien.

Als zijn opdracht gehandhaafd bleef, scheidden hen trouwens nog slechts enkele uren. Nadat hij zijn verslag had opgesteld en ingeleverd, reikte de vorst van Thebe hem een papyrus toe.

„Hier is een brief. Ge moogt dien niet eerder dan in de havenstad openen", sprak Kalbo. „Ongeveer te middernacht zal alles geregeld zijn en kun je vertrekken. Begeef je, zoodra het donker is naar de kazerne, waar mijn krijgsvolk ligt. De hoofdofficier zal vijftien flinke mannen met twee rijdieren en een draagstoel gereed houden. Je laat je aanstelling als leider voor den tocht naar de haven zien. Dan zal de trouwe Zalko je terstond alles gereed en compleet afleveren."

Kalbo wachtte even en ging toen voort: „Laat de officier en zijn vijftien man één voor één langs verschillende paden naar den ouden bouwval gaan, dien je kent. Hij ligt niet verder dan een paar honderd schreden van den grooten Lybischen weg, die naar de Schelfzee voert.

Zorg inmiddels dat je een uur vóór middernacht achter het myrthenbosch, bij moeder Meta, zijt.

Het overige zal volgen."

De laatste uitdrukking was een „vaststaande". Ze beteekende dat alles, wat afgesproken en beloofd was, zich zonder meedoen van Ruben echt Egyptisch, automatisch zou afwikkelen.

De geheimdienaar vond alles zooals Kalbo gezegd had. Hij zond de officier en de soldaten, nadat hij ze de grootst mogelijke stilte en geheimhouding bevolen had, een voor een

naar den bouwval, die aan de Oostzijde van den grooten tempel en tusschen deze en den weg was.

Een uur voor middernacht begaf hij zelf zich naar Meta's hutje.

Middelerwijl hadden twee gerechtsdienaars Rizpa's handen met een linnen koord gebonden en zoo werd ze naar een vertrek in de poort van 's konings hof gebracht en daar opgesloten.

Toen was 't haar of Ruben voor haar stond. Hij breidde zijn armen uit. Zij wilde opstaan en zich aan zijn boezem nestelen. Maar op eens hield een andere, hoogere kracht haar terug.

En toen kwam een bange vrees haar overrompelen. Hij zou haar ontrouw kunnen zijn. Waarom had ze nooit, geen enkelen keer, ook maar 't minste teeken van zijn tegenwoordigheid ontvangen dan alleen door Rodro, Kito's zuster.

En dan dien eenen keer. Maar dat kón een vergissing zijn geweest.

Anderen, een dochter van een vorst met haar rijkdom, een schoone van Farao's hof, konden, neen zouden hem wel van den weg des Heeren afgetrokken hebben.

Donkere wolken bedekten den schitterlichten hemel, dien zij een uur geleden gezien had.

Sombere gedachten overstelpten een tijdlang haar gemoed en maakten haar hart zwak.

Doch Rizpa behoorde niet tot die zachte, sentimenteele meisjes en verweekelijkte vrouwen, bij wie een onbegrensde eigenliefde slechts medelijden met zichzelf wekt. Die het leed, dat ze ondervinden, uitbuiten, om zichzelf het slachtoffer van allerlei booze invloeden te denken, behalve van haar eigen ziekelijke verbeelding.

Neen, Rizpa had een frissche, gezonde opvatting van het leven. Als een echte vrouw kon zij niet anders dan zich op

den achtergrond houden in zaken, die 't publieke leven betroffen. Van de gansche rechtshandeling van zooeven bleef dan ook in haar niets anders over dan de heerlijke openbaring, die God door haar en aan haar gegeven had. En zoo kon ze zich ook voor de toekomst niet aan bange bespiegeling toegeven. En steeg, naarmate de duisternis daalde, in haar het verzwakte vertrouwen op Ruben's hulp, die lang niet zeker was, óp tot de hoogten van Gods eeuwige en onveranderlijke verbondstrouw.

Daar werd een gordijn ter zijde geschoven.

Een priester van de gewone orde trad langzaam op Rizpa toe. Hij droeg een langen, zilveren keten.

Hij boog tot zijn lichaam bijna een rechten hoek vormde en rees toen weer overeind.

„Thoïta", sprak hij haar aan, „gij zult met dezen keten gebonden in den muur van Amen's paleis gaan. Sta op!"

Zij liet zich gewillig met het zilver binden en volgde toen haar geleider naar buiten.

Weldra bereikten die twee den verheven weg, die uit Farao's huis naar den grooten tempel liep. 't Was een dubbele zuilenrij. Reuzen van tien tot twaalf meter hoog, elk uit één stuk gehakt, verschillend van kleur en met figuren beschilderd. De ondergaande zon wierp stralen van goud op de onnavolgbaar fijne tinten van de reusachtige godengestalten, die deze ontzaglijke monumenten bedekten.

Geen volk op aarde heeft nadien kleuren weten te malen en te mengelen als de Egyptenaars, zoo onvergankelijk en zoo kunstzinnig.

Lange schaduwen teekenden deze machtige pilaren op de vlakte en de stoffige boschjes, die men er hier en daar aantrof. Terwijl de priester met zijn gevangene langzaam en in afgemeten pas voortschreed, was het of die twee gestalten zich met de lange schaduwen achtereenvolgens

vereenigden, om er zich dan weer moeizaam van te scheiden.

Bij de herinnering aan den nederigen dienst des Heeren te Silo werkte dit alles in Rizpa een diep-weemoedige stemming.

Hier was voor den god Amen iets gewerkt, dat nergens op aarde voor geen god gedaan gedaan was.

Hoe eenvoudig vooral scheen het heiligdom van Jehova. Ja, was die bij deze soort grootheid wel te vergelijken?

En toch was er veel grooter en een heel ánder verschil dan 't oog gewaar werd. Want alles wat Amen bezat aan tempels en zuilen was ván den mensch en in den grond vóór den mensch.

Hoe heerlijk blonk daartegenover echter in machtige soberheid de grootheid van Jehova, die tusschen de cherubim woonde. Van Hem, die juist vanwege zijn Majesteit geen nabootsing van zijn Wezen en van zijn Grootheid dulden kon.

Bij den voormuur van den tempel sloeg de dienaar rechts af. Nadat hij geklopt had, werd, dichtbij den oostelijken zijmuur van het reusachtig granieten gebouw, een smalle deur van eikenhout geopend. Rizpa zag niemand bij het opengaan, evenmin toen de deur weer toedraaide. Zij bevond zich met den man die haar geleidde in een smallen doorloop. Haar vertrouwen op God zou weldra zwaar beproefd worden! Nadat zij door de smalle gang ongeveer tweehonderd schreden was voortgegaan, schoof de priester een gordijn ter zijde en, haar bij den arm nemende, duwde hij ze in een klein hoog vertrek. Was 't in de gang bijna duister geweest, hier scheen een geheimzinnig blauwachtig licht. Men kon onmogelijk zeggen, vanwaar het uitstraalde. Maar — en dit was al heel vreemd, — de wanden waren

aan alle zijden en tot in de hoogste hoeken duidelijk zichtbaar. Er stond een bank en niets meer.

Weer boog de slaaf. Daarna verzocht hij Rizpa te gaan zitten. De bank stond ongeveer een voet van den muur af, zoodat haar armen, die op den rug gebonden waren er langs af konden hangen. De slaaf boog zich snel achter haar en Rizpa merkte, dat hij haar polsen vlug aan een ring of in een slot vastmaakte. Toen stond hij op en bevestigde haar enkels met een ijzeren band beneden aan de voorzijde van de zitbank.

Het was voor het krachtige meisje, dat in de natuurlijke vrijheid haar element vond, een zware beproeving. In dit vreemde, schijnende en lichtende vertrek, zoo strak gebonden, gevoelde zij zich in 't eerst geheel machteloos.

„Waarom moet ik zoo geplaagd worden?" vroeg ze.

Weer boog de slaaf.

„Gij moet Amen leeren vreezen", gaf hij ten antwoord. „Dit is uw voorbereiding."

„Kunt ge die banden niet wat minder knellend maken?"

„Dat mag niet. Alles is naar de maat voorgeschreven. Ik ben ook een priester en heb dit werk meermalen gedaan. Ik zou u raden, leg uw trots af. Het is niets dan eigenliefde en hoogmoed. Erken Amen en inplaats van vreeselijk lijden, wacht u een eereplaats in Farao's huis."

„Vreemde verwarring van Satan", zei Rizpa levendig.

„Meent ge Set?" vroeg de priester.

„Neen, ik meen uw boozen geest, dien ge thans Amen noemt. Hij heeft uw zinnen zoo verward, dat ge uw eigen grenzenlooze zinnendienst voor reinheid en godsdienst houdt."

De priester trok de schouders op en vertrok.

Weer is Rizpa alleen. Maar ditmaal veel meer dan een uur geleden in het paleis.

Bij het binnenkomen heeft ze zich verbeeld, dat er in het kamertje iets verschoof. Een voetstap? Een deur die toeslierde? Nu hoort ze klaar, vlak voor haar linkeroor een fluisterstem: „zie vooruit!" Snel kijkt ze achter zich. Er is niets. Een onbeschrijfelijk angstig gevoel overmeestert haar. Onwillekeurig blikt ze voor zich uit. Als het slechts gekúnd had, dan had ze haar gelaat met beide handen bedekt.

Vóór haar, niet verder dan drie schreden van haar àf, komt langzaam een afgrijselijke gestalte op den wand te voorschijn. 't Is een reus met den kop van een havik.

Tegelijk klinkt zachte, verre muziek met doffen tamboerijnslag.

Rizpa is op 't punt te bezwijmen. Haar oogen vallen toe. Een duizeling gonst langzaam onweerstaanbaar in de hersenen door.

Maar dan opeens ziet ze den priester weer. Zijn gelaat staat niet meer strak, maar eerder vriendelijk blikt hij haar aan. Zijn mond raakt haar oor en bijna onhoorbaar fluistert hij: „wees niet bang!"

Is 't verbeelding geweest? Of.... maar hij is alweer verdwenen, en àl duidelijker komt vóór haar op in golvende trillijnen de reuzengestalte met den havikskop, zooals ze dikwijls op de wanden van Farao's en Rodras' paleis gezien heeft.

't Is Amen.

Rizpa begint Jehova aan te roepen. „Vrees niet!" heeft die priester, die haar bracht gezegd. Onverklaarbaar. Maar een woord van God heeft hij gesproken.

Vrees niet. In de golven der zee. In de ópbruisende wateren van den Jordaan. Vrees niet in het dal van de schaduwen des doods! ....Welk een godsdienst was dit? Geketend aan handen en voeten, is zij niet in staat om een andere houding aan te nemen. Er is haat, er moet wraakzucht in

dit alles werken. Zij twijfelt niet, of de vorsten, die zij heeft afgewezen, hebben de hand ook in deze pijnigende handeling. Zouden ze de mogendheid des Heeren, die door haar overwonnen had het zinnengeweld van hun willekeurige macht, ook niet in haar trachten te vernietigen?

Langzamerhand nemen haar gedachten een anderen loop.

Jehova's hand is in dit alles. Wondere hand. Onbegrijpelijke wijsheid. Die door het lijden van Zijn volk Zijn heerlijkheid werkt. Immers louter het erkennen van zijn macht, dat ze op 't gelaat van de rechters las, is dat niet reeds een verheerlijking van Zijn Naam?

Plots voelt ze iets aan haar enkels. 't Is of de band, die ze knellend omsluit, verschoven wordt.

Een huivering siddert door haar leden. Ze opent de oogen. Wat is dat! Het afschuwelijk beeld van den afgod schijnt weg te zinken in den muur. Het verdwijnt. En plots komt de afgrijselijke, verfoeilijke gestalte van Aten in zijn plaats.

Weer verschuiven de ringen. Nu ook aan de polsen. Ze ziet er naar, maar er is niets.

Ze voelt een golf van innerlijk afgrijzen opkomen. En dan opeens hoort ze weer de fluisterstem.

„Denk aan Amen, den Almachtige", sist hij achter haar. „Hij bindt en maakt los. Hij wondt en ook heelt hij. Jehova slaat u, Amen wil u verlossen!"

Rizpa's blik wordt door een flikkering op den muur naar den afgod getrokken.

Aten breidt zijn schandelijke armen uit.

Hij komt naderbij.

„Bitterheid bereidt u, op Wien ge met uw gansche hart vertrouwt", sist, inniger steeds, de fluisteraar.

Rizpa wil antwoorden. Ze kán niet. Er is geen geluid. Maar haar lippen bewegen: Neen. Hij zal verlossen. Dóór beproeving en door smarten. Zoo wil Hij. Zoo is 't mijn wil!

Weer heeft zij de oogen gesloten.

Plots voelt ze een hand, die langzaam, koud over haar voorhoofd strijkt.

Ze geeft een gil.

Maar de koude trekt verder. Overmeestert haar hoofd, haar schouders, haar borst.

Nog éénmaal een poging om de oogen te ontsluiten. Doch te vergeefs.

Zuchtend zinkt Rizpa in.

Nog perst een pijnlijk gevoel in de gewrichten van polsen en enkels haar een zachten kreet af.

Dan bezwijmt ze.

HOOFDSTUK XV.

De Verlossing.

't Was één uur voor middernacht toen Ruben bij het myrthenbosch aan de Oostzijde van Amen's tempel bleef staan. De maan zond golven van licht over het boschrijke landschap en overgoot den majestueuzen tempel met zachten gloed. Als witte edelsteenen op een donker fluweelen kleed schitterden de grootste sterren haar geheimzinnige stralen door het maanlicht heen. Alleen Sirius, de hoogvereerde, de moeder van den tijd en van de ruimte, viel door haar snel opeenvolgende tintelingen van schoone kleuren, in het bijzonder op.

Ruben zou geen oosterling geweest zijn, als hij niet enkele oogenblikken door dit treffend schouwspel was geboeid geweest. Plotseling echter werd zijn aandacht afgetrokken door een ander schijnsel. Vlak voor hem zag hij, juist langs den rand van het bosch een lichtpunt. Het moest in Meta's hut wezen. Maar bijna juist toen hij het gewaar werd, was het even verduisterd geweest, en nu merkte hij een man op, die snel om 't hutje heen liep en bij den muur verdween.

Nieuwsgierig wie hem bij moeder Meta mocht vóór ge-

weest zijn, zocht hij 't pad, dat dwars door de myrthen naar het hutje leidde. Bij de hut gekomen bleef hij staan. Enkele verdwaalde mimosa's hulden zijn gestalte in haar schaduw. Opeens stond Meta naast hem.

„Gij hebt mij bericht gezonden, heer", sprak ze, zoo zacht dat Ruben haar nauwlijks kon verstaan. „Wilt ge jagen?"

„Neen, Meta, waar denkt ge aan?"

„Sst, still!" fluisterde ze geheimzinnig. En tegelijk trok ze hem bij een plooi van zijn oppergewaad.

Hij volgde haar.

Daar was 't lichtje weer. Het scheen door de lage deuropening van haar huisje. Een paar twijgen van een laurier, die over de hut groeide, werden er schilderachtig door verguld.

Maar reeds was Ruben met de oude Meta naar binnen gegaan.

De oude nam met haar knokige, gele handen een doek van grof linnen en hing deze zoo voor de opening, dat geen licht naar buiten kon vallen.

„Ja, moeder, ik heb u bericht gezonden", helderde Ruben op. „Ik moet straks afreizen. Mijn gevolg wacht me bij den bouwval, dien je weet. Maar ik heb *hier* eerst nog wat te doen."

„Zult ge ons verlaten?" klaagde de oude. „Ach, heer, wie zal dan voor mij zorgen? Wie zal mij dan iedere week het graan bezorgen, dat ge mij nu telkens toeschikt?"

„Wees niet bang, Meta. Heer Kalbo, ge kent hem, die goede heer, die zoo vaak bij mij was, als ik je bezocht. Welnu, hij heeft beloofd, dat hij u niet zou vergeten."

„Mij niet vergeten", zuchtte ze. „Ach, heer, hoe weinig kent ge die groote heeren nog. Toen ik jonger was heb ik hen gediend uit al mijn macht. Maar denkt ge, dat ze mij daarom niet zullen vergeten?"

„Ach, heer!" En de oude slaakte een diepen zucht.

„Gij hebt iets, waarop ik bouwen kan, heer", ging ze voort. „Iets, dat blijvend steun geeft. Maar heer Kalbo!"

„Hij is goed."

„Dat is hij." Weer zuchtte de oude.

Dan op eens boog ze zich naar Ruben's schouder.

„Zooeven is hier een man geweest", fluisterde ze. „Ik kende hem niet. Maar één ding weet ik van hem."

„En dat is?" vroeg Ruben.

„Hij is een machtig heer. Hij sprak met gezag. En toch wel goed, vriendelijk."

„Zoo. Wát zei hij?"

„Hij vertelde me, dat gij zoudt komen."

„En....?"

„En dat ge hier op hem moest wachten."

Dit nieuws verraste Ruben niet.

Het woord van Kalbo: alles komt verder goed, had 't hem reeds voorspeld. Hij zou met anderen, die hem niet genoemd waren, samenwerken. En als hij 't gewicht van de onderneming, die stond uitgevoerd te worden, bedacht, dan kon de onbekende niet anders dan een hooggeplaatst man zijn.

Een oogenblik schoot hem de naam Rodras door het hoofd. 't Zou dan een intrige tot zijn verderf en dat van Rizpa zijn. Maar dat kon niet. De soldaten stonden gereed. Een draagstoel met ketenen was aan den stoel toegevoegd. Als 't om hem en Rizpa te doen was, zou de koning en zou ook Kalbo een veel korteren weg hebben gekozen.

„Een jonge man, meen je?" vroeg Ruben nieuwsgierig.

„Ja, tamelijk lang, met blond haar."

„Een vermomming", zei Ruben zacht.

„Zijn oogen waren groot, doordringend."

„Ha, en een litteeken boven de rechterwenkbrauw!"

„Neen, heer, dat zéker niet", viel de oude in, die een bijzonder scherpe opmerkingsgave bezat.

„Donker, kalm, zeker in 't spreken."

„Toch niet, heer. Heel gewoon. Maar voornaam, zeer voornaam."

„Wel, ik ben nieuwsgierig. Maar hoor, moedertje, daar komt hij, geloof ik. Ik raad je, blijf 't eerste uur binnen. En hier.... daar heb je wat."

Ruben drukte haar een hard voorwerp in de hand.

De oude bekeek 't snel bij het licht.

„Dank u, dank u, heer!" mompelde ze met tranen in het oog.

Het was een stuk goud. Ruben had het opgespaard voor 't geval hij eens in ongelegenheid zou komen, vluchten moest bijvoorbeeld. Hij dacht nu, dat 't zóó beter besteed was. En de oude overlegde welke deugd dezen man toch bezitten moest, waardoor hij zoo verschilde met de Egyptenaren van Thebe.

Ruben had 't kleed ter zijde geschoven en was vlug en onhoorbaar naar buiten gegleden.

De man, dien de oude beschreven had, stond in 't volle licht. Even meende Ruben dat hij hem kende, maar terstond ontgaf hij 't zich weer.

„Mendes, kom hier!" kwam het gebiedend van zijn lippen.

Even weifelde Ruben. Maar een kleine verandering van houding bij den vreemde en de harde uitdrukking, welke diens gelaat aannam, deed alle onzekerheid wijken.

Ruben zonk op de knieën en verborg zijn gelaat.

't Was de koning. 't Was Ramses zelf.

De koning trad enkele schreden nader bij den muur van Sinaïetisch graniet, waarvan deze zijde van den tempel was opgetrokken.

Tot zijn verbazing ontdekte Ruben twee lange rijen van mannen. Ze stonden tegenover elkaar, van den muur tot aan de ruimte vóór de hut.

Dáár, waar de rijen begonnen, was de plaats van den beweegbaren steen.

Toen bleef het een tijdlang stil. Want bij de uitvoering van een koninklijk bevel onder zijn oogen mocht niet gesproken worden.

Intusschen kon de geheimdienaar van Thebe's vorst niet nalaten den grooten koning, die naar zijn eigen belijdenis Amen zélf was, van ter zijde gade te slaan. Zoo stijf en onaandoenlijk hij leek, wanneer hij op zijn troon de gezanten van Arabische en Abessynische vorsten ontving, zoo los en gemakkelijk bewoog hij zich nu. En toch was in zijn houding, terwijl hij rustig de uitvoering van zijn bevelen stond af te wachten, de koning te herkennen. Een huivering kwam over Ruben, toen hij den ontoegankelijke, die van uit zijn geheim kabinet over het lot van millioenen beschikte, als een gewoon sterveling naast zich zag staan. En welk een rol zou deze koning nog vervullen in de geschiedenis van de volken. Zijn krijgers rukten reeds bij duizenden op naar het Noorden. Volgens de laatst ingekomen berichten was de Westelijke golf van de Schelfzee met zijn schepen bedekt. En de weg, dien eenmaal Israël langs trok, toen het uit Egypte naar de Sinaï reisde, dreunde van kooplieden met krijgsvoorraden en paarden uit Arabië.

Plots maakte een man in een donker kleed zich uit de twee rijen met dienaren los en viel op zijn aangezicht. Daarna richtte hij zich op.

„Wat is er?" sprak de Farao.

„Groote heer. Men heeft den hoofdpriester bedwelmd naar buiten gebracht."

Het was Kalbo's stem.

„'t Is goed. De geheimbode moet terstond vertrekken. Voor de zon opgaat moet men in de eerste oase zijn. Alle verkeer staat drie dagen stil. Morgen wordt het overlijden bekend gemaakt en de benoeming van den opvolger in onzen Raad voorbereid."

Toen golfden de twee rijen als op commando plotseling in een lijn af en gingen langs 't myrtenbosch. Plots scheidden de twaalf achtersten zich af en schaarden zich om den vorst.

Meer zag Ruben niet. Want Kalbo greep hem bij den arm.

„Vlug, vlug!" beval hij. „Zij brengen Besa in den draagstoel."

„En.... Thoïta?" vraagde hij. Of liever, hij wilde 't vragen. Doch de woorden stokten hem in de keel.

Kalbo was reeds verdwenen. Ook het myrtenbosch, de hut, de dienaren, alles was weg.

En Ruben bevond zich bij den bouwval. En hij zag Kito met een paard op zich afkomen. En een geluid als Kito's stem drong tot hem door: „Heer, spoedig, hier is een muildier. De stoet is gereed!"

„Wat, wat!" borrelde 't op uit Ruben's keel.

„En de priester?"

„Hij ligt geketend in den draagstoel."

„En.... Thoïta?"

„Thoïta? Wie meent gij heer? De jonge vrouw? Zie slechts!"

Ruben keek snel op. Voor hem kwam een muildier áánrijden. Een slanke gestalte in een grooten mantel, die tegen de kilheid eng omgeslagen was, zat recht in den zadel maar boog zich langzaam voorover, alsof ze beter zien wilde.

Dan, plotseling herkennend, zat ze rechtop.

„Ruben !"

„Rizpa !" klonk het, maar als een weergalm, als uit de verte.

HOOFDSTUK XVI.

Rizpa was voor Ruben volstrekt geen godin, ook geen „hoogvereerde" of „teeder geliefde". Maar hij beminde haar met zijn ziel. En hij twijfelde niet, hoe wonderlijk het ook nog loopen moest eer het werkelijkheid kon worden, of zij zou z'n vrouw worden.

Hij bevond zich echter nog in den dienst van Farao.

De opdracht van de gesloten papyrus zou hem, hoogstwaarschijnlijk aan het hof terugbrengen.

Vrij man zijn kon hij zich niet denken. Met Rizpa hand in hand door de rozige vlakte van Saron veilig te wandelen, dat scheen iets onbereikbaars.

En toch twijfelde hij niet.

Rizpa zou de zijne wezen, en in een vrij en gelukkig erfland zou ze hem dienen en hij zou haar beschermen.

Haar beschermen. Dat was *nu* reeds zijn taak.... en zijn lieflijke plicht.

Eerst ging de reis door een effen gedeelte van 't hooge plateau aan de oostzijde van den Nijl. Men noemt het reusachtig gebied, dat tusschen Nubië en het eigenlijke Nijlland en de Roode Zee ligt: de Arabische vlakte.

't Is er zandig en heet. Maar des nachts straalt het roode zand snel uit, de heete wind gaat liggen en een aangename koelte vervangt dikwijls de vermoeiende hitte van den dag. Men gebruikt dan ook veelal den nacht om te reizen. Met de verlossing was er een vredige rust in Rizpa's ziel gedaald. Terwijl ze naast Ruben aan 't hoofd van den stoet reed, stemde de dank aan Jehova en aan Ruben haar gemoed tot innige vreugde.

„Ik heb, sinds Jehova mij van u scheidde, veel geleerd," zeide ze. „'t Is me, of ik dóór de slavernij vrij geworden ben. Hebt ge mij nog steeds lief als vroeger?"

„Lief? Met heel mijn ziel. Maar je bent voor *mij* ook veranderd. Op het Sidonische schip heb ik je een koningin genoemd. Thans ben je nog meer, je bent een profetes des Heeren."

Rizpa zweeg. Ze begreep die woorden niet goed. Een poos later hief ze haar schoon gelaat, blinkend van vreugde, naar hem op.

„Als ik je aanzie is mijn ziel van blijdschap vervuld, ja van trotschheid. Er is grootheid in je gestalte en in je ziel. En dat ik dit nu weet en gevoel komt mij voor als vrucht van de meerdere vrijheid, die Jehova in de slavernij schonk. Ik geloof dat ge veel méér voor mij geworden zijt."

„Dat is", viel Ruben bij, „omdat ik u zag als profetes van Jehova. Maar.... o Rizpa, wat mij zelf betreft, er is een schaduw in mijn ziel gevallen, die mij heeft doen twijfelen of ik wel waarlijk tot Jehova's volk behoor."

Rizpa zag hem opnieuw van ter zijde aan. Hij had de rechterhand tegen zijn voorhoofd gelegd. In het heldere licht van de maan teekende zijn schaduw zich af als die van een ongelukkige.

Ze glimlachte.

„Ge hebt in mij een profetes gezien en nu denkt ge, dat

ge zelf een profeet had moeten zijn", sprak ze met die onnavolgbaren humor, die alleen de ware liefde en het oprechte geloof in de heerlijkheid van Gods ordeningen soms kan doen opgloren.

„Neen", zei hij somber terug. „Was het dát, dan zou ik geen wroeging gevoelen. Maar ik heb smart, Rizpa. Mijn hart klaagt met weedom over een verloren geluk. — Zeg me..", vervolgde hij terwijl hij haar met smart in zijn groote, gevoelvolle oogen aanstaarde, „als ge in mijn plaats geweest waart. Als uw meester of meesteres u dan had aangeraden om van Jehova te zwijgen, omdat.... ja.... in één woord.... omdat het voor álles beter was : voor u zelf, voor de vervulling van uw ambt.... ook om uw plan om een geliefde te verlossen zelfs, uit te voeren.... wat zoudt ge dan geantwoord hebben. Maar.... ik behoef 't immers niet te vragen ?"

Weer keek Rizpa hem even onderzoekend aan. En er speelde een glimlach om haar lippen, toen ze ten antwoord gaf:

„Jehova zou mij hebben doen zeggen, dat men *zijn* Naam niet verzwijgen kán. Hebt ge de groote gebouwen met hun scherpe daken gezien, die in den omtrek van Memphis, even boven de plaats waar de rivier zich in zeven armen splitst reeds van verre in 't oog vallen? Zijn die gebouwd om den naam van de machtige koningen, welke er, naar men zegt in begraven zijn, te verzwijgen ? Ge hebt zeker ook de reuzentempels en zuilen van Tuthmes, Amenhotep III en Ramses meer dan eens bekeken. Hebben die machtige bouwheeren dit alles te voorschijn geroepen om de heele wereld van zich te doen spreken, óf om hun namen onder het stof er van te begraven. Jehova schiep. Hij riep uit 't niet het Heelal, de sterren, èn zijn volk,.... om het talrijker te maken dan

het stof der aarde in menigte. Hij schiep ook ons. Om hem te verzwijgen? Ergens ? Eén oogenblik?

O, Ruben, welk een dwaasheid !"

„Ik ben een Kanaäniet. Ik ben een gevlodene!" zuchtte Ruben. En hij vertelde het gesprek met Debora bij den Palm.

„Maar ik ook. Ik ben ook een Kanaäniet", betuigde Rizpa. „Jehova is álles wat goeds in mij is!"

„Ja, maar de schúld blijft. Ik heb tegen Hem overtreden. Ik heb Hem verloochend, hier, in dit land waar de onreine dieren boven Hem worden gesteld!"

„Vertrouw op Hem, Ruben. De schuld rekent Hij Israël niet toe, als het zijn zonde beweent. Want Hij is barmhartig en genadig. En oneindig! In Hem zijn de uitgangen der eeuwige Liefde."

Op dat oogenblik kwam de hoofdman der soldaten met het bericht dat er onraad was. Men had, nog wel op grooten afstand, maar toch zeer duidelijk, aan de linkerzijde, een hoorn vernomen zooals er gebruikt worden bij het blazen van alarm.

Ruben luisterde aandachtig toe, en keek toen naar de maan. Ze was nog ongeveer dertig graden boven den horizon. De reis had dus vier uren geduurd. Want toen men vertrok stond dit hemellichaam in 't Zuiden. En daar ze ongeveer twee minuten een maansbreedte aan den hemel voortschreed, zou ze na ruim één uur ondergaan. Diep in 't Oosten kleurde zich de horizon met een smalle lichtstreep.

„Hoor!" maakte de officier Ruben opmerkzaam. „Daar is 't wéér."

En inderdaad. Ver naar 't noorden klonk door de droge, heldere lucht, in verscheidene stooten afgebroken, een klagend geluid.

Ruben dacht na. 't Kon een reisgezelschap zijn op den weg, die van Kebti, dat acht uren ten Noorden van Thebe

aan de rivier lag, naar den havenweg en dan verder 't zuiden in liep. Men kon daarginds door roovers zijn aangevallen, en in den nood het bekende hulpsein hebben gegeven.

Maar opeens schoot Ruben een nieuwe gedachte in.

„'t Is in de serpentijngroeve!" sprak hij. „Zij bevindt zich op die hoogte."

't Serpentijngesteente is groen of bruin en werd voor zuilen en tempel- of paleissteenen gebruikt. 't Wordt om de slangvormige lijnen, die 't op de doorsnee vertoont zeer gezocht en aan deze lijnen heeft het ook zijn naam te danken.

Daar Ruben zoo snel mogelijk reizen moest, beval hij verder te trekken. Reeds vertoonde zich het Oosten door de opgaande zon schitterend verlicht. Om de granietrotsen in de verte teekenden zich grillige lichtgedaanten af. 't Was alsof de geesten van den dag, als Egyptische danseressen, in de onmogelijkste houdingen hun vreugde over de overwinning op de booze machten der duisternis vierden. Opeens verscheen „de poort van het Oosten", een roodgele lichtboog als een poort, waardoor naar de opvatting van de eenvoudige woestijnbewoners het oog van Osiris of van Amen zoo dadelijk naar binnen zou rijden.

De Egyptische wijzen echter verklaarden, dat deze poort uit een dunne stof bestond, die het reusachtige lichaam van de zon omhulde. Het was een lichtstof, die uit het wezen der zon uitvloeide, zooals ook de aarde en vele andere sterren eenmaal als 't ware uit haar lichaam te voorschijn gekomen waren.

Ook zeiden ze, dat de zon vele millioenen malen zoo groot was als de aarde, waarom de eenvoudige menschen evenwel lachten.

HOOFDSTUK XVII.

De Oase.

Terwijl Ruben-ben-Jozua 't zich onder de palmen en laurierboomen van de oase, die op 't eerste kruispunt van wegen ten Oosten van Thebe den reizigers haar schaduw bood, zoo gemakkelijk mogelijk maakte, werd de draagstoel met den bewusteloozen Besa in den hof van de herberg neergezet. Hij bleef hier staan onder strenge bewaking van een vijftal soldaten en den kloeken officier Wateb.

In een der vertrekken en wel achteraan en ongeveer twee meter onder den grond had Ruben Rizpa bezorgd. Ze lag daar koel en had geen last van stekende insecten. De soldaten, voor zoover deze de wacht niet hielden over de goederen en den gevangene, zochten koelte in de schaduw of verkwikten zich door een frisch bad in een der bassins, waaruit zij en de lastdieren tevens dronken.

Overigens lag de oase in de gloeiende stralen van de tropische zon, die het zand tot kookhitte verwarmde.

't Was doodstil.

Plotseling echter ontstond er aan de Noordwestzijde

gedruisch. Een rij kemels kwamen achter elkaar aandraven en renden met paarden en muildieren de oase binnen. Weldra dreunde de grond van het stampen der beesten, terwijl de lucht weergalmde van de kreten van drijvers en berijders.

Spoedig hadden mensch en dier de bassins bereikt en dronken, plasten en ploeterden in het frissche nat, dat 't een lust was.

Ruben had even 't hoofd onder het gaasmasker, waarmee hij de nijdige insecten van zijn gelaat afhield, uitgestoken, doch 't ook spoedig weer teruggetrokken. Juist wilde hij zich neerleggen, maar de gedachte, dat het alleen maar een gewone karavaan en niets meer was, werd in zijn hoofd plots verdrongen doordat hij zich het noodsein van dien ochtend herinnerde. De slaap wilde niet terugkeeren. Allerlei gedachten doorkruisten zijn brein. De voornaamste was wel, dat de nieuwaangekomenen moesten weten, wat er geschied was, ja misschien zelf waren aangevallen. Want hij twijfelde niet. Aan de richting, waaruit de karavaan was aangekomen bleek, dat ze van Kebti was.

Juist was hij van plan masker en dek af te werpen en naar de herberg te gaan, toen hij iets aan zijn voetzolen voelde kittelen. Daar deze tegen een begroeiden rand van kleine mimosa's en varens rustten, waarin wel eens salamanders en hagedissen rondkropen, schopte hij een paar malen forsch van zich af. Doch hoe verbaasd boog hij opeens overeind! Daar kwam een hand omhoog steken en greep voorzichtig in den enkel van zijn linkervoet.

Juist wilde hij het been uit alle kracht ophalen, maar hierin werd hij belet door een fluisterstem, die duidelijk hoorbaar smeekte: „Och heer, hoor naar mij."

„Wie zijt ge?" vroeg Ruben.

„Een arm vluchteling, heer. De officier van uw soldaten

heeft mij hierheen gezonden. Wil één oogenblik, één oogenblik slechts naar mij luisteren."

Ruben keek om. De twee wachters, die hij bij den ingang van zijn palmboschje had neergezet, stonden nog op hun post.

Spreek!" gaf hij verlof.

„Heer, ik ben thans een arm man. Toen ik gisternamiddag Kebti verliet, bezat ik vele goederen. Wij reisden met z'n beiden, een zekere koopman van de Schelfzee en ik. Den heelen dag en ook in den nacht ging het best. En we dachten deze plaats ongehinderd te bereiken. Toen, op eens, dicht bij een verlaten gedeelte van die diepe groeven, waar men serpentijnsteenen graaft voor Farao's tempel aan de zee, werden we overvallen door een tiental gewapende mannen. We beproefden nog om ons te verdedigen, maar onze mannen waren vermoeid van 't waken en van de reis. Kortom, de dieven pakten alles in en namen, wat ze van 't volk niet doodgeslagen of verwond hadden, gevangen.

De gewonden sloegen ze verder dood, de gevangenen werden gebonden, de bovenlip doorboord en daar een touw doorgetrokken. Zoo werden ze meegetrokken. Voor ze de oase bereikten, hebben ze zich in de kleeren van ons volk gestoken, terwijl ze de gevangenen, waaronder ook mijn vriend, de schatrijke koopman Helsab zich bevindt, langs een omweg naar 't zuidelijk gedeelte van de oase brengen. Nu vraag ik u, heer, help ons. Gij zijt een gezant. Farao's zegel is bij u. Uw mannen zullen de roovers spoedig overrompeld hebben...."

Ruben was onder 't spreken van den koopman overeind gaan staan.

„Kom mee", sprak hij, toen deze geëindigd had, „en roep den officier. Wacht, blijf ook maar." En een van de

wachten roepend, droeg hij hem op, om terstond den hoofdman te halen.

Deze kwam spoedig.

„Wateb", sprak Ruben, „jij bent 'n man en je hebt durf, hé!"

De officier boog.

„Dat hoop ik!" gaf hij forsch ten antwoord.

„Wel, roep je mannen, ga in de herberg en neem de hoofdlieden van die karavaan gevangenen. 't Zijn roovers, gemeene struikroovers, en niet anders."

Weer boog de officier.

„'t Zal geschieden, heer!" sprak hij.

„Maar kalm, en met overleg", en breng den herbergier ook mee."

De officier vertrok, nadat hij beloofd had zijn best te zullen doen.

„Kom ga nu met mij", gebood Ruben den vluchteling.

Tevens beval hij een van de twee wachten om hen te volgen.

't Kostte echter meer moeite dan een enkel bevel, om den koopman te bewegen mee naar de herberg te loopen. Ruben had al zijn overredingskracht noodig en moest hem, nadat de man uit de lage mimosa's te voorschijn gekropen was, bij den arm vatten en voorttrekken, eer hij onwillig meeliep.

De stakkerd beefde over al zijn ledematen.

„O, Heer", zeide hij, „ge hebt 't nooit beleefd, misschien, maar ik heb 't gezien, hoe ze de arme menschen beetnamen en met een gloeiend ijzer de bovenkaak doorboorden. En hoe ze een touw dóór het gat trokken en ze meesleurden.

Ge hebt die jammerkreten niet gehoord, heer!"

„O", zei Ruben, „ik heb veel meer gehoord en gezien, dan gij misschien meent."

„Ik ben eens bij de Cheta geweest, heer."

Ruben bleef staan. „Wanneer?" vroeg hij, den koopman aanziende.

„Jaren geleden, te Kadsch, heer. Als gij wilt, zal ik u gaarne, tot belooning voor de goede diensten, die ge ons bewijzen wilt, over hen inlichten. Ik kan u veel van hun zeden en hun wijze van oorlogvoeren vertellen."

„Goed", knikte Ruben. „Maar vriend, hier zijn we dicht bij de herberg. En me dunkt, we moesten nu maar sámen te werk gaan, zooals gij zooeven, in 't geheim en stil. Hier is een laurierbosch. Als we dit pad volgen, komen we misschien achter het huis. En dan maar verder zien."

Dit voorstel zinde den koopman, en weldra hadden Ruben en hij met den wachter, het achterste gedeelte van de herberg bereikt.

Ruben ging naar binnen. Er was niemand. Alleen hoorde men voor uit het huis gesnurk.

„Kom mee", gebood hij.

Maar de koopman aarzelde opnieuw.

„Je hoeft niet bang te wezen. Ik breng je in een veilige plaats."

Toen, omdat hij Ruben vertrouwde, ging hij schoorvoetend mee.

Ruben deed eenige schreden rechtuit over de binnenplaats en sloeg toen links af. Daar was een deur, die hij opendraaide. Nadat beiden naar binnengegaan waren, sloot hij ze weer zorgvuldig. Nog een korte, nauwe trap en ze bevonden zich in een tamelijk ruim vertrek. Hier was 't koel, maar ook donker, want licht viel er slechts in door een smal venster, dat zich juist boven den grond van de binnenplaats bevond.

Op een stapel kussens lag een jonge vrouw.

Het was Rizpa.

Ruben liep naar haar toe en vatte haar hand.

Ze bewoog zich, sprak zacht een paar woorden en richtte zich verschrikt op.

„Wees niet bang, Rizpa", zei hij. „Ik ben hier, om je een oogenblik gezelschap te houden, mét dezen koopman." En toen vertelde hij in korte woorden, wat er geschied was en de bevelen, die hij gegeven had.

Rizpa was eerst wel geschrokken, maar Ruben's woorden, of eigenlijk zijn tegenwoordigheid, hadden haar ook aanstonds weer gerust gesteld. Ze ging terstond overeind en zette zich op een van de zware kussens, waarop ze gelegen had, neer.

Nu kwam de koopman naar voren en boog zich voor Rizpa. Deze voorkwam de plichtplegingen, die hij wilde beginnen echter, door voor hem en Ruben elk een van de andere kussens neer te leggen.

„Gaat hierop zitten", noodigde ze beleefd.

„Gij hebt een schoone metgezel, edele gezant van Farao", sprak de koopman, nadat hij en Ruben plaats genomen hadden. „Reist zij met *u* mee, of hebt gij bevel, om haar naar Farao's hof te voeren?"

„Daar ik ván Farao's hof kom, is dat laatste uitgesloten", gaf Ruben glimlachend ten antwoord.

„Zij is een vrije en reist naar haar land. Mits er slechts gelegenheid komt."

„Wáárheen?" vroeg de koopman laconiek.

„Naar het land van Israël!"

Nu sloeg de koopman de handen samen.

„Geloofd zijn de goden van Egypte en de groote Heer van Arabië!" riep hij uit. „De edele Helsab reisde naar dat gezegende land. Zonder twijfel is hij tevens een Israëliet. Ik zag hem althans nimmer noch de zon, noch de sterren of

eenig beeld vereeren. En 't is bekend, dat de Israëlieten zulks nooit doen!"

„Hoor!" zei Rizpa plots. Zij was door 't geen de koopman vertelde, zeer getroffen.

Inderdaad ontstond er een geweldig rumoer in de herberg. Men hoorde geschreeuw en nu en dan ook een slag. Maar 't leek alles ver af.

„Ze zijn aan den gang. Ik ga er heen. Neen, Rizpa, er is geen gevaar. Ze zijn nergens op verdacht en mijn goede Wateb is het toevertrouwd. Bovendien zijn wij de talrijksten." De koopman zal je tien minuten gezelschap houden."

Inderdaad was tien minuten later alles beslist. De roovers werden, terwijl ze er allerminst op verdacht waren, overmeesterd. Ook de herbergier werd gevangen genomen. Maar wijl hij niet in 't complot geweest was, weer losgelaten.

Terstond ging er nu een afdeeling van tien soldaten onder den officier, naar den zuidelijken uitgang van de oase.

Na verloop van een uur keerden dezen terug. De geleiders van de gevangenen waren slechts drie in getal geweest.

Door de ongelukkigen aan de liptouwen, die tevens door de bovenkaak geboord waren, vast te houden, hadden deze drie 'n dertigtal gevangenen gemakkelijk in bedwang gehouden.

Ook koopman Helsab was onder de bevrijden.

HOOFDSTUK XVIII.

Het Voornaamste.

Vier dagen na de gebeurtenissen van het vorige hoofdstuk zat Ruben in een huis bij de zee. Tegenover hem had de koopman, die, als vluchteling, in de eerste oase van Thebe zijn hulp had ingeroepen, plaats genomen.

't Was nacht.

Het zacht geruisch der zee, dat van beneden en tegelijk uit de verte scheen op te komen, de tintelende sterren aan het verre donkerblauwe firmament, de avondkoelte, streelend langs het verhit en bestoven havenstadje, dat alles wekte in Ruben's hart de rust, waarnaar hij nu al van de laatste oase af gehijgd had.

Zóó toch kon hij zich nu eens geheel losmaken van de beslommeringen van zijn dienst.

En dat was een dubbele rust voor hem.

Want hoe langer hoe meer begon het slaaf-zijn hem tegen te staan. Kalbo had hem wel verzekerd van zijn vrijheid. En als hij den last van Farao dezen keer volbracht had, zou hij, dat stond menschelijkerwijze vast, vrij wórden. Om dan te gaan waar hij wilde.

Maar hij vóelde zich slaaf, zoolang hij in dienst was, zoolang hij dácht aan zijn dienst. Zelfs de opdracht van de geheime papyrus, hoe vereerend ook, kon hem met de dienstbaarheid niet verzoenen.

„Ge hebt dus met Helsab gesproken", zei Ruben.

„Ja", gaf de koopman ten antwoord. „Even. Maar dat was gisteren. Op heden zal hij duidelijker en gemakkelijker praten. Wilt ge, dat ik hem roep?"

„Doe dat", zei Ruben.

De koopman vertrok. Na een kwartier ongeveer kwam hij met den rijken man terug. Ruben heeft een gemakkelijken zetel bijgezet en verwelkomt den nieuwen gast met enkele gepaste woorden.

Maar Helsab heeft nauwelijks den tijd om Ruben aan te hooren. Zoodra deze bijna uitgesproken is, werpt hij zich op het aangezicht.

„Heer", spreekt hij, nog zacht en gebrekkig door zijn wonde in de bovenlip, maar toch duidelijk, „Heer, ik ben uw slaaf. Zie mij. Ben ik een man, om met een touw door de bovenkaak rondgeleid te worden? Jehova zegene u en behoede u. Hij doe Zijn aanschijn over u lichten en zij u genadig. Jehova verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede!"

„Sta op, Helsab", zegt Ruben bewogen. — „En neem nu plaats. Hier! — Neen, gij zijt geen geboren slaaf. Want Israël is vrijgekocht door Jehova zelf. Uw voorkomen benieuwt mij echter een weinig. En.... wacht eens.... Wel koopman" — gaat Ruben verbaasd voort, „'t is of ik u ken. Heb ik u misschien onder een anderen naam, want Helsab is toch uw ware naam niet, eerder gezien?"

Er is een lichte flikkering in Helsab's oog.

„Best mogelijk, heer", zegt hij uiterst eerbiedig. „Ik heb veel gereisd. Misschien hebben we zaken gedaan?"

„Nee, toch niet.... althans dat geloof ik niet....", zegt Ruben nadenkend. Hij peinst nog even, maar vervolgt dan: „Uw reis.... ze gaat dus verder dan deze haven?"

Helsab maakt een diepe buiging.

„Met uw welnemen, heer, zal ik gaarne verder reizen. Te meer, daar ik een schip uit de Wierookhaven met kostbare specerijen verwacht. En voorts goud en zilver voor ciseleeringen, en ijzer voor strijdwagens."

„Ei, dat is heel wat. Ook strijdwagens! Ik durf hopen, dat die wagens voor Farao bestemd zijn."

„Dat zijn ze heer. En 't goud en het zilver, ja alles wat ik heb. Voor Farao en zijn bondgenooten."

Bij deze woorden staat Helsab op en buigt opnieuw voor Ruben.

„Een echt koopman", denkt deze.

„Maar zeg me nu toch eens", vraagt hij, „waarom zijt ge zoo wonderlijk kaal. En vanwaar komen die bruine vlekken op uw wangen, en op de zijden van uw hoofd? Wat is dat?"

„Ach, heer, een ziekte. Toen ik van Memphis vertrok is eerst mijn baard, vervolgens mijn knevel en eindelijk ook zelfs mijn hoofdhaar uitgevallen. Gelukkig schijnen ze weer uit te botten!" voegt hij er met een behaagziek lachje bij.

„Nu, we zullen er niet meer over praten", beslist Ruben.

Het crediet voor den koopman Helsab is bij hem niet gegroeid, eerder afgenomen. Want hij verdenkt hem sterk van een leugen, daar iedereen wel zien kan, dat de brave koopman zich heeft laten scheren.

Maar, denkt Ruben, hij moet ons helpen, want ik kan Rizpa, als ik mijn nieuwe opdracht volbreng, niet meenemen.

„Kijk eens", zegt hij. „Ge kunt mij een grooten dienst bewijzen. Neen, wacht even, hoor eerst."

Helsab buigt zich namelijk opnieuw en wil in uitgezochte bewoordingen zijn bereidwilligheid uitdrukken.

„Er is een jongedochter, een maagd uit Efraïm bij mij. Ze is uit de gevangenschap van Egypte verlost. Jehova heeft een wonderlijken weg met haar en ook met mij gehad. Kortom, zij is een vrije vrouw. En het is voor haar het beste dus terug te keeren naar het Erfland. Wij hebben Jehova dikwijls aangeroepen en Hem gevraagd om een weg te banen, begrijpt ge, een wég naar Efraïm. — Wat dunkt u thans?"

„Jehova is een Hóórder van 't gebed!" geeft Helsab eerbiedig ten antwoord. „Ik zal uw maagd meenemen. Tenzij ge ook zelf meereist!"

„Neen, ik moet een anderen kant uit. Maar na verloop van een jaar, op z'n lángst een jaar, hoop ik ook naar Efraïm te gaan, en haar te vinden bij mijn bloedverwante Debora, de huisvrouw van Lapidoth.

Onmogelijk is het 't gelaat van Helsab te beschrijven als hij de laatste woorden gehoord heeft. Alle mogelijke trekkingen vliegen er in enkele seconden over. En dan welft zich het hooge voorhoofd strak vooruit, terwijl de lippen met wangen en kin saamfronsen, alsof er een scheut azijn tusschen geloopen is.

„Debora!" zegt hij, maar dan brengt hij snel de hand aan de bovenlip. Door het luide zeggen van dien naam schrijnt de wonde een oogenblik allerhevigst.

„Ge kent haar natuurlijk! Wel, wie zou in Israël Debora niet kennen? Wellicht hebt ge haar gezien. Misschien kunt ge ons tijding brengen van Israël."

„'t Is een half jaar geleden, dat ik Naftali verliet. Toen heerschte de Kanaäniet over het volk!"

„Ik weet het", zegt Ruben, ernstig. Véél gaat hem op dat oogenblik door 't hoofd. Maar dit blijft voelt hij: ik ben

anders geworden. Thans *gevoel* ik, ja, ik *gevoel* het, dat Debora gelijk had. Dat alleen vólle, ongedeelde overgave en ongebroken kracht het Erfvolk kan dienen.

Jehova zal Israël verlossen. Maar door *belijders*, door helden, die hun gánsche leven stellen voor zijn zaak! Hun leven in zijn vollen omvang!

En op dat oogenblik juicht Ruben's gansche ziel van eeuwigheidsvreugd.

Maar hij moet naar de werkelijkheid van 't oogenblik terug.

„Dit is een gelukkige dag!" zegt hij opgewekt tot Helsab. „Ik zal de jongedochter laten komen. Ge kunt haar dan zien. En zij.... wel zij heeft groot verlangen naar het Erfdeel en de Tent des Heeren!"

Een traan blinkt in zijn oog, als hij een knecht roept en hem gelast om Rizpa te halen uit het huis, waar hij ze besteed heeft.

Terwijl de drie mannen wachtten op Rizpa, vertelde de koopman van de Cheta. Hij had Ruben reeds ingelicht over die machtige stammen, hoe ze uit Klein-Azië en 't land om den Kaukasus opgebroken waren en geheel Oost-Syrië, ja zelfs ook Assyrië overstroomden. Hoe ze nu een poging waagden naar 't Zuiden. Reeds begonnen ze Sinaï's schiereiland te bedreigen. Als Ramses II zijn land niet ten tweeden male in 't geweld van vreemde volken wilde zien vallen, dan moest hij nu doortasten. Vandaar de geweldige krijgstoerustingen, die deze vorst maakte. Hij zou de Cheta in hun tegenwoordig gebied aanvallen. 't Eindpunt van den strijd was ook reeds vastgesteld. Dat zou Kadasch, de hoofdstad der Cheta of Hethieten zijn.

Kadasch lag in Syrië twintig uren ongeveer ten Noorden van Damaskus. En nog veel meer had de koopman meege-

deeld, waarvan Ruben heel wat onthouden en aangeteekend had.

„Maar", vroeg Ruben, terwijl ze op Rizpa wachtten, „gij hebt beiden het land van Kadasch bereisd. Vertel me nu eens iets van de zeden en gewoonten, die onder deze volksstammen heerschen."

„De Cheta", begon de koopman, „hebben vaste regelen bij alles wat ze doen. Daarom valt ook zoo gemakkelijk om van hun zeden te verhalen. Zij zijn, evenals de koningen van Egypte, waarachtige vredeskoningen. Hun eenig doel is de geheele wereld vrij en gelukkig maken. Daarom breiden ze hun macht naar alle zijden uit. En, zooals ik zei, is hun eenig doel vrede! vrede! Slechts wie zich tegen hen verzet, wordt op de strengste wijze gestuit. En tegen een volk, dat hun vredespogingen in den weg staat, zenden ze legers uit. Maken ze gevangenen, dan onderzoeken ze eerst, of dezen wel tot 't volk van hun vijanden behooren. Is dat zoo, dan worden ze voor hooge prijzen aan de Elamieten verkocht, die ze mesten en opeten. Degenen echter, welke zich uit andere volken bij hun vijanden gevoegd hebben, worden gevierendeeld. De Cheta doen dit enkel uit menschlievendheid: om anderen af te schrikken namelijk van vredebreuk. Ze bereiken daarmee twee doeleinden: ze bevorderen den vrede en sparen menschenlevens. Om diezelfde geldige redenen worden overloopers en verraders levend gevild óf de schouders worden stuk geslagen. Daarna kunnen ze heengaan. Een zeer eigenaardige gewoonte volgen ze, als ze een volk onderworpen hebben. Alle levensmiddelen worden dan bij de grenzen van het nieuwe gebied samengebracht en tentoongesteld aan de hongerige bevolking, die ze een jaar lang met vrouw en kinderen mag komen bezien en ruiken. Zóólang deze tentoonstelling duurt, mag niemand der overwonnenen eten. Daarna wordt alles

in ruime mate uitgedeeld. Ook deze regel is zeer bevorderlijk voor het behoud van den vrede in latere dagen."

„Omdat alles dan natuurlijk dood is", merkte Ruben nuchter op.

„Zoo heb ik ook een zeer practisch gebruik te Kadasch opgemerkt", vulde Helsab aan. „Buiten de stad moest ieder, die een wagen met paarden reed naast zijn voertuig loopen."

„Waarom dàt?" vroeg Ruben, nog meer verwonderd over de nietigheid van 't verhaal, dan over de zaak zelf.

„Om geen menschen te overrijden. Deze voorzorg legt getuigenis af van de buitengewone menschlievendheid der Cheta. 't Gebeurt namelijk, dat men een uur naast zijn kar loopt eer men een voetganger tegen komt. In de stad daarentegen krioelt het van dravende paarden en vliegende rijtuigen. De voerlieden zitten er zoo parmantig mogelijk op de bok en rijden zonder bezwaar de lui onderstboven en kapot."

„Maar dat is de verkeerde wereld", merkte de koopman aan.

„Toch niet", zei Helsab. „De rijke lieden hebben hier hun pakhuizen en kantoren en weten dat tijd geld is. Zij willen niet anders."

„Maar de geest van die lui is *ontwricht*!" riep de koopman. „Waarom op de ledige wegen dan zoo bang om menschen te overrijden!"

Helsab trok de schouders op. „Er zijn meer zulke tegenstrijdige zaken in de wereld", sprak hij. „Ze hebben hun oorsprong in oude, nuttige instellingen."

„Al genoeg", zei Ruben. „Deze dingen maken een mensch wee. En bovendien, ik geloof, dat Rizpa is aangekomen."

Inderdaad trad even daarna de knecht met Rizpa het vertrek binnen.

HOOFDSTUK XIX.

Aanteekening op des Konings papyrus.

De Scheiding.

Rizpa is met Jonathan van Meror vertrokken. Het is een droom. Toen zij Helsab zag, herkende ze hem terstond. Ze had mij in vroegeren tijd wel gesproken over een rijken oom, die te Meror woonde. Hij heette Jonathan. Welnu, Helsab, de kale Helsab, was niemand anders dan de deftige Jonathan, uit den stam van Aser, gehuwd geweest met een zuster van Rizpa's moeder. Ik had hem tevoren eenmaal gezien, en herkende hem nu ook.

Zij had dezen oom zelden bezocht. Wijl haar ouders niet zoo rijk waren als hij, en moeilijk in 't paleis van hun broer te Meror thuis konden raken, had hij hen nooit hartelijk ontvangen. En steeds, wanneer ze er een of twee dagen geweest waren, hadden ze heel duidelijk aan hem kunnen merken: nu, ik wilde wel, dat gij mij weer verliet.

Jonathan was echter zeer hartelijk. Hij rekende 't zich tot een plicht haar als familielid onder zijn hoede te nemen

en haar te verzorgen als een vader, totdat hij haar aan haar eigen ouders had overgegeven. Rizpa vertelde mij, dat hij zich had geschoren, om betere zaken met de kale Egyptische kooplui te doen. Ze voegde er iets bij, wat me zeer vreemd schijnt. „Ik zal mijn schouders steeds bedekken", zei ze, „want als hij de striemen ziet, wordt zijn kooplust opgewekt en hij verkoopt me aan den eerste den beste."

Rizpa is weg. Ik vertrouw haar in de hoede van Jehova. Hij zal ons leiden. Mijn weg gaat eerst langs den Sinaï. Dan verder tot aan den golf van Elath, waar de Koning een gedeelte van zijn troepen ontscheept.

„En dan zult gij naar Tarsis gaan", zegt de papyrus.

Gij zult gaan, zoo beslist ook Jehova. Die trouwe Verbondsgod geeft de beslissende wending in alles. Want geen ding geschiedt er, waarin Hij niet *alles* doet.

Hij zal ons tezamen brengen. In het Erfland. In het *vrije* Erfland. Want Hij zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden, en van al zijn vijanden.

HOOFDSTUK XX.

Aser bleef in zijn gescheurde plaatsen.

Ruim een jaar later wandelt op een Oostersch koelen avond een jonge man langs het strand, dat zich op sommige plaatsen tusschen Tyrus en Haïfa ver in zee uitstrekt. Hij kijkt nu en dan behoedzaam om zich heen, alsof hij gevaar ducht.

En er is inderdaad reden om te vreezen. Want deze jonge man is Ruben-ben-Jozua. Een Israëliet. En de benden van Haroseth maken het land onveilig.

Eindelijk is hij van de dienstbaarheid van den Thebischen vorst ontslagen.

Thans gaat hij naar de kust van Efraïm, naar het gebergte, waardoor heen zich de weg slingert, die de vlakte van Megiddo met het zuidelijk Jordaandal verbindt.

Hij zal Debora, hij zal ook Rizpa zien. Want dat deze beiden nog leven, weet hij. Een der kooplieden van Jonathan van Meror, dien hij te Tyrus aantrof, heeft het hem medegedeeld.

Rizpa woont onder Lapidoth's dak!

Nu voert zijn weg voorbij een rots. Ze loopt ver in zee vooruit en verheft zich vóór hem steil uit een zoom van schuim.

Zal hij daar kunnen voorbijgaan?

Neen hij moet een weg over het rotsgevaarte zoeken.

Weldra ontdekt zijn speurend oog een steil pad, bijna onzichtbaar opslingerend tusschen heesters en klippen.

Voorzichtig klimt hij voorwaarts. Slechts nu en dan blijft hij staan. Dan speurt zijn oog naar alle zijden, om te zien of hij ook te veel landwaarts in wijkt.

Hij is tevreden. Reeds spoedig loopt de weg voortdurend in westelijke richting en tegen dat het geheel donker wordt, ziet Ruben weer den bleeken rand van de westerkin boven het wegdoffende spiegelvlak der Groote Zee.

Opeens hoort hij vóór zich een zacht gefluit.

Is het een merel?

Of zal de nachtegaal in gindsch oleanderboschje zijn onnavolgbaar lied beginnen? Hij betwijfelt het.

En in dien twijfel wordt hij gesterkt door een plotseling geruisch in de cypressenhaag aan zijn linkerhand.

Het verwondert hem zelfs niet, als er onverwachts een gestalte zichtbaar wordt, die uit den grond schijnt op te rijzen.

Het is een krijgsman. Ruben ziet 't aan den ijzeren helmkap. Hij blijft staan en slaat zijn linkerhand op de heup.

„Israël vooruit?" vraagt de vreemde in een eigenaardigen tongval.

Ruben herkent den vrager terstond als een man van Aser.

„Aser leve!" zegt hij terstond.

De krijger komt nu langzaam twee schreden vooruit en ziet hem onderzoekend aan.

„Gij zijt een vreemdeling", zegt hij. „Ik hoor het aan uw *s*."

„Van Efraïm", glimlacht Ruben luid. „In Efraïm opgevoed. — Maar hoe is 't, laat ge mij door?"

„Waarheen?" vraagt de ander kort.

„Naar mijn doel. Ik ben op reis naar mijn land."

„Gij zoudt een metgezel kunnen krijgen", deelt de soldaat mede. „Er is een man van Efraïm in ons midden."

Ruben stáát nog even.

„Van Efraïm?" vraagt hij.

„Hij is in de vergadering der oudsten."

Opeens wordt het Ruben duidelijk, dat er iets bijzonders moet zijn.

Deze man hier in krijgsmansgewaad, op wacht: Een bode voor de oudsten.

„Dus de stamhoofden zijn bijeen. Eilieve, vertel mij waartoe. En wat boodschap heeft de Efraïmiet in hun midden?"

„Laat mij uw gelaat zien. Keer u om. Zóó naar den westerhemel.... Gij zijt een zoon van Israël. Gij vreest Jehova?"

„Niemand dan Jehova. Debora.... gij zult haar naam kennen, is mijner moeders zuster!"

„Debora, die Israël richt?"

„Dezelfde."

't Was even stil.

„Ik zal u iets zeggen", fluistert de krijger aan Ruben's oor. „De bode, waarvan ik sprak is door Debora gezonden. Hij is hedenochtend gekomen. De hoofden zijn terstond daarop bijeengeroepen, en op dit oogenblik zijn ze, hier dichtbij te zamen om te beraadslagen."

„En de gezant?"

„Hij is in hun vergadering ontboden."

„Weet ge zijn naam?"

„Rehuel."

Ruben schudt even het hoofd.

Hij kent den man niet. Maar dat het een held is, wéét hij. Want Debora kiest haar gezanten uit de helden in Israël.

En 't is hem of hij jaloersch wordt.

Maar dan opeens bruist in zijn ziel het woord van Rizpa: Gij, ook gij, Ruben, zijt Hem getrouw, als ge uw zonde betreurt en Hem dient.

Dat zal hij doen. Hij zal leven. En dat leven zal zijn strijden en zijn volk begint te vonken in zijn hart. De strijd des Heeren met de helden! Het vuur van den waren ijver voor God.

„Breng mij bij uw oudsten", zegt hij dringend. „Ik wil met den gezant reizen."

Eenige oogenblikken later is Ruben bij den hoofdman van de wacht.

Deze ondervraagt hem en is weldra overtuigd, dat Ruben waarheid spreekt, als hij zich een bloedverwant van Debora en een waar Israëliet noemt, meldt hij zich met hem bij de oudsten aan. Na eenige samenspreking wordt hij toegelaten. De oversten zijn vergaderd in een spelonk. Eenige toortsen verspreiden een helder licht in het midden van de sombere ruimte.

Heeft Ruben zich den gezant niet herinnerd, deze herkent hem terstond.

„Ik heb u meer dan eenmaal bij Debora aangetroffen", zegt hij onbevangen. „Herkent gij mij niet? Den zoon van Berechja, den oudste van Sunem."

„Samuel!" roept Ruben verblijd.

„Zoo is 't!"

Dan grijpt Ruben de hand van den bode. Rehuël *is* een held!

Maar de oudsten heeft deze zoo natuurlijke ontmoeting overtuigd, dat Ruben oprecht is. En niemand van hen verzet zich tegen den eerwaarden Levi, die voorzitter in den raad is, als deze voorstelt om Ruben in het midden te laten blijven. Hij kan immers met den gezant reizen, als deze terugkeert en tevens het besluit van de oudsten bij Debora bevestigen. Zal niet in den mond van twee of drie getuigen alle woord bestaan?

Want de oudsten van Aser moeten een besluit nemen.

Ruben kan al spoedig uit 't geen de voorzitter zegt afleiden, dat Rehuel een woord van de Profetes heeft gebracht, waarin deze de hoofden van dezen verdrukten stam oproept om hun volk te beschrijven.

Wanneer dit geschied zal zijn, dan moeten zij een nauwkeurige opgave aan Debora zenden.

„Gij hebt het gehoord", begint Levi, de oudste der vergadering. „Dat een iegelijk zijn oordeel zegge, beginnende van den oudste tot den jongste toe."

Ruben heeft zich inmiddels aan het benedeneind van de grot op een steenklomp neergezet. Hij luistert met gespannen aandacht toe.

„Gezien", begint een eerwaardig man, die naast den leider gezeten is, „gezien dat er in den stam van Aser geen richter is als in den stam van Efraïm, zullen wij de macht niet hebben om het volk in zijn geslachten op te doen komen en in registers te boeken; daarom dunkt mij, dat we het woord van Debora naast ons kunnen neerleggen, en naar huis kunnen gaan."

Rehuel glimlacht. Hij begrijpt. Deze oude broeder ziet tegen de bezwaren van een geweldigen arbeid op en wenscht dien daarom ter zijde te schuiven. Maar hij weet niet, dat Eljasar — zoo heet de spreker — van inwendigen nijd verteerd wordt tegen de vrouw, die zich met zaken gaat

bemoeien, welke, naar hij denkt, hij en zijn medegenooten wel àf kunnen.

Wat Rehuel's aandacht ontgaat, wordt echter door Ruben gevoeld. De ondergrond van 't gesprokene is nijd. Hij, de veelbereisde, heeft iets in den kalmen toon van Eljasar hooren trillen, dat hém niet bedriegt.

Maar reeds heeft een ander het woord genomen. Deze schildert in bloemrijke taal den nood der gevlodenen uit Naftali en Zebulon, Issaschar en zelfs uit Manasse, allen omliggende of verder af zijnde stammen. Zij zijn in goed vertrouwen tot Aser gekomen. Hebben hier hun vrouwen en kinderen gebracht en zijn hier veilig. Helaas, ook deze wijze in Aser heeft zijn bezwaren. Zullen de Kanaänieten van Haroseth, dat toch niet veraf ligt, niet een drijfjacht ondernemen, als ze hooren, dat er beweging in den stam komt. En wel een beweging, die wijst op plannen van aanval. Zullen niet die weerloozen, zoo talrijk in deze bergen gehuisvest, de eerste slachtoffers van hun uitgezochte wreedheid worden?

Een tijdlang blijft het stil. Waarom staat Levi niet op? Waarom werpt hij den Jonathan zijn vrees niet in het aangezicht als een laffe uitvlucht, die slechts dient om het uitdrukkelijke bevel des Heeren te ontduiken? Waarom zegt hij niet, dat alles in het geheim zal gebeuren, dat de Kanaäniet van deze beschrijving even weinig zal gewaar worden, als de eigen stamgenooten van de geheime vereering, welke Jonathan aan Melkarth brengt, als de kooplieden van Tyrus bij hem zijn?

Maar hij, zoowel als de andere oudsten zwijgen. Want ook sommigen van hen deelen in de vruchten van dien handel. En zullen, als er krijg komt, die vruchten hen niet ontgaan?

Wat wil de derde van de oudsten? Hij spreekt over een

duren plicht. Men moet zich gereed houden. Als Debora begint, zet ze door, zegt hij. Krijg zal er zijn. Maar tegen dien dag moet men schuilplaatsen zoeken. Zouden er geen schepen kunnen gehuurd en van levensmiddelen voorzien worden?

Een vierde raadt aan om den gezant een uitvoerig schrijven mede te geven. Niemand beter dan Aser weet de sterkte van den vijand. Men zou de bewapening en den strijdlust van de mannen te Haroseth nauwkeurig moeten opgeven. In cijfers kon men de overmacht en tevens de gedrukte organisatie van Sisera's leger kunnen uitdrukken. En bovendien den onwil van het gewone volk en van de gevlodenen kunnen mededeelen.

Ja, valt een vijfde bij, en we zouden daartegenover de verdeeldheid en de naijver van de noordelijke stammen, die hen van ouds gekenmerkt heeft, kunnen schetsen. Geen organisatie, geen wapenen, geen moed, zie daar de drie „strijdleuzen" van het Noorden, spot hij tenslotte.

Eindelijk krijgen nog drie anderen het woord. Ze spreken van Jehova's wondere kracht. Hij kan ook in de meest benarde omstandigheden wonderlijk helpen!

Maar Rehuel heeft begrepen. Ook deze mannen zullen Debora niet steunen. Want zij worden door de anderen geheel overvleugeld. De verwachting in Aser's vergadering is niet van Jehova. Wat Aser liefheeft verhindert hem om God naar zijn Woord te dienen. Als de bode eindelijk opnieuw het woord verkrijgt, wijst hij nog eenmaal op het gebod.

„Het is de wil des Heeren", zegt hij, „dat ge uw vleeschelijke overleggingen ter zijde stelt. Gij klaagt over verdeeldheid, maar ik ben zeker, dat gij zelf naijverig zijt op, of u verheft boven de andere stammen. Gij zegt, dat er geen organisatie is en zelf wilt gij de geslachten niet tot den

heiligen oorlog beschrijven. Gij hebt geen wapenen, waarom stelt gij uw vermogen niet beschikbaar om ze aan te schaffen? En wat uw moed betreft: gij, die honend spreekt over het gebrek aan moed in den dienst van Jehova, ik houd mij verzekerd, dat gij den moed bezit om voordeel te trekken uit de vernedering van des Heeren volk!"

Tijdens deze woorden is er beweging gekomen in de vergadering.

De oudsten zijn als één man opgestaan.

Zelfs de drie, welke van Jehova's macht gesproken hebben, vinden deze taal te kras.

„Gij spreekt leugenen!" zegt de voorzitter van den raad grimmig.

„Neemt hem gevangen!" rept Eljasar.

„Hij beschuldigt ons openlijk van verraad en winzucht", werpt Jonathan er tusschen. En dan zich richtend tot den ouden leider stelt hij voor: „Men moet hem beletten om heen te gaan."

In Ruben's ziel heeft het inmiddels ook gestormd. Opnieuw heeft hij de bevinding van den laatsten tijd, nu machtiger dan ooit te voren doorleefd. Gedurende 't afgeloopen jaar zijn de oogen hem geopend. Hij heeft gezien, dat de voornaamste drijfveer van al zijn handelingen is geweest zijn liefde voor Rizpa. Hij heeft thans door Gods genade het hoogste gevonden. In hem gloeit het ijvervuur van den waarachtigen Israëliet, die alles, ook eigen leven geringer acht, dan de waarheid en de gerechtigheid van Jehova, Israël's Bondsgod. De houding van deze eigenlievende mannen heeft de laatste beletselen weggevaagd. Door deze halfheid, die voor Israël erger kan zijn, dan de dood, vaagt Jehova de laatste schroom voor eeuwig uit zijn ziel.

Reeds is, op een wenk van den ouden Levi, een der

oudsten naar buiten gegaan. Ruben begrijpt waarom. En hij is gereed.

Vastberaden treedt hij op Rehuel toe en grijpt zijn hand.

„Mijn broeder", zegt hij zacht, „gij hebt recht gesproken. De vreeze des Heeren is hier niet. Kom mee, men zal u gevangen nemen en wellicht.... ja, wie weet of ze u niet dooden."

Rehuel heeft begrepen, en als Ruben zijn zwaard trekt, ontbloot ook hij het zijne. Tegelijk stormen ze door den uitgang.

Daar treedt hen een wacht tegemoet.

„Ga uit den weg!" beveelt Ruben. „Waarom zouden we u dooden?"

Hij zet de punt van zijn wapen op de borst van den man, die verschrikt achteruit wijkt. Ruben en zijn metgezel bevinden zich reeds buiten den nauwen doorgang. Vóór hen ligt een terras.

„Blijf staan!" raadt Rehuel. „Zie!"

Op 't zelfde oogenblik komt, in het licht van de maan, die juist boven de oostelijke hoogten rijst en 't westelijk gedeelte van het vlakke beschijnt, een troep gewapenden in stormpas op de grot aanloopen.

Het gevaar dreigt van nabij. Want de oudsten zijn uit de spelonk gekomen. Ze plaatsen zich op een rij aan de rechterzijde.

Daar klinkt Levi's stem: „Grijpt hen beiden, mannen. — En gij, geeft u over. Zoo zal uw leven gespaard blijven!"

Ruben ziet scherp om zich heen.

Aan de linkerzijde, in de duisternis van den rotswand, speurt zijn oog, ongeveer op manshoogte, een zwarte streep.

Is het een opening?

Hij rukt Rehuel aan den arm en wijst naar de rots. Beiden

snellen er heen. In een oogwenk is Ruben tegen de steilte opgeklauterd. Hij steekt de hand uit.

„'t Is een spleet, Rehuel! We zijn gered!" roept hij, zich opwerkend.

En terwijl de wachten van Aser's oudsten komen aanstormen, glijdt ook de lenige gestalte van den gezant door de opening.

Voort gaat het nu! Zonder op te zien ijlen de twee mannen tusschen de uitstekende rotsgedeelten, over den oneffen bodem van de kloof.

Plots stuit Ruben, die nog vóór is, op een steilen wand.

„Wij moeten omhoog!" zegt hij, „want ze zijn achter ons."

En inderdaad hebben ook eenige wachters zich in de kloof gewerkt, en volgen hen op de hielen. Als geitenhoeders in het gebergte van Basan hechten Ruben en zijn metgezel zich aan 't steile gesteente. Hier een tronk, dáár een uitstekende punt, ginds een smalle gleuf bieden hun steun voor hand en voet. Weldra hebben ze een plateau bereikt. En als ze zich aan de andere zijde langs den bergwand laten afglijden, hooren ze, beneden zich, een dof geruisch, dat nu en dan aan bulderen van watervallen herinnert.

„De zee!" roept Ruben.

„Het is een beek!" zegt Rehuel.

Inderdaad bemerken ze, in het heldere licht van de maan, die hen thans bij tusschenpoozen beschijnt, gedeelten van een zilveren streep schuin beneden zich.

Maar ze moeten zich haasten!

Want de mannen van Levi hebben de vervolging niet gestaakt.

Als Ruben en Rehuel den overkant van de beek hebben bereikt, zien ze ter rechterzijde een soort van kringvormig dal, dat aan twee zijden door steile wanden omgeven is. Daarin bevinden zich vele zwarte plekken. Zij weten wat

het is. Ze hebben de ingangen van even zoo vele holen voor zich. Terstond kiezen ze den wand, die tegen het Oosten ligt. Terwijl toch de zilveren glans van de maan het woeste landschap aan de westzijde in een zee van licht doet baden, is de oostkant in diepe schaduw gehuld.

Hier zullen de vervolgers hun broederen, die ze zoo hittiglijk najagen, niet kunnen vinden.

In een van de holen, dicht bij den bovensten rand, verschuilen Ruben en Rehuel zich, totdat de wachten zijn afgetrokken.

Dan is het gansche dal met licht overgoten.

Maar op een rotspad, dat aan de noordzijde afdaalt naar de zee, haasten zich de twee mannen om nog voor het aanbreken van den dag een der gescheurde plaatsen te bereiken, die hun in het voorgebergte van den Karmel, ten Zuiden van Haïfa, een zekere schuilplaats zal bieden.

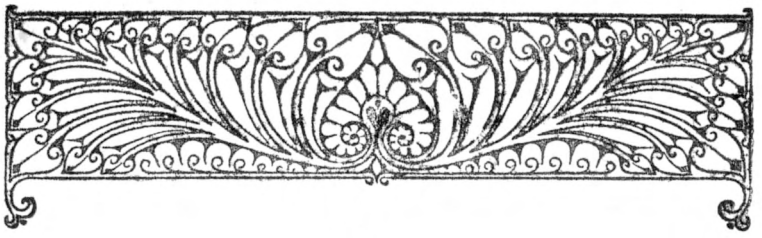

HOOFDSTUK XXI.

Tot de hulp des HEEREN.

Onder den Palmboom tusschen Rama en tusschen Bethel gezeten, wachtte Debora de boden des volks.

Reeds waren ze uit Naftali en Zebulon toe gekomen. Ook Issaschar en de halve stam van Manasse dezerzijds hadden zich doen hooren.

En in het hart van Israël's profetes waren blijde verwachtingen van naderend heil voor des Heeren Erfvolk.

Want de stammen van het Noorden waren bereidwillig bevonden tot de hulpe des HEEREN met de helden.

Maar de bode, die bericht van Aser's oudsten moest brengen, toefde nog.

Eindelijk vertoonden zich schaduwen op den weg naar Rama, en weldra kwamen twee forsche gestalten tusschen het lage geboomte aantreden.

Het waren Ruben en Rehuel.

De ontmoeting tusschen de Profetes en haar bloedverwant was ontroerend. Maar niet lang hield ze zich met hem bezig. De dingen van des Heeren volk riepen tot hoogeren ernst.

De helden, die zoo heugelijke tijding uit het Noorden hadden gebracht, stonden in een kring om Debora, toen Rehuel en Ruben hun ervaringen van Aser meedeelden. Zij gaven als hun oordeel te kennen, dat de oversten, meer dan het eigenlijke volk, de zaak des Heeren weigerden te behartigen. En ook van de acht oudsten waren er nog drie, zeiden ze, die niet veel gesproken hadden, maar met korte woorden hadden verklaard, dat ze 't met de anderen niet eens waren geweest. Toch was er van Aser géén verwachting.

Debora scheen een oogenblik ter neer geslagen. Maar ook slechts een oogenblik. Toen verhelderde haar blik, een verheven glimlach plooide haar lippen. Zij had de groote verandering gevoeld in Ruben's leven als een stemme Gods, die sprak van blijde hoop.

„Gij zijt een man geworden, Ruben-ben-Jozua", sprak ze, terwijl ze zich op haar zetel verhief en haar bloedverwant met stralende oogen aankeek. „En allen, die hier zijn, hebben uw manlijke taal gehoord. Thans deel ik u mede, dat ik Rizpa, uw Rizpa, zooals ge haar eenmaal noemdet, morgen hier verwacht. Zij heeft u lief en er is niets, wat uw huwelijk met haar in den weg staat. — En gij zult voortaan den drang van uw hart volgen. Gij zult gerekend worden te behooren bij de hoofden, die Efraïm tot den strijd zullen aanvoeren, ten dage als God zal uittrekken aan de spits zijns volks. En die dag nadert. Hij is niet verre meer. Want ziet, Jehova gebruikt de zwakheid der afvalligen om zijn helden aan te gorden met kracht."

Zoo sprak Debora in krachtige, sobere taal.

„De Heere doe alzoo!" bevestigden de mannen.

Want zij gevoelden: dit was profetie.

In Ruben's hart was het vrede.

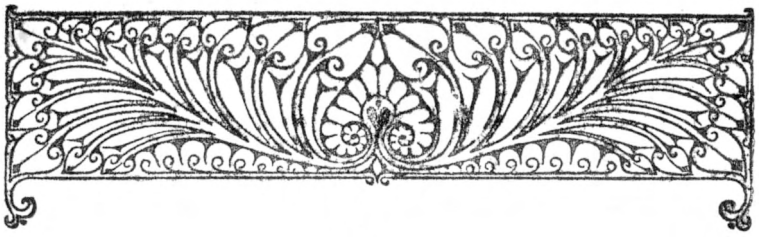

NASCHRIFT.

Eerst na rijp overleg hebben wij tot de uitgave van dit boek besloten. Zooals onze lezers zullen hebben bemerkt geeft de schrijver op bijzonder levendige wijze een kijkje in de cultuur der oude Sidoniërs, Kanaänieten en Egyptenaren. Het kan wel haast niet anders of dan moeten allerlei onderwerpen worden aangeroerd.

Had de schrijver nu niets anders gegeven dan een verhaal uit dien tijd, dan zou er bij ons bedenking kunnen bestaan tegen eene uitgave als dit boek.

Doch de schrijver doet meer. Hij laat ons zien de gansch eenige plaats welke Israël inneemt tusschen de Heidenen van rondom. En hij ziet in de verhouding tusschen het oude Heidendom en het Volk van Jehova een beeld van de plaats welke het geestelijk Israël moet innemen tegenover het moderne heidendom.

De groote Christelijke gedachten voor onzen tijd, welke de schrijver geeft, meenden wij onzen lezers niet te mogen onthouden.

En daarom gaven wij dit boek, dat door zijn boeienden verhaaltrant zeker de aandacht en belangstelling heeft gaande gehouden, en zeer velen zal hebben gebracht tot nadenken over vele vraagstukken van onzen tijd.